

1979:19

NOU
200

Jaktvårds- områden

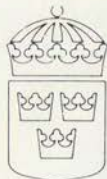

Betänkande av

Jakt- och viltvårds-

beredningen

26
32

Statens offentliga utredningar

1979:19

Jordbruksdepartementet

Jaktvårdsområden

Betänkande av Jakt- och viltvårdsberedningen

Stockholm 1979

Omslag Johan Hillbom
Jernström Offsettryck AB

ISBN 91-38-04779-9
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1979

Till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet

Genom beslut den 24 mars 1977 bemyndigade regeringen chefen för jordbruksdepartementet att dels tillkalla en beredning med högst tre ledamöter med uppdrag att se över vissa jakt- och viltvårdsfrågor, dels utse högst fem ledamöter i en särskild referensgrupp till beredningen.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades nämnda dag som ledamöter i beredningen kanslirådet, numera departementsrådet Sören Ekström, tillika ordförande, byråchefen Jan-Olof Pettersson och kanslichefen, numera förbundsordföranden Nils Hermansson samt som ledamöter i referensgruppen riksdagsledamoten Elis Andersson, byggnadsinspektören Hans Sundberg, riksdagsledamoten Bertil Dahlén, riksdagsledamoten Sven Lindberg och förbundsjuristen Bernt Lindqvist. Samtidigt tillkallades hovrättsassessorn Gunnar Holmgren att som expert biträda beredningen samt förordnades hovrättsassessorn Hans Petterson till sekreterare och kanslisekreteraren Tommie Sjöberg till biträdande sekreterare. Genom beslut den 9 januari 1978 förordnades avdelningsdirektören Ulf Weinberg och riks jaktvårdskonsulenten Bo Thelander som experter. Genom beslut den 6 juni 1978 entledigades Hermansson från sitt uppdrag som ledamot i beredningen och efterträddes av Thelander. Samma dag förordnades Hermansson att i stället för Thelander som expert biträda beredningen.

Beredningen har antagit namnet Jakt- och viltvårdsberedningen.

Beredningen har i juni 1977 avgett delbetänkandet (Ds Jo 1977:4) Vårjakt efter sjöfågel.

De ledamöter i referensgruppen som företräder politiska partier, Elis Andersson (c), Hans Sundberg (m), Bertil Dahlén (fp) och Sven Lindberg (s), har förklarat sig dela beredningens uppfattning sådan den redovisas i betänkandet. Bernt Lindqvist har anslutit sig till huvuddelen av beredningens förslag men har till betänkandet fogat särskilt yttrande i vissa frågor.

Under åberopande av det anförda får beredningen härmed överlämna delbetänkandet Jaktvårdsområden (SOU 1979:19).

Stockholm i mars 1979

Sören Ekström

Jan-Olof Pettersson

Bo Thelander

/Hans Petterson

Tommie Sjöberg

INNEHÅLL

Sammanfattning	9
Författningsförslag	13
I INLEDANDE REDOGÖRELSE	
1 Utredningsuppdraget och arbetets bedrivande	29
1.1 Direktiven	29
1.2 Arbetets bedrivande	29
2 Gällande bestämmelser	31
3 Statistiska uppgifter om jaktvårdsområden	48
4 Jaktmarksutredningens förslag och remissyttrandena över förslaget	53
4.1 Direktiven	53
4.2 Vissa allmänna överväganden	53
4.3 Jaktvårdsområdes bildande	57
4.4 Jaktvårdsområdes bestånd	67
4.5 Anslutning av mark till jaktvårdsområde	69
4.6 Omgruppering av mark mellan jaktvårdsområden	69
4.7 Uteslutning av mark ur jaktvårdsområde	70
4.8 Jaktvårdsområdes förvaltning	72
4.9 Jaktvårdsområdes stadgar	76
4.10 Upplåtelse av jakträtt i jaktvårdsområde	78
4.11 Besvär över länsstyrelsens beslut m.m.	80
4.12 Övergångsbestämmelser	81
II MOTSVARANDE LAGSTIFTNING INOM ANDRA OMRÅDEN	
1 Inledning	83
2 Fiskevårdsområde	83
2.1 Nuvarande ordning	83
2.2 1973 års fiskevattensutredning	85

3	Gemensamhetsanläggning	86
4	Vattenförbund	87
III BEREDNINGENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG		
1	Inledning	89
1.1	Motiven för jaktvårdsområden	89
1.2	Sambandet med övrigt pågående utrednings- arbete	91
1.3	Begreppet viltvård	92
1.4	Jaktvårdsområdes ändamål	92
1.5	Frågan om obligatorisk indelning	93
2	Jaktvårdsområdet	94
3	Förfarandet vid bildande av jaktvårdsområden	95
4	Villkor för bildande av jaktvårdsområde	101
4.1	Hänsyn till den framtida områdesbildningen	101
4.2	Opinionsvillkor	102
4.3	Övriga förutsättningar för bildande av jakt- vårdsområde	106
5	Verkan av beslutet om bildande av jaktvårdsområde	107
6	Jaktvårdsområdes bestånd	109
7	Jaktvårdsområdets organisation och förvaltning	111
7.1	Behovet av föreningsbildning	111
7.2	Medlemmar och röstetal	112
7.3	Den ekonomiska förvaltningen	114
7.4	Upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområdet	115
7.5	Frågan om uttaxering	118
7.6	Jaktvårdsområdets stadgar	118

8	Specialmotivering till författningsförslagen	121
8.1	Förslaget till lag om jaktvårdsområden	121
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt	130
9	Särskilt yttrande av Bernt Lindqvist	133

Sammanfattning

Till grund för beredningens överväganden ligger främst det förslag till lagstiftning om jaktvårdsområden som jaktmarksutredningen lagt fram i betänkandet (SOU 1974:80) Jaktmarker, och remissyttrandena över betänkandet.

En samverkan i ökad utsträckning fastighetsägare emellan när det gäller jakt och övrig viltvård är enligt beredningens mening angelägen. Jaktvårdsområde utgör en lämplig form för sådan samverkan. Beredningens förslag syftar främst till att göra det lättare att bilda jaktvårdsområden och att ge jaktvårdsområdena en fastare organisation.

Enligt förslaget skall bildande av jaktvårdsområde även i fortsättningen grundas på fastighetsägarnas medverkan. Beredningen har i likhet med jaktmarksutredningen avstått från att föreslå en obligatorisk områdesbildning.

Frågan om bildande av jaktvårdsområde skall enligt förslaget prövas av länsstyrelsen på ansökan av fastighetsägare eller, undantagsvis, kommun. Vad beträffar förfarandet vid bildandet föreslås länsstyrelsen få möjlighet att välja den i det enskilda fallet lämpligaste handläggningsformen. Beslut skall kunna fattas omedelbart på grundval av ansökningshandlingarna. Utgör dessa inte tillräckligt beslutsunderlag skall bildandefrågan handläggas vid förrättningsammansräde. Oenighet bland fastighetsägarna kan, men behöver inte föranleda förrättning. Även om förrättning hållits skall länsstyrelsen fatta det slutliga avgörandet om bildande av jaktvårdsområdet.

Som villkor för att jaktvårdsområde skall bildas föreslås i huvudsak följande gälla. Ändamålet med jaktvårdsområdet skall vara att för flera fastigheter samordna jaktutövningen och andra åtgärder som kan främja viltvården. Området skall ha en sådan avgränsning att det inte kan antas försvåra framtida områdesbildning för angränsande marker. Vidare skall det bland fastighetsägarna föreligga en positiv inställning till bildandet. Beredningen föreslår, efter att ha övervägt också andra alternativ, att det liksom hittills skall krävas en viss bestämd majoritet för områdesbildningen. Majoritetskravet föreslås dock sänkt i förhållande till vad som f.n. gäller. Det skall vara tillräckligt att minst två tredjedelar av hela antalet fastighetsägare är positiva till områdesbildningen om dessa fastighetsägare företräder minst hälften av områdets areal. I begränsad utsträckning skall avsteg från dessa krav på majoritet i fråga om antal och areal kunna göras i vissa särskilda fall.

Ett beslut om bildande av jaktvårdsområde föreslås alltid få giltighet för såväl jordbruksarrendatorer som har jakt rätt som för vanliga jaktarrendatorer. De får alltså underkasta sig de regler som kommer att gälla för jaktutövningen inom området. Arrendatorerna ges rätt att säga upp eller begära jämkning av arrendeavtalet om områdesbildningen medför att värdet av nyttjanderätten minskat.

För ombildning av jaktvårdsområde, dvs. överföring av mark från ett område till ett annat och uppdelning eller sammanslagning av jaktvårdsområde föreslås förenklade regler.

Jaktvårdsområde skall enligt förslaget inte längre bildas för viss tid utan skall bestå tills vidare. Upplösning av området skall kunna ske tidigast tio år efter bildandet.

Enligt förslaget skall någon särskild förening inte finnas för förvaltningen av jaktvårdsområdets angelägenheter. I stället föreslås organisations- och förvaltningsbestämmelser för den samfällighet jaktvårdsområdet utgör. Fastig-

hetsägarna skall vara medlemmar i jaktvårdsområdet och arrendatorer med arrenden för längre tid än ett år får möjlighet att bli medlemmar. För området skall stadgar fastställas och styrelse utses. Medlemmarnas beslutanderätt utövas på jaktstämma. Andra medlemmar än fastighetsägarna får bara beslutanderätt i frågor som rör jaktutövningen och vissa andra viltvårdsfrågor.

Beredningen har med hänsyn till sitt uppdrag ansett det nödvändigt att behålla möjligheten att i jaktvårdsområdes stadgar bestämma röstetal graderade efter arealinnehav. Ett slopande av denna möjlighet skulle nämligen enligt beredningens uppfattning verka hämmande på områdesbildningen. I frågor som rör jaktutövningen inom området och vissa andra frågor rörande viltvården skall dock varje medlem ha endast en röst.

Beredningen föreslår inte några detaljerade bestämmelser för den ekonomiska förvaltningen utan berör endast allmänt efter vilka modeller denna kan tänkas ordnad. Väljer jaktvårdsområdet att utforma förvaltningen så att det ankommer på delägarna själva att till utomstående upplåta jakträtt på den egna fastigheten skall krav kunna ställas på att jaktarrendatorn disponerar viss minimiareal för att få rätt att jaga inom området.

Länsstyrelsens beslut i fråga om bildande, förändring av jaktvårdsområdets omfattning och ändring av stadgarna föreslås kunna överklagas till regeringen.

Bestämmelserna för jaktvårdsområde skall enligt förslaget samlas i en särskild lag som föreslås träda i kraft den 1 januari 1980. Under en tioårsperiod efter ikraftträdandet skall äldre jaktvårdsområden efter beslut av delägarna kunna ombildas till jaktvårdsområden enligt den nya lagen. Beträffande äldre områden inom vilka sådana beslut inte fattas skall den nya lagen tillämpas när den angivna tioårsperioden löpt ut.

Författningsförslag

1 Förslag till

Lag om jaktvårdsområden

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Enligt denna lag kan för flera fastigheter eller delar därav bildas sammanslutning (jaktvårdsområde) med uppgift att samordna jakten och andra åtgärder till främjande av viltvården.

Om särskilda skäl föreligger, får ett jaktvårdsområde bildas för en enda fastighet.

2 § Fråga om bildande av jaktvårdsområde prövas av länsstyrelsen.

Medlemskretsen

3 § Den som äger en fastighet som ingår i ett jaktvårdsområde skall vara medlem i området. Sådan medlem är också delägare i jaktvårdsområdet.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att jaga på en fastighet som ingår i jaktvårdsområde skall på begäran antas som medlem i området, om upplåtelse tiden omfattar minst ett jaktår.

Villkor för bildande

4 § Ett jaktvårdsområde får bildas endast om

1. området med hänsyn till storlek, läge och övriga förutsättningar är varaktigt lämpat för sitt ändamål,

2. enskild rätt inte kränks,

3. framtida områdesbildningar inte kan antas bli försvårade.

5 § Ett jaktvårdsområde får bildas endast om en majoritet av fastighetsägarna är villiga att bilda området. Majoriteten skall utgöra minst två tredjedelar av fastighetsägarna och dessa skall äga sammanlagt minst hälften av områdets areal. Föreligger särskilda skäl får området bildas även om dessa majoritetskrav inte är helt uppfyllda.

6 § En fastighet får ingå i ett jaktvårdsområde endast om det med hänsyn till fastighetens beskaffenhet och användning är förenligt med det syfte för vilket området bildas.

7 § En fastighet som med hänsyn till storlek, läge och övriga förutsättningar lämpligen kan utgöra ett särskilt område för jakt och viltvård får inte tas in i ett jaktvårdsområde utan ägarens samtycke.

Verksamhet, m.m.

8 § Ett jaktvårdsområde får inte bedriva verksamhet som är främmande för dess ändamål.

9 § Ett jaktvårdsområde kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter när anmälan enligt 23 § andra stycket gjorts.

10 § I ett jaktvårdsområde får rätten till all jakt inom området inte upplåtas till annan, om inte samtliga delägare är överens om detta. Detsamma gäller all jakt efter en viss djurart.

11 § Ägaren till en fastighet som ingår i ett jaktvårdsområde får upplåta jakträtt till annan, om inte upplåtelsen kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller jaktutövningen eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för övriga delägare.

12 § Ett jaktvårdsområde får bestämma att särskilda avgifter skall betalas för rätten att jaga inom området och för villebråd som fälls inom detta.

En delägare är skyldig att på sin fastighet i skäligen omfattning tåla anläggning för viltvård.

Förfarandet vid bildande av ett jaktvårdsområde

13 § Ansökan om bildande av ett jaktvårdsområde får göras av den som äger en fastighet som kan ingå i området eller av en kommun.

Ansökan skall göras hos länsstyrelsen i det län till vilket hela området eller större delen av det hör.

14 § Ansökningshandlingen skall innehålla

1. förslag till vilka fastigheter eller delar därav som bör ingå i området, uppgift om deras areal och ägarnas namn och adresser samt karta över området,
2. förslag till namn på området,
3. förteckning över de personer som enligt 3 § andra stycket får bli medlemmar i området,
4. förslag till stadgar för området,
5. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om områdets bildande.

15 § Sedan ansökan har gjorts skall länsstyrelsen förordna en lämplig person till förrättningsman att handlägga frågan om jaktvårdsområdets bildande, om det inte är uppenbart att förutsättningar härför saknas.

Länsstyrelsen får dock omedelbart pröva frågan, om samtliga fastighetsägare är överens om att området skall bildas eller omständigheterna annars är sådana att en förrättning inte kan anses nödvändig.

16 § Förrättningsmannen skall med ledning av ansökningshandlingarna och vad som i övrigt har förekommit göra upp ett förslag till vilka fastigheter eller fastighetsdelar som bör ingå i området och de stadgar som bör gälla för området.

Förslaget skall behandlas vid sammanträde inför förrättningsmannen.

17 § Förrättningsmannen skall kalla den som kan bli medlem i området till sammanträdet. Kallelsen skall innehålla en kort beskrivning av den avsedda områdesbildningen och uppgift om tid och plats där ansökningshandlingarna finns tillgängliga.

Kallelsen skall i god tid före sammanträdet delges den som kan bli medlem i området. Kallelse till fortsatt sammanträde får ske genom meddelande vid första sammanträdestillfället.

18 § Vid sammanträdet får göras de ändringar och jämkningar i förslaget som bedöms nödvändiga.

Råder osäkerhet om storleken på viss mark som skall ingå i området, skall marken anses ha den areal som förrättningsmannen bestämmer sedan de närvarande har fått yttra sig i frågan.

19 § Sedan förutsättningarna för bildande av jaktvårdsområde utretts vid sammanträdet, skall förrättningsmannen i ett skriftligt utlåtande ange om jaktvårdsområdet bör komma till stånd eller inte.

20 § Sammanträdet skall avslutas med tillkännagivande att utlåtandet och övriga handlingar rörande områdesbildningen hålls tillgängliga för granskning under en månad.

Efter utgången av denna tid skall förrättningsmannen översända förrättningshandlingarna och avgivna erinringar till länsstyrelsen.

21 § Anser sig länsstyrelsen inte kunna fatta beslut på grundval av utlåtandet och eventuella erinringar får ärendet hänskjutas till förrättningsmannen för ny handläggning.

I länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområdet skall stadgarna för området fastställas.

Verkan av länsstyrelsens beslut

22 § Länsstyrelsens beslut gäller mot en ny delägare i jaktvårdsområdet.

Har någon jakträtt på mark som tas in i ett jaktvårdsområde, på grund av avtal om jordbruksarrende eller jakträttsupplåtelse, får han med de inskränkningar som kan följa av avtalet utöva den jakt som tillkommer markägaren.

Har sådan jakträttsinnehavares rätt undergått förändring av någon betydelse för hans jaktutövning gäller 7 kap. 30 § andra och tredje styckena jordabalken. Talan om nedsättning av utgående ersättning skall väckas vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen.

Jaktvårdsområdets organisation och förvaltning

23 § För varje jaktvårdsområde skall finnas en styrelse. Denna företräder jaktvårdsområdet i förhållande till tredje man.

Anmälan om styrelsens sammansättning skall göras till länsstyrelsen.

24 § Stadgarna för ett jaktvårdsområde skall innehålla

1. områdets namn,
2. de huvudsakliga reglerna för viltvården och avlysning av jakt på sådan mark, vars ägare har ideella betänkligheter mot jakt,

3. grunderna för förvaltningen,
4. hur styrelsen skall vara sammansatt och hur den skall utses samt grunderna för dess beslutsförhet,
5. den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
6. hur räkenskaperna skall föras och hur revision skall ske,
7. hur ofta ordinarie jaktstämma skall hållas,
8. hur kallelse till jaktstämma skall ske och hur andra meddelanden skall komma till medlemmarnas kännedom samt när kallelse senast skall ske.

25 § Ett beslut om ändring av jaktvårdsområdets stadgar skall underställas länsstyrelsen för fastställelse. Ändringen får inte tillämpas innan beslutet har fastställts.

26 § Medlemmarnas rätt att delta i jaktvårdsområdets angelägenheter utövas på jaktstämma.

Första jaktstämma skall hållas snarast efter det området har bildats.

På jaktstämma har jakträttsinnehavare inom jaktvårdsområdet som inte är medlemmar rätt att närvara och yttra sig.

27 § De medlemmar som inte är delägare i jaktvårdsområdet har rösträtt endast i frågor om

1. jaktens bedrivande inom området,
2. viltvårdsåtgärder som saknar betydelse för en fastighets nyttjande.

28 § Vid omröstning på jaktstämma har varje medlem en röst. För en fastighet som ägs med samäganderätt räknas endast en röst utom i de fall som avses i 1 § andra stycket.

I områdets stadgar får dock föreskrivas att omröstning skall ske efter delaktighet i andra frågor än som avses i 27 § 1 och 2, 29 § andra stycket eller 32 och 35 §§.

På jaktstämma får inte någon utöva rösträtt för mer än en fjärdedel av de närvarandes sammanlagda röstetal. Vid omröstning i frågor som avses i 27 § 1 och 2 får bara de medlemmar som är personligen närvarande delta.

29 § Som jaktstämmas beslut gäller den mening som har fått de flesta rösterna eller vid röstning efter delaktighet det största röstetalet. Vid lika röstetal avgörs val genom lottning. I andra frågor gäller den mening till vilken stämmans ordförande ansluter sig.

För beslut om ändring av ett jaktvårdsområdes stadgar fordras dock minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Föreskrivs strängare villkor i stadgarna, skall det gälla.

30 § För varje jaktår skall de villkor fastställas som skall gälla för jakten inom jaktvårdsområdet. Sådant beslut skall fattas på jaktstämma.

Jaktvårdsområdets bestånd m.m.

31 § Ett jaktvårdsområde består tills vidare.

32 § På ansökan av jaktvårdsområdes styrelse kan länsstyrelsen besluta att

1. upplösa jaktvårdsområdet,
2. föra över en fastighet från ett jaktvårdsområde till ett annat,
3. föra samman flera jaktvårdsområden till ett jaktvårdsområde,
4. dela upp ett jaktvårdsområde i flera jaktvårdsområden.

33 § För beslut enligt 32 § fordras att delägarna har fattat beslut om åtgärden på ordinarie jaktstämma i de berörda jaktvårdsområdena.

Fråga om jaktvårdsområdets upplösning får väckas endast vart femte år och första gången när minst tio år har förflutit sedan området bildades. Som villkor för övriga åtgärder som avses i 32 § gäller de förutsättningar som anges i 4 §.

34 § Finner länsstyrelsen att ytterligare utredning behövs för prövningen av sådan fråga som avses i 32 §, får länsstyrelsen besluta att frågan skall handläggas av en förrättningsman. För sådan handläggning gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om bildande av ett jaktvårdsområde.

Förrättningsmannens utlåtande skall grundas på den mening som flertalet av de vid förrättningsammansträdet röstande delägarna företräder.

35 § Länsstyrelsen får besluta att en fastighet eller en del av en fastighet som inte ingår i ett jaktvårdsområde skall anslutas till ett bestående jaktvårdsområde. För sådant beslut fordras dels att fastighetsägaren hos jaktvårdsområdets styrelse har ansökt om anslutning och att delägarna har fattat beslut om åtgärden på ordinarie jaktstämma, dels att de villkor som anges i 4 § är uppfyllda.

36 § Bildas inom ett jaktvårdsområde en fastighet för bostads-, industri- eller fritidsändamål, skall det område fastigheten omfattar anses uteslutet ur jaktvårdsområdet. Detta gäller dock inte om länsstyrelsen på ansökan av fastighetens ägare eller av jaktvårdsområdets styrelse förklarar att fastigheten skall ingå i området. Fastighetsägaren skall ges tillfälle att yttra sig över ansökan som gjorts av områdets styrelse.

37 § Om en fastighet på grund av ändrad användning inte längre bör ingå i jaktvårdsområdet, får länsstyrelsen på ansökan av områdets styrelse utesluta fastigheten. Fastighetsägaren skall

ges tillfälle att yttra sig över en sådan ansökan.

38 § Vid upplösning av ett jaktvårdsområde gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Kostnaderna för bildande av jaktvårdsområde, m.m.

39 § Länsstyrelsen får enligt föreskrifter som meddelas av statens naturvårdsverk med medel ur jaktvårdsfonden betala kostnaderna för bildande av jaktvårdsområden, ändring av områdets omfattning och upplösning av områden.

Ansvar, m.m.

40 § Bryter den som har rätt att jaga inom ett jaktvårdsområde mot de för jaktutövningen inom området gällande reglerna döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1938:274) om rätt till jakt eller i jaktstadgan (1938:279).

Av böterna tillfaller hälften jaktvårdsfonden.

41 § Villebråd som dödsats, fångats eller tillvaratagits vid sådan gärning som avses i 40 § eller värdet därav, skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

42 § Länsstyrelsens beslut att förordna förrättningsman enligt 15 eller 34 § får inte överklagas.

43 § Länsstyrelsens beslut i fråga om bildande av jaktvårdsområde eller ändring av områdets stadgar och beslut enligt 32 § om upplösning, överföring, sammanföring eller uppdelning eller enligt 35 § om anslutning får överklagas inom fyra veckor hos regeringen genom besvär.

Meddelande om länsstyrelsens beslut enligt första stycket skall införas i ortstidning. Tiden för överklagande skall räknas från dagen för sådant meddelande.

44 § Anser den vars rätt berörs av beslut på jaktstämma eller beslut av jaktvårdsområdets styrelse att beslutet inte har tillkommit i behörig ordning eller att det strider mot denna lag eller annan författning eller mot stadgarna eller kränker hans enskilda rätt, får han överklaga beslutet hos länsstyrelsen genom besvär.

Besvären skall inges till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet.

Jaktstämmans eller styrelsens beslut får tillämpas trots att det har överklagats, om inte länsstyrelsen förordnar annat.

45 § Länsstyrelsens beslut i annat fall än som anges i 42 eller 43 § får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Länsstyrelsens beslut får tillämpas trots att det har överklagats, om inte kammarrätten förordnar annat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

2 Förslag tillLag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1938:274) om rätt till jakt

dels att 10-13 §§¹ skall upphöra att gälla

dels att 7 och 27 §§ samt 29 § 2 mom. och 34 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

7 §² Boställshavare, kronohemmans åbo och, inom de sex nordligaste länen, innehavare av kronotorp, skogstorp eller odlingslägenhet å kronomark samt den som med nyttjanderätt innehar å sådan mark upplåtet kolonat ävensom innehavare av fjällägenhet ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län äge jakt rätt å fastighetens ägor; dock skall den innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenhet, kolonat eller fjällägenhet sålunda medgivna jakträtten icke innefatta rätt till jakt efter älg.

Är eljest mark för jordbruk genom arrendeavtal eller annorledes åt någon upplåten, äge brukaren, där ej annat avtalats, nyttja den jakt som hör till marken.

Innehavare eller brukare av fastighet varom är fråga i denna paragraf må icke utan

¹ Senaste lydelse av

10 § 1974:1069
11 § 1971:566
12 § 1967:616 och
13 § 1971:566.

² Senaste lydelse 1963:606

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

särskilt bemyndigande av äga-
ren tala för fastigheten i
frågor som avses i 10 § och
11 § 2 mom.

27 §³ Talan mot polismyndighets beslut enligt 23 § föres hos
länsstyrelsen genom besvär. Mot länsstyrelsens beslut må talan
ej föras.

Mot länsstyrelses beslut en-
ligt 10, 11 eller 13 § eller
rörande föreläggande eller
förordnande med stöd av 24 §
1 mom. första stycket föres
talan hos kammarrätten genom
besvär. I fall, som avses i
11 §, skola besvär anföras
inom två månader från det kla-
ganden erhöill del av beslutet.

Mot länsstyrelses beslut rörande
föreläggande eller förordnande
med stöd av 24 § 1 mom. första
stycket föres talan hos kammar-
rätten genom besvär.

Talan mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag eller mot
beslut enligt 24 § 3 mom. av annan myndighet än regeringen föres
hos regeringen genom besvär.

Meddelande om länsstyrelses
eller kammarrätts beslut med
stöd av 11 § skall införas i
ortstidning. Tiden för anfö-
rande av besvär över beslutet
skall räknas från den dag då
kungörandet har skett.

³Senaste lydelse
1977:669

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

29 §⁴ 2 mom. Utövar delägare i allmänning eller annan samfällighet, varom sägs i 4 §, å området jakt, som strider mot vad enligt första stycket av nämnda paragraf är tillåtet eller mot beslut som avses i andra stycket första punkten av samma paragraf, straffes med dagböter.

Överträder ägare av mark, som ingår i jaktvårdsområde, eller å sådant område eljest jaktberättigad person de angående jakten å området gällande reglerna, straffes med dagsböter.

34 §⁵ Allmän åklagare äge föra talan i fråga om olovlig jakt å område som avses i 5 § 2 mom. så ock å brott varom förmäles i 33 § fjärde stycket denna lag.

Sker intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller överträdelse av de angående jaktkort meddelade föreskrifterna, äge allmän åklagare att föra talan därom; och skall i fråga om mark som står under domänverkets förvaltning rätt att föra talan om sådant intrång tillkomma jämväl revirförvaltare vid detta verk.

I övrigt får brott mot denna lag åtalas av allmän åklagare endast om målsägande angiver brottet till åtal eller åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

⁴Senaste lydelse 1951:290

⁵Senaste lydelse 1970:192

Nuvarande lydelse

Såsom målsägande enligt denna lag skall jämväl anses ägaren av marken eller innehavare som avses i 7 § eller brukare vilken enligt samma lagrum äger jakträtt, ändå att jakträtten av honom upplåtits åt annan, så ock, i fråga om allmänning eller samfällighet, varom förmäles i 4 §, delägare i allmänningen eller samfälligheten samt, beträffande jaktvårdsområde varom sägs i 10 §, ägare av i området ingående mark eller å området eljest jaktberättigad person.

Förelsgen lydelse

Såsom målsägande enligt denna lag skall jämväl anses ägaren av marken eller innehavare som avses i 7 § eller brukare vilken enligt samma lagrum äger jakträtt, ändå att jakträtten av honom upplåtits åt annan, så ock, i fråga om allmänning eller samfällighet, varom förmäles i 4 §, delägare i allmänningen eller samfälligheten samt, beträffande jaktvårdsområde, ägare av i området ingående mark eller å området eljest jaktberättigad person.

Innefatta föreskrifter rörande förvaltning av allmänning, samfällighet eller jaktvårdsområde tillika bestämmelse enligt vilken rätten att beivra intrång i jakträtten eller överträdelser i fråga om jaktutövningen skall tillkomma viss person, vare sådan bestämmelse gällande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

2. För jaktvårdsområde som består vid ikraftträdandet skall äldre bestämmelser gälla under den tid för vilken jaktvårdsområdet har bildats, dock längst till utgången av år 1990.

Före utgången av den tid som anges i första stycket får fastighetsägarna vid sammanträde besluta att bestämmelserna i lagen () om jaktvårdsområden skall tillämpas på området. I fråga om kallelse till och omröstning vid sådant sammanträde skall 10 § 5 mom. jaktlagen (1938:274) tillämpas.

Beslut enligt andra stycket skall fastställas av länsstyrelsen, som skall se till att beslutet är förenligt med 4, 6 och 7 §§ lagen () om jaktvårdsområden.

3. Efter utgången av den tid som anges i 2 första stycket skall lagen () om jaktvårdsområden tillämpas på de bestående jaktvårdsområden, för vilka beslut enligt 2 andra stycket inte har fattats. För sådant jaktvårdsområde skall länsstyrelsen fastställa stadgar.

4. I fråga om talan mot fastställelsebeslut enligt 2 eller 3 skall gälla vad i lagen () om jaktvårdsområden föreskrivs om länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde.

5. Den omständigheten att fastighetens ägare biträder förslag till bildande av jaktvårdsområde enligt lagen () om jaktvårdsområden skall inte medföra inskränkning i den rätt som tillkommer jakträttsinnehavare enligt 7 § första stycket eller 8 § första stycket jaktlagen (1938:274).

I INLEDANDE REDOGÖRELSE

1 Utredningsuppdraget och arbetets bedrivande

1.1 Direktiven

Direktiven för jakt- och viltvårdsberedningen redovisas i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 24 mars 1977. I direktiven anför departementschefen bl.a. följande.

Jaktmarkcutredningen avgav den 17 december 1974 betänkandet (SOU 1974:80) Jaktmarker. I betänkandet föreslås bl.a. nytt förrättningsförfarande vid bildande av jaktvårdsområde samt nya regler för jaktvårdsområdes bestånd, ledning, verksamhet och organisation. Vidare läggs fram förslag om särskild lag om upplåtelse av mark. I betänkandet föreslås även fortsätta försök med s.k. korttidsupplåtelser av jakträtt samt att s.k. viltvårdsområden skall inrättas.

Betänkandet har varit föremål för en omfattande remissbehandling. Remissutifallet är beträffande huvuddelen av utredningens förslag splittrat. Någon entydig opinion för förslagen föreligger således inte. I remissyttranden framhålls bl.a. att frågorna rörande jaktvårdsområdes bildande, viltvårdsområdenas konkreta utformning m.m. bör utredas ytterligare. Jag delar denna uppfattning.

I syfte att behandla de frågor som här redovisats bör enligt min uppfattning en särskild beredning tillkallas. Beredningens arbete bör i huvudsak kunna grundas på redan gjorda undersökningar, bl.a. jaktmarksutredningens betänkande och remissyttrandena över detta.

1.2 Arbetets bedrivande

Enligt beredningens uppfattning finns det hos både jägare och myndigheter ett önskemål om snara åtgärder för att få för-
enklade regler för att bilda och verka inom jaktvårdsområde. Beredningen har därför valt att behandla den frågan

särskilt och med förtur. Det har skett efter en prövning av hur denna särbehandling påverkar beredningens arbete med frågorna om formerna för utövning av praktisk viltvård, jaktarrenden och korttidsupplåtelser. Beredningens överväganden i det hänseendet redovisas i förslagskapitlet, avsnitt 1.2.

Beredningens arbete grundas främst på jaktmarksutredningens förslag och remissyttrandena över detta förslag. Detta material har i samråd med länsstyrelsernas organisationsnämnd kompletterats med en mindre enkätundersökning hos länsstyrelserna i Kronobergs, Hallands, Värmlands, Västmanlands och Västerbottens län. Avsikten med undersökningen var att beredningen skulle få möjlighet att bilda sig en uppfattning om de svårigheter eller hinder som kan uppkomma vid bildande och förlängning av jaktvårdsområde.

Gävleborgs läns jaktvårdsförening tillsatte år 1977 en arbetsgrupp med uppgift att snarast undersöka möjligheterna att med datateknikens hjälp underlätta arbetet med bildande och förlängning av jaktvårdsområden. Beredningen har tagit del av arbetsgruppens rapport.

Den omständigheten att jakträtten är knuten till jordäganderätten samtidigt som jorden är uppsplittrad på förhållandevis många små jordbruks- och skogsfastigheter har medfört betydande olägenheter för viltvården. Behovet av samverkan fastighetsägarna emellan för att motverka dessa olägenheter har länge varit uppenbart. I 1912 års jaktlag gavs en bestämmelse om frivillig överenskommelse för att skapa större sammanhängande jaktarealer. Hade ägarna till särskilda fastigheter inom ett sammanhängande område träffat avtal om jaktutövningen och viltvården skulle bestämmelserna om servitut vara tillämpliga på avtalet. Det innebar bl.a. att avtalet kunde intecknas och därigenom bli bindande för nya ägare av fastigheterna. Avtalstiden var begränsad till 50 år.

I det betänkande (SOU 1936:38) som ligger till grund för den nuvarande jaktlagen anfördes att en av orsakerna till viltstammarnas utarmning var den uppdelning som skett av såväl krono- som enskild jord i smärre brukningsdelar. De områden där viltet kunde beredas fred och skydd hade minskat samtidigt som intresset för jakt ökat. Det konstaterades att brukningslotterna inom stora delar av landet inte innefattade den areal som viltet krävde för att trivas och tillväxa i antal. Man kunde inte heller förvänta sig att ägaren av en sådan brukningslott skulle bedriva någon form av viltvård. Framför allt måste en begränsning av avskjutningen med tanke på framtiden förefalla meningslös för en sådan fastighetsägare. Tanken på att införa krav på viss minimiareal för rätt till självständig jakt avvisades av flera skäl. En sådan ordning skulle i alltför hög grad strida mot rådande vanor och föreställnings sätt och dessutom stöta på många praktiska svårigheter. I

stället föreslogs i betänkandet vidgade möjligheter att genom avtal få till stånd större jaktområden. Försök att träffa sådana avtal hade ofta stupat på att en eller annan jordägare motsatt sig avtalet. Enligt förslaget skulle ett servitutsavtal som reglerade jakten och viltvården inom ett sammanhängande jaktområde bli gällande även om alla fastighetsägare inom området inte biträdde avtalet. En majoritet av minst två tredjedelar av fastighetsägarna som dessutom ägde minst två tredjedelar av marken skulle vara tillräcklig för att avtalet skulle komma till stånd.

På grundval av betänkandet utarbetades ett förslag till ny jaktlag som remitterades till lagrådet. I lagrådsremissen framhöll departementschefen att den i 1912 års jaktlag införda möjligheten att genom avtal sammanföra särskilda fastigheter till större jaktområden utan tvekan varit till nytta för jaktvården och därmed också för den enskilde jaktrettsinnehavaren. Det borde göras möjligt för en majoritet av fastighetsägarna att genomdriva sådana avtal. Möjligheten borde dock anlitas bara i ytterlighetsfall. En förutsättning för bildandet av ett jaktvårdsområde borde vara att beslutet biträdades av minst fyra femtedelar av samtliga fastighetsägare och att dessa ägde minst fyra femtedelar av den ifrågavarande marken.

På grund av påpekanden från lagrådet kom bestämmelserna om jaktvårdsområde i 1938 års jaktlagstiftning inte att byggas på servitutslagstiftningen. I stället utformades jaktvårdsområde som ett i administrativ ordning bildat institut med lagen om gemensamhetsfiske som förebild. Bestämmelserna om jaktvårdsområde i jaktlagen (10-13 §§) och jaktstadgan (38-42 §§) innebär bl.a. följande.

Jaktvårdsområde får bildas i syfte att främja jaktvården på de fastigheter som ingår i området. Med jaktvård avses enligt jaktlagen dels en ändamålsenlig och efter tillgången på vilt lämpad jakt, dels åtgärder för viltets skydd och förkovran. Jaktvårdsområde kan bildas antingen genom en frivillig överenskommelse emellan fastighetsägarna eller genom

ett beslut fattat av en majoritet av fastighetsägarna. Överenskommelsen eller beslutet måste underställas länsstyrelsen för fastställelse. Länsstyrelsen har att pröva om de materiella och formella förutsättningarna för områdesbildningen är uppfyllda.

I materiellt hänseende gäller för det första att området skall bestå av flera fastigheter. Undantag görs endast för skärgårdsfastigheter. Undantagsbestämmelsen infördes 1951 och tar sikte på sådana skärgårdsfastigheter som har flera ägare och är uppsplittrade på ett stort antal öar, holmar och skär med tillhörande vatten. I området får mot ägarens bestridande inte tas in fastighet som lämpligen bör bestå som eget jaktvårdsområde. Det tidigare generella kravet att fastigheterna inom ett jaktvårdsområde skall utgöra ett sammanhängande område slopades 1963 sedan kravet uppluckrats i praxis. Jaktvårdsområde skall bildas för ett visst antal år, lägst tio och högst tjugofem. En annan materiell förutsättning är att bildandebeslutet innehåller de huvudsakliga grunderna i fråga om jaktutövningen, viltvården och fastighetsägarnas skyldigheter vad beträffar anläggningar för viltvården. När det gäller dessa grunder innehåller jaktlagstiftningen i mycket begränsad omfattning preciserade regler. Det ankommer följaktligen i huvudsak på fastighetsägarna själva att besluta om vad som skall gälla beträffande områdets angelägenheter. Tre allmänna krav måste vara uppfyllda. Beslutet om de huvudsakliga grunderna för jakten och viltvården inom området skall 1. överensstämma med lag och författning, 2. vara tjänliga för jaktvårdens främjande och 3. inte kränka enskild rätt.

För utformningen av de angivna grunderna ges vägledning i de av Svenska jägareförbundet utfärdade riksnormalstadgarna. I stadgarna ges anvisning om hur bestämmelserna för jaktutövningen kan utformas. Fastighetsägarna har att ta ställning till om var och en skall få jaga bara på egna ägor eller över hela området och om viss jakt skall bedrivas gemensamt. Även delar av området kan göras till jaktliga enheter genom en sektionsindelning. Som villkor för jaktutövningen bru-

kar regelmässigt det kravet uppställas att vederbörande innehar jakträttsbevis. Sådana bevis utfärdas av den intresseförening som enligt riksnormalstadgarna bildas för att handha områdets förvaltning. I normalstadgarna förutsätts olika jakträttsbevis för älgjakt och annan jakt. Fastighetsägarna har enligt normalstadgarna rätt till ett efter vederbörandes fastighetsareal bestämt antal jakträttsbevis. Varje fastighetsägare har dock oavsett arealinnehav rätt att få ut åtminstone ett bevis av vardera slaget. Normalstadgarna innehåller vidare en bestämmelse om fastighetsägarnas skyldighet att tåla åtgärder för viltvården inom området. Skyldigheten omfattar de åtgärder som erfordras med hänsyn till förhållandena i orten. En förutsättning är att åtgärderna inte medför skada eller olägenhet av betydelse.

Till de huvudsakliga grunderna för jakten och viltvården kan också hänföras grundreglerna för jaktvårdsområdets förvaltning och vad som skall gälla beträffande upplåtelse av jaktrett inom området. I förarbetena till jaktlagen förutsattes att jaktvårdsområdena skulle komma att konstituera sig som jaktvårdsföreningar. Så har också regelmässigt skett. I den intresseförening som handhar jaktvårdsområdets angelägenheter är fastighetsägarna medlemmar och de utövar sin beslutanderätt på jaktstämma. Enligt jaktlagen har i frågor som rör jaktvårdsområdet varje fastighetsägare en röst om inte annat bestämts i grunderna för jakten och viltvården. Bestämmelsen infördes 1951 i anledning av den kritik som riktats mot de omröstningsregler som tillämpades. I det stora flertalet av de då bildade jaktvårdsområdena bestämdes röstetalet efter storleken på den areal med vilken den röstande gått in i området. Det hade bl.a. i riksdagsdebatten framhållits att omröstningsregler som gjorde rösträtten beroende av egendomsrätten inte var förenliga med den i samhället rådande uppfattningen.

Departementschefen (prop. 1951:189) anförde att en tvingande bestämmelse om röstningen efter huvudtal inte borde meddelas men att jaktlagen borde innehålla en rekommendation

om en sådan röstberäkning. Något hinder föreligger följaktligen inte mot att röstetalet görs beroende av arealinnehavet. Riksnormalstadgarna anvisar två alternativ till omröstningsregler. Antingen ges varje fastighetsägare en röst eller skall röstetalet beräknas efter storleken på den röstberättigades fastighetsinnehav. Enligt normalstadgarna skall dock ingen få utöva rösträtt för mer än en fjärdedel av de närvarandes sammanlagda röstetal.

Tillägget i jaktlagen rörande röstetalet föranleddes av den översyn av jaktlagstiftningen som 1949 års jaktutredning redovisade i ett betänkande 1950 (SOU 1950:40). Utredningen behandlade i det sammanhanget också jaktarrendatorernas ställning inom jaktvårdsområde. Det ansågs otillfredsställande att vissa områdesstadgar innebar att jaktarrendatorerna inte ens fick närvara vid jaktstämma. Utredningen framhöll att de beslut som fattades vid jaktstämman, bl.a. beslut rörande jaktutövningen, i minst lika hög grad berörde jaktarrendatorerna som fastighetsägarna. Det borde inte ifrågakomma att genom författningsbestämmelser ge arrendatorer rösträtt eftersom en sådan föreskrift kunde befaras göra fastighetsägare mindre benägna att bilda jaktvårdsområden. I stället hänvisades till de möjligheter jaktarrendatorn har att i arrendeavtalet tillförsäkra sig rätten att åtminstone i vissa frågor få utöva fastighetsägarens rösträtt. För att ge jaktarrendatorerna möjlighet att bevaka sina intressen borde däremot i lagstiftningen föreskrivas att arrendatorerna skall ha närvaro-, yttrande- och förslagsrätt vid jaktstämmorna. Genom lagändring 1951 infördes en sådan bestämmelse i jaktlagen. Riksnormalstadgarna anvisar i det här avseendet regler som innebär att jaktarrendatorerna och andra för den förvaltande föreningens ändamål intresserade personer kan väljas in som stödjande medlemmar. Sådana får enligt stadgarna inte någon beslutsrätt utan har endast, tillsammans med jaktarrendatorer som inte är medlemmar, rätt att närvara, yttra sig och ställa förslag vid jaktstämma.

Lagstiftningen innehåller inte några bestämmelser rörande den ekonomiska förvaltningen. I riksnormalstadgarna föreslås regler av i huvudsak följande innebörd. Jaktstämman skall årligen bestämma de avgifter som skall erläggas för utfående av jakträttsbevis. Det är inte tillåtet att bestämma olika avgifter för jakträttsbevis av samma slag. Stämman kan vidare besluta om avgifter för fällt villebråd. De pengar som flyter in skall användas för viltvårdsåtgärder inom området. Avgifter som härrör från gemensamhetsjakt får dock samlas i en delägarfond. Från fonden kan utdelning ske till fastighetsägarna efter vars och ens arealinnehav. Den som inte jagar skall inte heller erlägga några avgifter.

Beträffande upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområde innehåller jaktlagen två bestämmelser. All jakt eller jakt efter särskild villebrådsart får inte upplåtas till annan om inte samtliga fastighetsägare är överens om upplåtelsen. Den andra bestämmelsen rör den enskilde fastighetsägarens möjligheter att upplåta den jakträtt som tillkommer honom.

Vid jaktlagens tillkomst förutsattes att en fastighetsägare skulle vara oförhindrad att till annan upplåta den jakträtt som han tillförsäkrats enligt områdets stadgar. Utövas jakten av alla fastighetsägarna över hela jaktvårdsområdet får också en jaktarrendator den rätten och han kommer också att i fastighetsägarens ställe få delta i eventuell gemensamhetsjakt. Jordbruksutskottet (JoU 1938:53) anförde att en fastighetsägare måste anses ha en principiell skyldighet att se till att upplåtelse inte skedde till en illojal person. Övriga fastighetsägare borde kunna utöva en kontroll genom att man i områdets stadgar tog in en föreskrift om att upplåtelse bara fick ske till person som styrelsen skäligen kan godkänna. Vid sin översyn av jaktlagstiftningen konstaterade 1949 års jaktutredning att vissa områdesstadgar upptog bestämmelser som i hög grad begränsade fastighetsägarnas möjligheter att disponera över sin jakträtt. Sålunda krävdes i vissa fall godkännande av en enhällig föreningsstyrelse. Utredningen framhöll att en kontroll av

jaktarrendena var nödvändig för att inte syftet med jaktvårdsområdet skulle äventyras. Kontrollen borde liksom dithittills skett utövas av jaktvårdsföreningens styrelse. Rätten att kontrollera upplåtelseerna borde emellertid inte vara oinskränkt. I många fall betraktades kontrollen som ett avsevärt ingrepp i fastighetsägarens dispositionsrätt över fastigheten. En sådan inställning kunde bidra till ovilja att ansluta sig till jaktvårdsområde. Dessutom kunde det prövningsförfarande som tillämpades begränsa möjligheterna för de jägare som saknade egen jaktmark att få tillgång till sådan. Utredningen föreslog en bestämmelse av innebörd att en fastighetsägare skulle kunna hindras att upplåta sin jakträtt bara om upplåtelsen var olämplig med hänsyn till jaktvården. Departementschefen (prop. 1951:189) delade utredningens uppfattning om behovet av en bestämmelse som hindrade att man i stadgarna alltför snävt begränsade en fastighetsägarens möjlighet att upplåta sin jakträtt. Man kunde dock inte förbise att vissa upplåtelse, exempelvis om jakträtten samtidigt upplåts till flera, kunde vålla övriga delägare inom området avbräck utan att det fördenskull kunde påstås att jaktvården äventyras. Bestämmelsen kom med hänsyn till vad som anförts i propositionen att innebära, att upplåtelse kan vägras om den är olämplig med hänsyn till jaktvården eller om den annars länder övriga fastighetsägare till avsevärt men.

I fråga om jakträttsupplåtelse innehåller riksnormalsstadgarna i huvudsak följande. Åtskillnad görs mellan avtal om jaktarrende, tillfälliga upplåtelse genom överlåtelse eller annat tillhandahållande av jakträttsbevis och inbjudan av jaktgäst. Avtal om jaktarrende skall godkännas av föreningens styrelse. Styrelsen har att vid sin prövning beakta att avtalet i fråga om arrendatorns person, det arrenderade områdets storlek och beskaffenhet, arrendetiden och övriga avtalsvillkor inte är olämpligt med hänsyn till jaktvården eller innebär avsevärt men för övriga fastighetsägare. När varje delägare har rätt att jaga över hela jaktvårdsområdet och upplåtelsen således innebär en sådan rätt bör arrendatorn sammanlagt disponera viss mini-

miareal som korresponderar mot vad stadgarna anger beträffande rätten att få ut jakträttsbevis. En upplåtelse till flera personer, förening och liknande innebär inte att arrendatorn får tillgång till flera jakträttsbevis än vad arealen enligt stadgarna berättigar till.

Beträffande tillfälliga upplåtelser gäller samma regler som för jaktarrende om inte upplåtelsen sker till annan delägare, släkting, hushållsmedlem eller för skötseln av upplåtarens fastighet anställd person.

I vad mån ett i områdesstadgarna föreskrivet krav på viss minimiareal är förenligt med bestämmelsen att en upplåtelse får vägras bara om den är olämplig för jaktvården eller till avsevärt men för övriga fastighetsägare, har varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i några fall.

1. Kungl. Maj:ts beslut den 7 april 1961 nr 40 (Dnr 419/60) rörde ett jaktvårdsområde vars stadgar beträffande utarrendering av jakträtt på mark inom området innehöll bl.a. följande bestämmelse:

"Gäller kontraktet upplåtelse till en eller flera personer, som icke äro delägare, skall kontraktet avse så stor areal, att den sammanlagda areal vederbörande arrenderar inom området uppgår till minst 100 hektar för varje person. Kontrakt med icke delägare må i undantagsfall av styrelsen för jaktvårdsområdet godkännas, även om villkoret om viss areal ej är uppfyllt, förutsatt att upplåtelsen avser blott en person".

En delägare som ägde 46 hektar mark inom området upplät i ett arrendekontrakt jakträtten till en icke delägare. Styrelsen för jaktvårdsområdet vägrade godkänna kontraktet.

Länsstyrelsen fann inte utrett att upplåtelsen var olämplig med hänsyn till jaktvården eller innebar avsevärt men för övriga fastighetsägare. Enligt 13 § 3 mom. jaktlagen hade styrelsen vid sådant förhållande inte haft rätt att vägra godkänna upplåtelsen. Beslutet undanröjdes.

I ärendet hos Kungl. Maj:t yttrade sig bl.a. domänstyrelsen. Enligt styrelsen kunde en eftergift av kravet på minimiareal leda till ett alltför stort antal jägare, vilket i sin tur kunde leda till en avkortning av jakttiderna. Därigenom skulle övriga delägare åsamkas avsevärt men. Av jägareförbundets yttrande till domänstyrelsen framgick att jaktvårdsområdet låg i närheten av en tätort och att områdets styrelse framhållit att det förelåg en betydande efterfrågan på jaktmark från innevånarna i tätorten.

Kungl. Maj:t, som fann att ett eftergivande av det uppställda kravet på minimiareal måste antas lända övriga fastighetsägare inom området till avsevärt men, upphävde länsstyrelsens beslut.

2. Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1965 nr 29 (Dnr 2554/63) rörde ett jaktvårdsområde vars stadgar föreskrev bl.a. följande beträffande upplåtelse av jakträtt:

"--- om kontraktet avser upplåtelse till en eller flera personer som icke äro delägare, kontraktet skall avse så stor areal, att den sammanlagda areal vederbörande arrenderar inom området, uppgår till minst 150 hektar för varje person".

En delägare upplät i kontrakt jakträtten på sin fastighet om 73,87 hektar. Arrendatorns begäran om inträde i jaktvårdsområdet för lösande av jakträttsbevis avsågs med hänvisning till att han inte disponerade den i stadgarna angivna arealen.

Länsstyrelsen ansåg att ett eftergivande av kravet på minimiareal måste anses lända övriga fastighetsägare till avsevärt men och lämnade besvären utan bifall.

I Kungl. Maj:ts beslut antecknades att enligt uppgift från jaktvårdsområdets styrelse hade under det senaste verksamhetsåret jakträttsbevis (säsongskort) utlämnats till femton invalda icke markägande medlemmar. I beslutet anfördes:

"Enär upplåtelse till klaganden av rätt till jakt på ifrågasvarande fastighet icke, såvitt visats, skulle vara olämplig för jaktvården inom området samt ej heller lända övriga delägare till avsevärt men samt fastighetsägaren således icke bort mot stadgandet i 13 § 3 mom. andra stycket lagen om rätt till jakt förvägras att till klaganden upplåta jakt-rätten, prövar Kungl. Maj:t lagligt att med undanröjande av länsstyrelsens resolution upphäva jaktvårdsområdets beslut".

3. Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1968 nr 25 (Dnr 2737/66) rörde ett jaktvårdsområde där stadgarna innehöll bl.a. följande:

"Gäller kontraktet upplåtelse till en eller flera personer, som icke är delägare, skall kontraktet avse så stor areal, att den sammanlagda areal vederbörande arrenderar inom området uppgår till minst 100 hektar för varje person".

Med hänvisning till denna bestämmelse i stadgarna vägrades arrendatorn av en fastighet om 63 hektar jakträttsbevis. Arrendatorn besvärade sig.

Länsstyrelsen ansåg att det av utredningen i ärendet framgick, att upplåtelsen skulle vara olämplig för jaktvården och lända övriga delägare till avsevärt men. Besvåren bifölls därför inte.

I ett yttrande i besvärärendet hos Kungl. Maj:t anförde jägareförbundet att det förevarande fallet knappast var jämförbart med det ovan redovisade prejudikatsfallet från 1965, där ett betydande antal jakträttsbevis utlämnats till utomstående. Så hade inte skett i det aktuella området. När som nu var fallet arrendekontraktet medförde rätt till jakt över hela området beträffande älg och över stor del av området beträffande småvilt måste det anses påkallat att hålla fast vid kravet på viss minimiareal.

Kungl. Maj:t lämnade besvåren utan bifall.

4. Kungl. Maj:ts beslut den 27 augusti 1970 nr 10 (Dnr 1946/68) rörde ett jaktvårdsområde som i stadgarna upptog bl.a. den bestämmelsen att arrendekontrakt bör avse

sammanhängande areal av lämplig storlek och att kontraktet skall underställas styrelsen för godkännande.

Jaktvårdsområdets styrelse vägrade godkänna en jakträttsupplåtelse som avsåg sammanlagt 55,63 hektar uppdelade på tre från varandra helt skilda skiften. Arrendatorn besvärade sig. Styrelsen och länsjaktvårdsföreningen framhöll i yttrande till länsstyrelsen att skiftena hade sådan form och beskaffenhet att de i jaktligt hänseende borde sammanföras med angränsande mark.

Länsstyrelsen fann, med hänsyn till vad i målet blivit uppläst ang. områdets beskaffenhet, att den ifrågavarande utarrenderingen av jakträtten var olämplig med hänsyn till jaktvården.

Kungl. Maj:t fann i likhet med länsstyrelsen att jakträttsupplåtelsen var olämplig med hänsyn till jaktvården.

Vid överprövningen av ett beslut om bildande av jaktvårdsområde har länsstyrelsen att se till att beslutet rörande de frågor som redovisats i det föregående uppfyller de tidigare angivna allmänna kraven. Länsstyrelsen skall alltså bevaka att beslutet överensstämmer med lag och författning, är tjänligt för jaktvårdens främjande och inte kränker enskild rätt. Enligt en bestämmelse i jaktstadgan skall länsstyrelsen vid sin prövning också beakta att beslutet inte kränker fastighetsägare som har ideella betänkligheter mot jakt. Riksnormalsstadgarna innehåller en bestämmelse att jakten skall vara avlyst på fastighet som innehas av någon som av ideella skäl inte vill tåla jakt på sina ägor.

I formellt hänseende skall länsstyrelsen pröva att beslutet om bildande av jaktvårdsområde tillkommit i laga ordning. Är fastighetsägarna överens i alla frågor som rör jaktvårdsområdets bildande ges i jaktlagen inte annan föreskrift än att fastighetsägarna skall ombesörja att bildandebeslutet underställs länsstyrelsen för fastställelseprövning. I fråga

om bildande genom majoritetsbeslut innehåller däremot lagstiftningen ett flertal bestämmelser.

Oavsett om enighet för bildandet föreligger eller inte krävs ett tämligen omfattande förarbete innan beslut kan fattas. Det arbetet, som inte är bundet av några bestämmelser, utförs regelmässigt med biträde av länsjaktvårdsföreningarna. Sedan det tilltänkta jaktvårdsområdet lagts in på karta och länsjaktvårdskonsulentens yttrande inhämtats över kartmaterialet kallas de berörda fastighetsägarna till ett sammanträde. Vid sammanträdet fattas beslut om områdets gränser och om stadgar, innehållande grunderna för jakten och viltvården inom området. En arbetskommitté utses med bemyndigande att fullfölja ärendet hos länsstyrelsen. Teckningslistor upprättas. Fastighetsägare som skriver under listan förklarar sig villig att med sin fastighet gå in i området och bli medlem i den förening som skall förvalta området. I listorna anges fastigheternas benämning, jordregisterbeteckning, areal och ägarens namn och adress. Har alla fastighetsägare undertecknat teckningslistorna inges till länsstyrelsen ansökan om att bildandebeslutet skall fastställas. I annat fall ansöks om förordnande av förrättningsman. I båda fallen fogas till ansökan protokoll från sammanträdet med fastighetsägarna, teckningslistorna, förslag till stadgar och karta.

Innebär ansökan att förrättningsman skall förordnas skall länsstyrelsen förordna en lämplig och ojävig person att handha ärendet. Förrättningsmannen skall kalla de fastighetsägare som berörs av förslaget till ett sammanträde. Kallelse skall ske genom rekommenderade brev minst 14 dagar i förväg. Kallelsen skall dessutom införas i tidning i orten och i länskungörelserna. För kronans och allmänna inrättingars fastigheter skall ombud utses av behörig myndighet.

Förrättningsmannen skall före sammanträdet på grundval av ansökningen och vad i övrigt förekommit göra upp ett förslag rörande områdets omfattning och grunderna för jakten

och viltvården. Vid utformningen av grunderna skall beaktas att större intrång än nödvändigt inte görs på de i området ingående fastigheterna.

Vid sammanträdet upprättas en förteckning över de fastigheter som enligt förrättningsmannens förslag skall ingå i området. Förteckningen tjänar som röstlängd. Förrättningsmannens förslag föredras och jämkas med hänsyn till vad som framkommit vid sammanträdet. Därefter företas omröstning.

Enligt praxis beräknas röstetalet enligt följande. Fastighetsägare som inte själv eller genom ombud är närvarande räknas som motståndare till förslaget även om han tidigare skrivit under teckningslista. Den som äger flera fastigheter tillerkänns bara en röst. För fastigheter som ägs med samäganderätt räknas också bara en röst. Är någon av delägarna inte företrädd vid förrättningen eller motsätter han sig förslaget räknas fastighetens röst som en nejöst. Är inte samäganderättslagen tillämplig - fastigheten ägs exempelvis av ett dödsbo - gäller för rösträtten detsamma som för rätten att förfoga över fastigheten. Om en fastighet ägs av flera som var och en äger viss på marken bestämd ägovidd tillerkänns varje delägare en röst.

För beslut om bildande krävs att beslutet biträds av minst tre fjärdedelar av hela antalet fastighetsägare. De fastighetsägare som biträder förslaget skall dessutom äga minst tre fjärdedelar av den mark som ingår i området. Uppnås den föreskrivna majoriteten skall förrättningsmannen förklara området bildat. I annat fall är frågan om bildande av jaktvårdsområde förfallen. När området förklaras bildat skall det tillkännages att den som är missnöjd skall inge påminnelser till länsstyrelsen inom tjugo dagar. Förrättningsmannen skall till länsstyrelsen skicka in protokoll och övriga handlingar från sammanträdet.

När tiden för påminnelser har gått ut företar länsstyrelsen ärendet till avgörande. Länsstyrelsen kan om det befinns nöd-

vändigt föranstalta om kompletterande utredning. Prövningsgrunderna har redovisats i det föregående.

Ett beslut om bildande av jaktvårdsområde gäller även mot ny ägare av en fastighet som ingår i området. Bildandebeslutet kan också komma att gälla för andra än fastighetsägarna. Jordbruksarrendatorer med jakträtt och speciella nyttjanderättshavare, t.ex. boställshavare, och servituthavare blir bundna av bildandebeslutet och får underkasta sig detta om fastigheten tvångsansluts till ett jaktvårdsområde. Har däremot fastighetsägaren biträtt bildandebeslutet skall detta inte innebära att jakträttsinnehavarens rätt inskränks. I det fallet kommer de regler som beslutas för jakten inom jaktvårdsområdet inte att gälla för nyttjanderättshavaren. Vanliga jakträttsarrendatorer blir däremot alltid bundna av beslutet att bilda jaktvårdsområde. De har dock rätt att säga upp arrendeavtalet till omedelbart upphörande.

Ursprungligen saknades särskilda regler om förlängning av jaktvårdsområde. I avsaknad av bestämmelser var man i princip tvungen att upprepa bildandeproceduren när beståndstiden gått ut. I anledning av ett av 1949 års jaktutrednings ändringsförslag infördes 1951 ett särskilt, förenklat förlängningsförfarande. Fastighetsägarna kan inom ett år före beståndstidens utgång besluta att området skall bestå under ytterligare lägst 10 och högst 25 år. En lagändring 1963 har gjort det möjligt att vid beslut om förlängning samtidigt besluta om ändring av såväl jaktvårdsområdets omfattning som grunderna för jakten och viltvården. Beslutet skall fattas vid ett s.k. förlängningssammanträde. Varje fastighetsägare skall kallas till sammanträdet i rekommenderade brev och kallelsen skall dessutom införas i tidning i orten. Av kallelsen skall det framgå vilka ärenden som skall avhandlas på sammanträdet.

För beslut om förlängning fordras att flertalet röstande biträder beslutet och att de nejröstande inte är fler än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller företräder mer än en fjärdedel av områdets mark. Beslutas för-

längning skall tillkännages att den som är missnöjd skall ge in påminnelser till länsstyrelsen inom tjugo dagar. Påminnelserna kan avse antingen förlängningen eller beslutade ändringar av grunderna för jakten och viltvården. När påminnelsetiden gått ut skall länsstyrelsen pröva om beslutet tillkommit i laga ordning, överensstämmer med lag och författning, är tjänligt för viltvården och inte kränker enskild rätt. Länsstyrelsen har möjlighet att före sitt avgörande föranstalta om ytterligare utredning.

Vad beträffar förändring av ett jaktvårdsområdes omfattning genom att mark ansluts eller utesluts kan huvudregeln sägas vara att en sådan förändring bara får ske i den ordning som gäller nybildning av jaktvårdsområde. Från den regeln finns dock tre undantag.

För det första kan, som nämnts, beslut om anslutning eller uteslutning fattas i samband med och i den ordning som gäller för beslut om förlängning. Samtycke krävs av den anslutna eller uteslutna fastighetens ägare.

Vidare kan länsstyrelsen på ansökan av ägare till mark som har betydelse för jaktvården inom området förordna att marken skall anslutas till detta. Ett sådant förordnande förutsätter att särskilda skäl föreligger och att fastighetsägarna inom området vid sammanträde förklarat att de biträder ansökan. För sådant sammanträde gäller samma kallelse- och omröstningsregler som för förlängningssammanträde.

Slutligen kan länsstyrelsen på ansökan av varje fastighetsägare inom området besluta att fastighet som huvudsakligen utgör gård eller trädgård eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården inom området skall uteslutas ur detta. Fastighetsägarna inom området skall ges tillfälle att yttra sig över ansökan.

Bakgrunden till den sistnämnda bestämmelsen är de olägenheter som en intensiv fastighetsbildning innebär för jaktvårdsområdena. I sitt betänkande 1961 med förslag till änd-

ringar i jaktlagstiftningen (SOU 1961:67) framhöll 1949 års jaktutredning att den fastighetsbildning som skedde för andra ändamål än jordbruk och skogsbruk åtminstone lokalt var ägnad att rubba grundvalarna för jaktvårdsområdesinstitutet. Utredningen föreslog att jaktutövningsrätten på fastigheter som saknade jaktlig betydelse skulle inskränkas till en rätt att utöva skyddsjakt. Detta skulle gälla oavsett om fastigheten ingick i jaktvårdsområde eller inte. För att göra regeln enkel föreslogs att inskränkningsrätten i jaktutövningsrätten skulle gälla alla fastigheter som taxerats som annan fastighet än jordbruksfastighet. Dessa fastigheter med begränsad jaktutövningsrätt skulle inte ingå i jaktvårdsområde. Med sitt förslag ville jaktutredningen förhindra dels att fastigheter av angivet slag kom att rubba förutsättningarna för områdets förvaltning, dels kom att utgöra replipunkter för ett okontrollerat utnyttjande av det viltvårdsarbete som bedrevs inom området. De fastigheter som utredningen syftade på med sitt förslag var sådana som fick anses vara biologiskt improduktiva - impediment i jaktvårdshänseende. Som exempel nämndes fastigheter för bostadsändamål och fastigheter som utnyttjades för ler-, grus- eller stentäkter, gruvdrift, tillgodogörande av vatten eller för andra kommersiella och industriella anläggningar. Till den sistnämnda kategorin kunde räknas även obebyggd mark, exempelvis upplagsplatser.

Förslaget utsattes för kritik. Den föreslagna inskränkningsrätten i jaktutövningsrätten ansågs inte tillräckligt underbyggd och verkningarna av reformen ansågs svårbedömda. I propositionen (prop. 1963:136) anfördes att det ofta väckt anstöt att ägarna till inom området nybildade fastigheter gavs samma rättigheter som de ursprungliga fastighetsägarna. Detta gällde när de nya fastigheterna bildats huvudsakligen för bostadsbebyggelse eller för annat med jaktvård oförenligt ändamål. Nybildningen av fastigheter kunde också skapa majoritetsförhållanden inom området som var olyckliga för jaktvården. Även vid områdets bildande kunde dessa fastigheter innebära olägenheter. Olägenheterna ansågs kunna bemästras med mindre långtgående åtgärder än de jaktutredningen föreslagit. Länsstyrelserna borde ges befogenhet att ur området

utesluta sådana fastigheter som huvudsakligen utgör vad som i jaktlagen benämns gård eller trädgård och fastigheter som används till upplagsplats eller dylikt.

Bestämmelsen om att fastigheter som saknar jaktlig betydelse kan uteslutas ur jaktvårdsområde har i praxis utgjort stöd för att vid områdets bildande inte ta med dessa fastigheter.

Vad gäller kostnaderna för bildande och förlängning av jaktvårdsområde meddelas bestämmelser i jaktstadgan och i naturvårdsverkets föreskrifter till denna. Efter framställning hos länsstyrelsen utgår ersättning ur jaktvårdsfonden för förrättningsman och kungörelser. Vidare får länsstyrelsen utge ersättning ur fonden för de fastighetsutredningar som behövs vid nybildning och förlängning av jaktvårdsområde.

Beträffande rätten att överklaga olika beslut som rör jaktvårdsområde gäller följande. Beslut som jaktvårdsområdet fattat rörande jaktutövningen eller upplåtelse av jaktrett inom området kan överklagas hos länsstyrelsen. Besvär över länsstyrelsens beslut i anledning av en sådan talan får föras hos kammarrätten. Detsamma gäller länsstyrelsens beslut om nybildning och förlängning och om ändring av jaktvårdsområdes omfattning.

När det gäller bildande och förlängning av jaktvårdsområden redovisade jaktmarksutredningen utvecklingen från det att 1938 års jaktlag trädde i kraft och fram t.o.m. jaktåret 1971/72. Redogörelsen visar bl.a. ett sjunkande intresse för att nybilda jaktvårdsområden medan motsatsen gäller för förlängning av områdena. Under periodens tidigare år bildades fler områden genom frivilliga överenskommelser än genom förrättning medan under senare år bildande genom förrättning blivit det vanligaste.

Utredningen redovisade också ingående den omfattning jaktvårdsområdena har i olika delar av landet och med avseende på olika marktyper. Av de uppgifter utredningen lämnade framgår i vilken utsträckning landets älgjägare och småviltjägare har sina jaktmarker inom jaktvårdsområde. Vidare lämnades till ledning för bedömningen av behovet av jaktvårdsområden vissa uppgifter om fastighetsstrukturen när det gäller skogsmarken.

Jaktmarksutredningens redovisning kan kompletteras med följande uppgifter. Vad först gäller fastighetsstrukturen är skogsmarken, trots den rationalisering som genomförts, fortfarande i en betydande utsträckning uppsplittrad på små enheter. Enligt lantbruksräkningen 1976 uppgick den 10 juni 1976 antalet företag med mer än 0,1 ha skogsmark till 239 420. Av dessa företag hade 38 476 mindre än 5 ha skog och 129 591 eller 54 % mindre än 25 ha skog.

Bildandet av jaktvårdsområden under de senaste åren följer i vissa hänseenden det mönster som framgår av de siffror

jaktmarksutredningen redovisade. Nybildning genom förrättning överväger. Det hör närmast till undantagen att ett jaktvårdsområde inte förlängs vid beståndstidens utgång. Däremot tycks tendensen mot färre nybildningar per år ha brutits. Det bör dock anmärkas att av de 163 områden som nybildades under jaktåren 1975/76 - 1976/77 hänförs sig 103 till ett enda län, nämligen Värmlands.

Jaktår	Utgångna, ej förlängda områden	Förlängda områden	Nybildade områden	
			Frivilligt	Förrättning
1972-73	9	111	11	15
1973-74	11	137	10	29
1974-75	5	123	6	24
1975-76	7	105	33	34
1976-77	11	143	32	64

I nedanstående tabell redovisas landets jaktvårdsområden per den 30 juni 1977.

Länsjaktvårdsförening	Antal be- fintliga områden	Areal i hektar	Antal fastighets- ägare
1. Stockholms	13	71 685	1 203
2. Uppsala	13	59 838	1 073
3. Södermanlands	16	64 938	1 650
4. Östergötlands	18	43 347	464
5. Jönköpings	11	29 440	486
6. Kronobergs	103	221 454	4 499
7. Kalmar norra	21	41 110	506
8. Kalmar södra	16	63 371	1 248
9. Gotlands	9	19 313	631
10. Blekinge	23	61 590	1 724
11. Skånska jägarsällskapet	14	38 662	1 700
12. Hallands	51	177 187	5 070

Länsjaktvårds- förening	Antal be- fintliga områden	Areal i hektar	Antal fastighets- ägare
13. Göteborgs- och Bohus	10	30 694	1 000
14. Älvsborgs södra	24	62 886	1 299
15. Älvsborgs norra	27	54 590	1 245
16. Skaraborgs	17	50 502	1 877
17. Värmlands	283	843 171	18 799
18. Örebro	22	37 548	557
19. Västmanlands	53	307 145	4 110
20. Kopparbergs	96	457 027	9 840
21. Gävleborgs	146	747 745	11 205
22. Västernorrlands	90	359 489	4 221
23. Jämtlands	168	866 670	8 366
24. Västerbottens	274	1 106 725	8 619
25. Norrbottens	179	997 090	9 100
Summa	1 697	6 813 217	100 492

Beredningen har i en enkät till länsstyrelserna i Hallands, Kronobergs, Värmlands, Västerbottens och Västmanlands län inhämtat vissa uppgifter beträffande bildande och förlängning av jaktvårdsområde. Beredningen har ansett det vara av intresse att få belyst vilka särskilda problem och vilka kostnader som varit förknippade med nybildning och förlängning.

Vad beträffar kostnaderna - sammanträdeskostnader och kostnader för fastighetsutredningar - ger enkäten inte någon entydig bild.

Generellt sett är vid bildande av jaktvårdsområde förrättningskostnaden tydligen den dominerande utgiftsposten medan kostnaden för fastighetsutredning då är mycket måttlig. Vid förlängning av jaktvårdsområde är förhållandet det omvända. Kostnaden för fastighetsutredning uppgår då ofta till betydande belopp.

Kostnadsnivåerna skiljer sig märkbart länen emellan.

Beträffande kostnaden för förrättning vid bildande av jaktvårdsområden redovisar länsstyrelserna i Hallands och Kronobergs län belopp varierande mellan några hundratal och två tusen kronor. För Värmlands och Västerbottens län anges kostnaderna under de senaste åren till belopp som varierar mellan drygt ett tusen och fyra tusen kronor. I några fall uppgår kostnaden till ännu högre belopp. Kostnaderna för fastighetsutredning vid bildande har inte i något fall överstigit ett tusen kronor.

Vad gäller sammanträdeskostnaden vid förlängning stannar denna vanligen vid belopp under ett tusen kronor. I vissa fall har den varit högre men den har inte i något fall överstigit två tusen kronor. Kostnaderna för fastighetsutredning vid förlängning har varierat i betydande grad. I ett par av länen är belopp mellan två tusen och fyra tusen kronor vanliga. För något fall anges betydligt högre kostnad. För Värmlands län redovisas särskild kostnad för fastighetsutredning endast i ett fall och i Västerbottens län är kostnadsnivån jämförelsevis låg.

Enkätsvaren visar i övrigt bl.a. följande.

Beträffande de jaktvårdsområden som bildades genom förrättning under åren 1972-76 gjordes i fem fall vid förrättningen ändring i förhållande till det ansökta förslaget. Det bör anmärkas att länsstyrelsen i Värmlands län förklarat sig inte kunna ange om någon sådan ändring gjorts. I samtliga de fall då ändringar redovisats har dessa bestått i justeringar av områdenas omfattning.

Under tidsperioden 1967-1976 har i sammanlagt två fall erforderlig majoritet för jaktvårdsområdes bildande inte kunnat uppnås vid förrättning.

Som särskilda problem vid förlängning av jaktvårdsområde har framhållits arbete och kostnader föranledda av fastighetsutredningen, bekymmer med kallelserna och oklarheter

beträffande vilka fastigheter som skall utgå med hänsyn till att de saknar jaktlig betydelse.

Enligt enkätsvaren har i samband med förlängning i stort sett regelmässigt ändringar gjorts i jaktvårdsområdets stadgar. Vanligt är också att fastigheter som saknar jaktlig betydelse begärs uteslutna ur området och att förändringar görs beträffande områdets omfattning.

När någon förlängning av ett jaktvårdsområde inte kommit till stånd har orsaken härtill i flera fall angivits vara allmän osämja delägarna emellan eller att verksamheten inom området "avsömnat". I övrigt har den uteblivna förlängningen orsakats av svag områdesledning, stridigheter rörande bestämmelserna för jakten eller formella brister i förlängningsförfarandet. Andra skäl har varit att arrendemark frångått jaktvårdsområdet eller en önskan att utesluta viss mark ur området.

4 Jaktmarksutredningens förslag och remissyttrandena över förslaget

4.1 Direktiven

I jaktmarksutredningens direktiv framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet bl.a. att allt fler människor önskade skaffa sig rekreation genom jakt. Detta förhållande aktualiserade frågan om utformningen av de statliga åtgärderna på jaktens område. De goda erfarenheter som vunnits av verksamheten med jaktvårdsområden talade för att dessa även i fortsättningen borde utgöra grunden för arbetet med en planerad och aktiv viltvård. Jaktmarksutredningen borde söka klarlägga om det fanns möjlighet att ytterligare underlätta och förenkla bildandet av jaktvårdsområden. Samtidigt borde också prövas om det var lämpligt att söka ge områdenas ledning och arbetsformer en fastare organisation. Vidare kunde det ifrågasättas om inte i en del fall en ökad utarrendering av jakträtt skulle kunna ske utan avsevärt men för viltvården och för delägarna i jaktvårdsområdet. Utredningen borde undersöka om det fanns möjligheter att inom ramen för jaktvårdssamarbetet stimulera till ökad upplåtelse av jakträtt. Dessutom borde jaktarrendatorernas ställning såväl i jaktvårdsområdena som i övrigt undersökas.

4.2 Vissa allmänna överväganden

Jaktmarksutredningen deklarerade att dess grundsyn på jaktens ställning i samhället bygger på följande principer.

Landets viltstammar utgör en nationell tillgång som är omistlig och värd omsorg. Vården av viltstammarna är i grunden en för alla medborgare gemensam naturvårdsuppgift som skall vara samordnad med övrig naturvård. Jakten skall så långt möjligt formas till ett verksamt medel i vården av viltstam-

marna och inordnas i den allmänna naturvården. Rätten till jakt innebär ett ansvar för viltets vård. Förvaltningen av jakträtten bör ha långsiktiga mål, som beaktar viltvårdens allmänna syften. Markägarens rätt att ekonomiskt tillgodogöra sig viltproduktion och övriga intäkter från jakt på egen mark bör samordnas med övrig markanvändning och ingå som ett led i en sammanhållen ekonomisk förvaltning av marken. Förekomsten av vilt ger friluftslivet ökat värde dels genom att bereda tillfälle till allmänna naturupplevelser, dels genom att skapa förutsättningar för jakt. De som jagar och de som av andra skäl hysar intresse för natur och naturvård bör visa skälig hänsyn till varandra.

De mål, inordnade i denna grundsyn, som utredningen ställde upp för sitt arbete var att skapa fler jakttillfällen i förening med en intensifierad viltvård. Jaktvårdsområdena har enligt utredningen visat sig utgöra en god grund för intensiv viltvård och lämplig hushållning med tillgängliga jakttillfällen. Utredningen framhåller att frågorna om jaktvårdsområden därför måste tillmätas stor betydelse. Jaktvårdsområdenas gynnsamma effekt på viltvården aktualiserar frågan om inte landets jaktmark obligatoriskt bör ingå i jaktvårdsområde. Utredningen fann emellertid att flera skäl talar mot ett obligatorium. Om statsmakterna övertog det direkta ansvaret för jakträttens förvaltning skulle detta innebära ett stort avsteg från den gällande ordningen. Det skulle kräva stora insatser från det allmännas sida samtidigt som effekterna av dessa insatser var oviss. Utsikterna till för viltvården positiva beslut fick anses vara mindre goda i ett genom en obligatorisk indelning bildat jaktvårdsområde än i ett som bildats på grundval av att en majoritet av fastighetsägarna är positiva till samverkan. Det skulle säkert visa sig nödvändigt att detaljreglera jakten och viltvården i ett obligatoriskt bildat område. Sannolikt skulle det också krävas en hårdare administrativ styrning från det allmännas sida. Den forskning inom viltbiologi m.m. som borde ligga till grund för detaljerade regler rörande jakten och viltvården hade inte utvecklats därefter att en ändamålsenlig reglering av det slaget var möjlig. En obligatorisk indelning av landets jaktmark i jaktvårdsområden skulle också innebära att stora sammanhängande områden i en ägares hand skulle tvingas in i den relativt komplicerade förvaltningsform som ett jaktvårdsom-

råde utgör. Endast ca 19 % av den jaktbara marken täcktes av jaktvårdsområden. Ett obligatorium skulle innebära att 81 % av jaktmarksarealen på en gång fördes in i jaktvårdsområden. Detta skulle medföra utomordentligt stora administrativa svårigheter. Jaktmarksutredningen ansåg följaktligen att de gällande principerna för jaktvårdsområdesbildning borde behållas. Områden bör enligt utredningen bildas antingen helt frivilligt eller efter beslut av en kvalificerad majoritet fastighetsägare. Fastighetsägarna skall också ha det avgörande inflytandet över jaktvårdsområdets bestånd och omfattning. Två av utredningens ledamöter accepterade visserligen utredningens förslag men utvecklade i ett särskilt yttrande sin positiva syn på ett obligatorium. I yttrandet framhölls bl.a. att obligatoriskt bildade områden, som innebär att jakträtten fortfarande är knuten till markinnehavet, inte borde komma att uppfattas som någon kränkning av enskild rätt. Ett obligatorium skulle innebära en samtidig och generell lösning beträffande jakten och viltvården i hela landet. Man skulle automatiskt komma ifrån den tillkrånglade och besvärliga bildandeprocessen. Att skydda viltet från jaktlig överbeskattning samtidigt som kravet på ett ökat antal jakttillfällen för marklösa jägare bibehålls är en fråga av sådan vikt att samhällets ansvar bör sättas i förgrunden.

Flertalet remissinstanser deklarerade en positiv inställning till huvuddragen i jaktmarksutredningens förslag. Med utgångspunkt i utredningens allmänna syn på jakten och viltvården och diskussionen om obligatoriskt bildande av jaktvårdsområden utvecklade emellertid bl.a. vissa länsstyrelser kritiska synpunkter. Sälunda framhöll länsstyrelsen i Jämtlands län, som i princip anslöt sig till tanken på obligatoriskt bildande av jaktvårdsområden, att det motstånd som kan finnas mot ett obligatorium kan minskas genom att området delas i flera jaktsektioner. Jakten bör vara sekundär i förhållande till viltvården och därför bör övervägas att i stället för jaktvårdsområden tala om viltvårdsområden. Mot bakgrund av reglerna för samordnad älgjakt ansåg länsstyrelsen i Kopparbergs län att den obliga-

toriska jaktvårdsområdesbildningen bort övervägas ytterligare. Styrelsen hänvisade bl.a. till att bildandet av älgjaktsområden kan komma att kräva lika mycket arbete som bildandet av jaktvårdsområden. Länsstyrelsen i Norrbottens län förklarade efter en ingående beskrivning av förhållandena i länet att utredningens förslag endast utgör begränsade lösningar av marginell karaktär som inte kan läggas till grund för den framtida jakten och viltvården. En ny utredning borde tillsättas för en undersökning inriktad på en indelning av jaktmarkerna i lämpliga enheter och en ordning som innebär att jaktutövarna åläggs ansvaret för viltvård och förvaltning av markerna i jaktligt hänseende. För att tillgodose dessa syften borde andra lösningar undersökas i stället för det samband som i dag råder mellan jakträtt och markägande. Länsstyrelsen i Stockholms län ansåg att utredningen för litet beaktat jakten som en del i en social rekreationspolitik där även breda folkgrupper utan markägande får möjlighet till jaktutövning. Lantbruksstyrelsen ansåg - utan att ta ställning - att det finns skäl som talar för ett obligatoriskt bildande av jaktvårdsområden. Lantmäteriverket uttalar sig för en obligatorisk indelning. Indelningen behöver i och för sig inte direkt föreskrivas i lag utan kan även genomföras succesivt genom beslut på offentligt initiativ.

Till de remissinstanser som delade utredningens uppfattning i obligatoriefrågan hörde statens naturvårdsverk. Naturvårdsverket framhöll det angelägna i att arbetet inom jaktvårdsområdena sker så störningsfritt som möjligt. Bl.a. detta förhållande talar emot ett obligatorium. Jägarnas riksförbund - Landsbygdens jägare framhöll att strävan måste vara att nå en positivare inställning hos jägarna och markägarna att frivilligt bilda jaktvårdsområden. Den bristande benägenheten till områdesbildning bör inte mötas med ökade tvångsåtgärder och initiativrätt för myndigheter. Enligt förbundet saknas tidsenliga och rättvisa verksamhetsformer och rättsregler för bildande av jaktvårdsområde. De verkliga orsakerna till det bristande intresset för områdesbildning bör snarast undersökas.

4.3 Jaktvårdsområdes bildande

Jaktmarksutredningen konstaterade att det primära syftet med att bilda jaktvårdsområde är att främja jaktvården och att skapa möjligheter till positiv samverkan mellan fastighetsägarna. Utredningen föreslog en precisering av denna ändamålsbeskrivning. En sådan precisering ansågs nödvändig med hänsyn till den föreslagna regleringen av jaktvårdsområdesförvaltning. Ändamålsbeskrivningen blir bestämmande för den verksamhet, som får bedrivas inom området. Ändamålet med att bilda jaktvårdsområde bör enligt utredningen vara att gemensamt för flera fastigheter handha jaktutövning, viltvård och andra frågor av betydelse för jaktvårdens främjande. Utredningen ville slå fast att en förvaltning inriktad på att från ekonomisk synpunkt tillvarata ett områdes jaktliga värde inbegrips i ändamålet med områdesbildningen och kan utgöra grund för denna. Avgörande för huruvida en viss åtgärd faller inom ramen för ändamålet skall emellertid alltid vara om jaktvården främjas.

Utredningen ansåg att det finns anledning att ge även andra än berörda fastighetsägare rätt att ta initiativ till bildande av jaktvårdsområde. Med lagen (1961:130) om fiskevårdsområden som förebild föreslogs att en sådan initiativrätt bör ges kommun, lantbruksnämnd, skogsvårdsstyrelse och fastighetsbildningsmyndighet.

Bland remissinstanserna rådde det delade meningar om förslaget att ge kommuner och vissa myndigheter rätt att ansöka om bildande av jaktvårdsområde. Förslaget biträdades av länsstyrelserna i Blekinge, Jämtlands- och Östergötlands län. Den sistnämnda länsstyrelsen ifrågasatte om inte också jaktvårdsföreningar bör ges rätt att ansöka om områdesbildning. Positiva till förslaget var också hovrätten för nedre Norrland, kammarrätten i Göteborg och kammarkollegiet och vissa lantbruksnämnder. Jägarnas riksförbund och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) motsatte sig förslaget. Skogsindustriernas samarbetsutskott (SISU) ansåg inte att kommunerna skall ges initiativrätt. Fiskeristyrelsen pekade på att

kommunens och myndighetens rätt att ta initiativ till bildande av fiskevårdsområden inte utnyttjats i någon nämnvärd omfattning.

Utredningens förslag när det gäller förfarandet vid bildande av jaktvårdsområde grundades till stor del på den kritik som jaktvårdskonsulenterna riktat mot att förrättning enligt gällande rätt är obligatorisk så snart fullständig enighet om bildandet inte föreligger. I många fall har enligt konsulenterna allt praktiskt arbete för bildandet utförts före förrättningen och denna blir endast en formalitet vars utgång är uppenbar. Utredningens förslag inriktades på att förenkla och rationalisera förfarandet främst i de fall då fastighetsägarna inte är helt eniga om bildandet. Förberedelsearbetet bör tilläggas större betydelse än vad som f.n. är fallet. Därigenom skulle förrättning i många fall kunna undvikas. Om förberedelsearbetet skall kunna tillerkännas större betydelse och i vissa fall ersätta förrättning måste huvuddragen i arbetet författningsregleras.

Det föreslagna förfarandet, som anslöts till gällande praxis, innebar i huvudsak följande. Förberedelsearbetet inleds med ett förberedande sammanträde med av områdesbildningen berörda fastighetsägare och andra jakträttsinnehavare. Kallelse till sammanträdet får ske i den form som befinns lämpligast. Vid sammanträdet diskuteras i första hand frågan om jaktvårdsområde skall bildas. Beslutar man sig för att försöka bilda jaktvårdsområde diskuteras dess omfattning, de huvudgrunder som skall gälla för jakten och viltvården samt principerna för den ekonomiska regleringen. Vid eventuell omröstning skall det vara tillräckligt med enkel majoritet bland de berörda fastighetsägarna och jakträttsinnehavarna. Uppnås majoritet för att försöka bilda jaktvårdsområde skall en arbetsgrupp om minst tre personer utses med uppgift att handlägga bildandefrågorna. För att förrättningsförfarandet skall kunna undvaras utan några förluster från rättssäkerhetssynpunkt skall nästa led i förfarandet vara att samla in skriftliga förklaringar från be-

rörda fastighetsägare i vilka de uttryckligen anger sin inställning i bildandefrågan. Dessa s.k. teckningsbevis skall till skillnad från de nuvarande teckningslistorna direkt kunna läggas till grund för länsstyrelsens prövning av om det föreligger tillräcklig majoritet för att bilda jaktvårdsområde. Med hänsyn till den betydelse som tilläggs bevisen måste särskilda krav ställas på utformningen av dessa. Bl.a. måste klart anges omfattningen av det jaktvårdsområde beviset avser. Det förslag till grundstadgar för området som undertecknaren godtagit måste också klart framgå. Beviset skall innehålla en förbindelse från vederbörande fastighetsägare att han är beredd att ansluta sin mark till ett jaktvårdsområde som i huvudsak överensstämmer med förslaget. Fastighetsägare som inte biträder förslaget skall ges tillfälle att i beviset ange orsakerna till sin inställning. Ansökan om jaktvårdsområdets bildande skall göras hos länsstyrelsen. Till ansökan skall fogas protokoll från det förberedande sammanträdet, förslag beträffande områdets namn och omfattning, förslag till grundstadgar, delägarförteckning och teckningsbevis. Utredningen konstaterade att ett av de tyngsta arbetsmomenten är att upprätta delägarförteckningen d.v.s. en förteckning över områdets fastigheter och deras ägare. Utredningen pekade på att länsstyrelsernas fastighetsdata i framtiden torde kunna utnyttjas i ökad omfattning.

Några remissinstanser ifrågasatte om det föreslagna förfarandet jämfört med det nuvarande verkligen skulle komma att innebära någon förenkling. Tämmligen allmänt framhölls att stora krav måste ställas på delägarförteckningens tillförlitlighet. Flera länsstyrelser ansåg att förteckningen borde upprättas eller bestyrkas av någon med kunskaper i fastighetsbildnings- och fastighetsrättsliga frågor. Länsstyrelserna i Örebro och Västmanlands län hänvisade till den ajourförda ekonomiska kartan (fastighetskartan) som lämpligt grundmaterial till förteckningen. Enligt länsstyrelsen i Kalmar län borde delägarförteckningen upprättas med ledning av de principer som gäller för fastighetsförteckning till detaljplan enligt byggnadslagstiftningen.

En utbredd uppfattning bland remissinstanserna var att kallelseförfarandet till det förberedande sammanträdet bör författningsregleras och att endast fastighetsägare skall ha beslutsrätt vid detta sammanträde. Enligt lantmäteriverket borde bildandeförfarandet anordnas som en förrättning. Reglerna kan utformas på i huvudsak samma sätt som i fastighetsbildningslagen och anläggningslagen. Utredningsförslaget kan knappast innebära någon förenkling eller någon kostnadsbesparing. Det mest rationella förfarandet får man utan tvivel om förrättningsverksamheten läggs på fastighetsbildningsmyndigheterna med biträde av särskild jaktsakkunnig.

Som framgått av det föregående innebar utredningens förslag att frågan om bildande av jaktvårdsområde skall prövas av länsstyrelsen. I förhållande till gällande rätt föreslogs den ändringen att något bildandebeslut inte skall fattas av fastighetsägarna utan först vid länsstyrelseprövningen.

Vad beträffar prövningsgrunderna innebar utredningens förslag i huvudsak följande. Inledningsvis bör länsstyrelsen fästa särskild vikt vid om det tillämnade jaktvårdsområdet kan inordnas i en långsiktig plan över länets ändamålsenliga uppdelning i jaktvårdsområden. I en sådan länsplanering bör jaktvårdsområden enligt utredningen ses som en enhet för skötseln av länets viltstammar. Föreslagen områdesbildning kan vägras om den inte överensstämmer med indelningsplanen.

Av remissinstanserna redovisades skilda uppfattningar om den föreslagna planindelningen. Några länsstyrelser var negativa eller tveksamma till förslaget. Merparten av remissinstanserna intog dock en positiv hållning men flera framhöll att länsstyrelsen vid sin prövning måste ha möjlighet att kunna göra avsteg från planindelningen. Naturvårdsverket ansåg att förekomsten av andra lämpliga jaktvårdsenheter - exempelvis älgjaksområde - måste beaktas vid prövningen. Svenska jägareförbundet och LRF framhöll vikten av att lokala intressen ges ett inflytande på planarbetet.

Lantmäteriverket, som ansåg att planerna bör vara bindande, framhöll att planeringen lokalt bör inordnas i den kommunala samhällsplaneringen. Frågan kan enligt verket lämpligen behandlas på i stort sett samma sätt som fysiska översiktsplaner vilka antas av kommunfullmäktige.

Enligt utredningens förslag skall länsstyrelsen vid sin prövning liksom hittills se till att områdesbildningen främjar jaktvården, överensstämmer med lag och författning och inte kränker enskild rätt.

Beträffande jaktvårdsområdes omfattning föreslog utredningen följande.

Enligt huvudregeln skall ett jaktvårdsområde bestå av flera fastigheter. Undantag från den regeln görs liksom i gällande lag för skärgårdsfastigheter. Som villkor för att en ensam skärgårdsfastighet skall kunna utgöra jaktvårdsområde anges uttryckligen att fastigheten har flera ägare.

Mark i en ägares hand skall inte utan dennes samtycke få tas in i jaktvårdsområde om marken med hänsyn till läge, omfång och beskaffenhet i övrigt lämpligen kan utgöra ett eget område för jakt och viltvård. Också den bestämmelsen har sin motsvarighet i jaktlagen. I jaktvårdsområde skall inte få ingå fastighet som huvudsakligen utgör tomt eller trädgård eller som med hänsyn till läge, omfång och beskaffenhet i övrigt saknar betydelse för jaktvården i området. Någon ändring i sak i förhållande till gällande rätt var inte avsedd. Utredningen framhöll särskilt att det även i fortsättningen kan bli aktuellt att låta enstaka småfastigheter ingå i området om de exempelvis genom sitt läge har jaktlig betydelse.

Ett par av remissinstanserna efterlyste möjligheten att även utanför skärgårdsområdena bilda jaktvårdsområde av en enda fastighet. De påpekade att det kan vara praktiskt när en fastighet belastas av flera jaktservitut. Kammakollegiet diskuterade huruvida samfällighet bör kunna ingå i jakt-

vårdsområde. Kollegiet ansåg att jaktvården på samfälld mark i och för sig bör kunna lösas med hjälp av de nuvarande allmänna reglerna för samfällighetsförvaltning. Å andra sidan kan det enligt kollegiet i vissa fall vara en fördel att låta området omfatta också en samfällighet men detta skulle kräva vissa kompletteringar av förfarandebestämmelserna. Kammarkollegiet tog också upp frågan om bildande av jaktvårdsområden på samernas åretruntmarker. Om en sådan områdesbildning är möjlig är inte helt klarlagt. Enligt kollegiet kan det ifrågasättas om det inte i den föreslagna lagen bör klart utsägas att jaktvårdsområde inte får omfatta sådana marker. Lantbruksstyrelsen ansåg att frågan bör utredas närmare.

Regeln att en fastighet som ensam kan utgöra en lämplig jaktlig enhet får stå utanför en områdesbildning ville kammarkollegiet vidga till att gälla fastigheter som tillsammans kan utgöra en sådan enhet. Ett villkor bör vara att de manifesterat sin samverkan genom ett avtal. I fråga om bestämmelsen rörande fastigheter som saknar jaktlig betydelse pekade kollegiet på att den också måste gälla delar av fastigheter. Enligt lantmäteriverket bör jaktutövningsrätten för fastigheter som taxeras som annan fastighet än jord- och skogsbruksfastighet inskränkas till skyddsjakt. Verket anförde att beskattningsnaturen fått en klarare definition sedan 1949 års jaktutredning lade fram motsvarande förslag. Både lantmäteriverket och överbantmätarmyndigheten i Västernorrlands län framhöll att bildandet av jaktvårdsområden kan försvåra fastighetsrationaliseringen genom att små fastigheter får ett ökat jaktligt värde när de tas in i jaktvårdsområde. Den sistnämnda myndigheten ansåg att jakträtten på sådana fastigheter bör kunna lösas in i samband med områdesbildningen.

Är de tidigare nämnda kraven för områdesbildning uppfyllda skall enligt förslaget länsstyrelsen granska teckningsbevisen och undersöka om tillräcklig majoritet föreligger. Utredningen föreslog ett sänkt majoritetskrav. Önskemål härom hade framförts från jaktvårdskonsulenternas sida.

Enligt utredningens mening bör den möjlighet till ökad områdesbildning som ett sänkt majoritetskrav innebär tillvaratas. Enligt förslaget skall det vara tillräckligt att minst två tredjedelar av hela antalet delägare i området biträder förslaget att bilda jaktvårdsområde. Detta under förutsättning att de till områdesbildningen positiva delägarna företräder mer än hälften av hela områdets areal.

Med delägare avses fastighetsägare och servitutshavare. Utredningen framhöll att många fastighetsägare ställer sig tveksamma till att bilda jaktvårdsområde av hänsyn till den jaktarrendator som innehar jakträtten på deras mark. Både fastighetsägare och arrendator befarar många gånger försämringar genom områdesbildningen, farhågor som ofta visar sig ogrundade. Utredningen ville stärka arrendatorernas ställning genom att ge dem rösträtt vid det förberedande sammanträdet och i vissa förvaltningsfrågor när området väl är bildat. Däremot var utredningen inte beredd att ge arrendatorerna medbestämmanderätt i det slutliga avgörandet om jaktvårdsområde skall komma till stånd eller inte. Är all jakt på en fastighet upplåten som servitut skall servitutshavaren anses som delägare i fastighetsägarens ställe. När en fastighet ägs av dödsbo skall dödsbodelägare som brukar eller förvaltar fastigheten vara behörig att företräda denna.

Det föreslagna sänkta majoritetskravet tillstyrktes eller godtogs av länsstyrelserna i Jämtlands, Kopparbergs, Uppsala och Västernorrlands län samt av hovrätten för nedre Norrland, naturvårdsverket och jägareförbundet. Naturvårdsverket framhöll dock att sänkningen kan komma att innebära funktionsstörningar inom nybildade områden. Enligt jägareförbundet visar erfarenheten att personer som från början varit negativa funnit farhågorna ogrundade och därefter lojalt och aktivt arbetat inom gemenskapen. Länsstyrelsen i Värmlands län ansåg att lämpligheten i att sänka majoritetskraven kan diskuteras. Detta med hänsyn till att riskerna för att området inte skall fungera ökar ju fler som mot sin vilja tvingas in i området. Det kan i varje fall ifrågasättas om inte arealandelen bör höjas till två tredjedelar. En sådan

höjning ifrågasattes också av länsstyrelsen i Östergötlands län och kammarkollegiet. Sänkningen av majoritetskravet avstyrktes av länsstyrelserna i Blekinge och Västerbottens län och av LRF. Länsstyrelsen i Västerbottens län framhöll att jaktvårdsarbetet blir svårare ju flera de negativt inställda delägarna är. Jägarnas riksförbund ansåg inte att förslaget leder till någon förbättring av den praktiska viltvården. I stället kommer det att medföra att den allmänna inställningen till jaktvårdsområde och övrig samverkan inom viltvården allvarligt försämras.

Flera länsstyrelser ansåg att den särskilda regeln om dödsborepresentation inte kan accepteras av rättssäkerhetsskäl. Frågan bör lösas i ett vidare sammanhang. Länsstyrelsen i Jämtlands län förklarade sig under vissa villkor kunna godta bestämmelsen. Hovrätten för nedre Norrland avstyrkte besvämt utredningens förslag i den delen. Även kammarrätten i Göteborg och riksåklagaren avstyrkte. Lantmäteriverket kunde tänka sig en separatlösning för jaktvårdsområden men efter andra riktlinjer än förslagets.

Utredningsförslaget innebar att länsstyrelsen, om den finner att majoritetskravet är uppfyllt, skall utfärda en kungörelse i vilken förslaget redovisas. I kungörelsen skall anges att den som är missnöjd med den föreslagna områdesbildningen har att inkomma med påminnelser inom två månader från kungörandet. Inges inga påminnelser och är alla villkor för bildandet uppfyllda skall länsstyrelsen förklara jaktvårdsområdet bildat. Ett sådant beslut kan fattas även om påminnelser ges in och dessa föranleder länsstyrelsen att göra vissa avvikelser från förslaget. Eftersom fastighetsägarna i teckningsbevisen förklarar sig biträda en områdesbildning i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget finns det ett visst utrymme för avvikelser utan att fastighetsägarna behöver höras på nytt.

Om majoritetskravet inte är uppfyllt eller om påminnelserna eller annat förhållande medför att jaktvårdsområde i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget inte bör bildas skall

länsstyrelsen ha möjlighet att hänskjuta bildandefrågan till förrättning. Utredningen konstaterade att det nuvarande förrättningsförfarandet från teknisk synpunkt fungerat i huvudsak väl. Därför föreslogs förändringar bara i vissa detaljfrågor. Även om endast fastighetsägarna inom det föreslagna området skall ha beslutanderätt vid förrättningen skall även andra berörda fastighetsägare och de som på grund av upplåtelse har jakträtt inom området kallas till förrättningen. I och med att kallelse sker till förrättning har teckningsbevisen spelat ut sin roll. Avgörande blir i stället den mening fastighetsägaren ger uttryck åt vid omröstning inför förrättningsmannen. Efter mönster av vad som gäller vid bildande av fiskevårdsområde föreslog utredningen att majoritetskravet skall gälla endast de vid förrättningen röstande delägarna och inte som nu hela antalet delägare och hela områdets areal. Det skall för bildande vara tillräckligt om förslaget biträds av minst två tredjedelar av de röstande om dessa dessutom äger mer än hälften av den areal de röstande företräder. När förrättningen avslutats skall förrättningsmannen översända protokoll och övriga handlingar till länsstyrelsen som därefter prövar bildandefrågan.

Kammarrätten i Göteborg ansåg att uttrycket "i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget" är oklar. Det framgår inte om avvikelser skall bedömas i förhållande till hela området eller i förhållande till varje enskild delägare. Avvikelser bör få göras endast när avvikelserna har ringa betydelse för varje enskild delägare. Kammarkollegiet anförde att fastighetsägarna och möjligen också myndighet eller kommun bör ges rätt att hos länsstyrelsen direkt ansöka om förrättning. Kollegiet ifrågasatte också om inte påminnelseförfarandet efter förrättning bör behållas. Länsstyrelsen i Östergötlands län ifrågasatte om inte också förrättningen bör bygga på teckningsbevisen. Länsstyrelserna i Kopparbergs- och Västernorrlands län biträdde den föreslagna röstberäkningen vid förrättning. Hovrätten för Nedre Norrland ansåg däremot att samma majoritetskrav bör gälla oavsett om det blir förrättning eller inte. Enligt

hovrätten får nämligen den av utredningen föreslagna röstberäkningen vid förrättning ett drag av manipulering som inte är tilltalande. Både lantmäteriverket och kammarrätten i Göteborg tog upp frågan om jaktvårdsområdes registrering. Enligt verket bör frågan bedömas senare mot bakgrund av den lösning som slutligen väljs beträffande områdesbildningen.

Ett beslut om bildande av jaktvårdsområde skall enligt förslaget liksom hittills gälla mot en ny delägare i området. Enligt utredningen är en sådan ordning nödvändig för att en rationell och ändamålsenlig verksamhet skall kunna bedrivas inom området.

Vad beträffar den inverkan områdesbildningen skall ha för de personer som har fått jakträtt upplåten till sig på de fastigheter som tas in i området föreslog utredningen följande. Jordbruksarrendatorer som har jakträtt jämföras med jaktarrendatorer. Enligt gällande rätt blir en jordbruksarrendator bunden av områdesbildningen bara i de fall fastigheten tvångsansluts till området. Utredningen ansåg detta vara otillfredsställande. Enligt förslaget skall beträffande både jordbruksarrendatorer och jaktarrendatorer gälla att de - med de inskränkningar som följer av arrendavtalet - får utöva den jakt som enligt områdets stadgar tillkommer markägaren. De förändringar som områdesbildningen kan innebära med avseende på nyttjanderättens innehåll skall på samma sätt som vid fastighetsreglering kunna ge rätt till uppsägning av avtalet eller nedsättning av arrendet. Talan om nedsättning skall väckas vid fastighetsdomstol. Innebär förändringen att nyttjanderättens värde ökas får fastighetsägaren rätt att säga upp avtalet om inte arrendatorn går med på en skälig arrendehöjning.

Flera remissinstanser vänder sig mot den föreslagna regeln rörande områdesbildningens inverkan på arrendatorernas rätt. Länsstyrelsen i Hallands län ansåg att bestämmelsen kan få icke önskvärda konsekvenser bl.a. i form av mycket höga arrendepriiser. Motsvarande synpunkter hade länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Naturvårdsverket framhöll att be-

stämelsen kan medföra att en jaktarrendator som arrenderat upp en areal om endast ett fåtal ha kan komma in som fullvärdig medlem i ett jaktvårdsområde med helt eller delvis gemensam jaktutövning och därigenom få rätt att utöva jakt på avsevärda arealer. Verket ansåg detta vara olämpligt och föreslog att bestämmelsen utgår för att ersättas med en bearbetad version av den nuvarande regeln. Kammarkollegiet anförde att förslaget konsekvenser inte synes ha övervägts i de fall då den arrenderade marken är av mycket liten omfattning eller då arrendet inte omfattar hela jakträtten. En överarbetning föreslogs. Flertalet länsjaktvårdsföreningar ansåg att en jaktarrendator bör få utöva markägarens jaktrett vid gemensam jaktutövning bara under förutsättning att arrendet omfattar viss minimiareal.

4.4 Jaktvårdsområdes bestånd

Jaktmarksutredningen redovisade den kritik som riktats mot de nuvarande förhållandena. Kritiken har i första hand tagit sikte på bestämmelserna att jaktvårdsområde bildas för viss tid och att förlängningssammanträde alltid erfordras för beslut att ett jaktvårdsområde skall bestå. Mot bakgrund av att ca 90 % av de jaktvårdsområden för vilka beståndstiden löpt ut under senare år förlängts, föreslog utredningen att jaktvårdsområden skall bildas att bestå tills vidare. För att tillgodose kravet på rättssäkerhet bör enligt utredningen denna regel kombineras med en bestämmelse som gör det möjligt för varje enskild delägare att med viss periodicitet få frågan om områdets bestånd prövad. Enligt förslaget skall varje delägare ha rätt att vart femte år hos jaktvårdsområdesföreningens styrelse väcka frågan om upplösning av jaktvårdsområdet. Den korta tidsperioden valdes för att balansera det sänkta majoritetskravet vid områdets bildande. I och med att gruppen motståndare eller passiva kan öka kan möjligheterna att bedriva ett aktivt jakt- och viltvårdsarbete minska. Frågan, som skall väckas viss tid före utgången av varje femårsperiod räknat från områdets bildande, skall behandlas på jaktstämma. Där sker omröstning i frågan. Under alla förhållanden, således även om ingen delägare väckt frå-

gan om upplösning, skall jaktvårdsområdets bestånd efter varje femårsperiod prövas av länsstyrelsen. Prövningsgrunderna är desamma som vid områdets bildande frånsett att det är tillräckligt att stämman med enkel majoritet uttalat sig för områdets fortbestånd. I tveksamma fall har länsstyrelsen möjlighet att hänskjuta frågan om jaktvårdsområdets bestånd till förrättning. Enligt utredningen kan detta bli aktuellt om länsstyrelsen vid den allmänna lämplighetsprövningen finner att jaktvårdsområdet inte överensstämmer med planindelningen för länet eller att området i övrigt bör justeras. Ett annat skäl för förrättning kan vara att frågan om områdets bestånd vid stämman fallit med knapp majoritet men det inför länsstyrelseprövningen görs sannolikt att detta resultat inte överensstämmer med flertalet delägares uppfattning. För förrättningen skall gälla samma regler som för den förrättning som kan bli aktuell vid områdets bildande. Kvalificerad majoritet hos de vid förrättningen röstande skall alltså krävas.

Förslaget att jaktvårdsområde skall bildas för att bestå tills vidare biträdades av remissinstanserna. Flera länsstyrelser, naturvårdsverket och LRF ansåg att det skall krävas att en viss andel av delägarna väcker frågan om upplösning för att denna skall behandlas på jaktstämma. Ett par av länsstyrelserna och kammarrätten i Göteborg ansåg att frågan om upplösning bör väckas hos länsstyrelsen och inte hos föreningsstyrelsen. En allmän uppfattning bland remissinstanserna var att beståndsfrågan skall kunna aktualiseras tidigast vid utgången av en tioårsperiod efter bildandet. Jägareförbundet och kammarrätten i Göteborg ansåg att en bestämd dag bör fastställas som utgångspunkt för beräkning av tidsperioden. Flera länsstyrelser, kammarkollegiet och hovrätten för nedre Norrland anförde att samma majoritetskrav bör gälla vid beslut om områdets fortbestånd som vid bildandet. Den föreslagna länsstyrelseprövningen i de fall frågan om upplösning inte aktualiserats av delägarna ansågs allmänt vara onödig. Länsstyrelsen i Gävleborgs län menade att förändringar i fastighetsbeståndet bör följas upp kontinuerligt och rapporteras till länsstyrelsen. Behovet av en aktuell

delägarförteckning framhölls även av andra remissinstanser.

4.5 Anslutning av mark till jaktvårdsområde

Jaktmarksutredningens förslag syftade till att underlätta anslutning av en fastighet eller del av fastighet till ett befintligt jaktvårdsområde. En markägare skall genom skriftlig ansökan till jaktvårdsområdesföreningens styrelse kunna ansöka om anslutning. Frågan skall behandlas på jaktstämma och därefter prövas av länsstyrelsen. För beslut om anslutning skall krävas att flertalet av de delägare som deltagit i jaktstämman uttalat sig för anslutningen och att denna är förenlig med de allmänna kraven på jaktvårdsområdesbildning. Länsstyrelsen skall följaktligen pröva om anslutningen är förenlig med den planvisa indelningen av länet i jaktvårdsområden och om den främjar jaktvården, överensstämmer med lag och författning och inte kränker enskild rätt.

Remissinstanserna anslöt sig i huvudsak till utredningens förslag. Naturvårdsverket och Göteborgs- och Bohus läns jaktvårdsförening efterlyste dock förenklade regler. Vidare ansåg lantbruksnämnden i Kronobergs län att endast mark som är taxerad som jordbruksfastighet eller annars är av betydelse för jaktvården inom området skall kunna anslutas.

4.6 Omgruppering av mark mellan jaktvårdsområden

Jaktmarksutredningens förslag innbar följande. Frågan om omgruppering av mark skall under löpande beståndstid kunna väckas av någon som har rätt att ta initiativ till bildande av jaktvårdsområde. Det nuvarande kravet på samtycke från ägaren till mark som skall anslutas eller uteslutas ersätts med krav på majoritetsbeslut och länsstyrelseprövning. För ombildning krävs att en enkel majoritet av delägarna i områdena före ombildningen uttalar sig för denna. Vidare krävs att två tredjedelar av delägarna i de tilltänkta ombildade områdena uttalar sig för ombildningen. Härefter prövas ombildningen av länsstyrelsen som har att se till att de nya områdena fyller de allmänna kraven på jaktvårdsområdesbildning.

Flera remissinstanser ansåg att krav bör ställas på viss majoritet med avseende på arealinnehav även vid ombildning. Kammarrätten i Göteborg menade att möjlighet till förrättning bör finnas även vid ombildning. Enligt länsstyrelsen i Skaraborgs län bör uttryckliga regler ges för huruvida gemensam röstning eller röstning områdesvis skall ske. Länsstyrelsen i Uppsala län framhöll att bestämmelserna kan få stötande konsekvenser om någon tvingas över från ett välskött område till ett mindre välskött. Ett sådant förfarande förutsätter att berättigade krav på rättssäkerhet kan tillgodoses. Lantmäteriverket framhöll behovet av att vid fastighetsbildningsförrättningar kunna göra justeringar av jaktvårdsområdesgränser i anledning av ändringar i fastighetsindelningen. Naturvårdsverket efterlyste också här enklare regler. SISU föreslog en regel som gör det möjligt att, med samma förfarande som vid omgruppering av mark, ur jaktvårdsområde avskilja fastighet som kan utgöra fristående enhet för jakt och viltvård.

4.7 Uteslutning av mark ur jaktvårdsområde

Med hänvisning till de erfarenheter länsjaktvårdskonsulenterna redovisat framhöll jaktmarksutredningen att småfastigheter bildade för annat ändamål än jord- och skogsbruk innebär olägenheter för verksamheten inom ett jaktvårdsområde. Bl.a. kan det inträffa att en ägare av en sportstuge- eller villatomt kräver rätt att få utöva jakt inom området. Man kan visserligen begära att dessa fastigheter utesluts ur området men en sådan begäran kräver i många fall med hänsyn till fastigheternas stora antal ett betydande arbete. Den föreslagna bestämmelsen att fastigheter som saknar jaktlig betydelse skall lämnas utanför när området bildas bör enligt utredningen kompletteras med regler för det fall sådana fastigheter uppkommer under områdets bestånd. I förslaget görs åtskillnad mellan det fallet då förändringar sker i fastigheternas användningssätt och det fallet då fastigheter nybildas.

Ändras användningssättet och därmed fastighetens ursprungliga viltmiljö på sådant sätt att fastigheten förlorar sin jakt-

liga betydelse skall länsstyrelsen kunna förklara fastigheten utesluten ur området. Ansökan härom skall göras av områdesföreningens styrelse. Fastighetsägaren skall beredas tillfälle att yttra sig över ansökan.

Beträffande inom området nybildade fastigheter gick förslaget ett steg längre. Nybildas fastigheten för bostads-, industri- eller fritidsändamål skall fastigheten automatiskt vara utesluten ur jaktvårdsområdet. Om fastigheten av något skäl bör ingå i området får områdesföreningens styrelse ansöka hos länsstyrelsen om detta. Fastighetsägaren skall höras över en sådan ansökan. Genom begränsningen till bostads-, industri- och fritidsfastigheter ansåg utredningen risken för rättsföruster i stort sett vara eliminerad. Utredningen konstaterade att regeln kräver att områdesföreningens styrelse för en aktuell förteckning över de fastigheter som ingår i området. I de enligt utredningen sannolikt fåtaliga fall då en nybildad fastighet inte omfattas av bestämmelsen men fastigheten ändå saknar jaktlig betydelse får det ankomma på föreningsstyrelsen att hos länsstyrelsen begära fastighetens uteslutning.

Förslaget innehöll inte några särbestämmelser för utbrytning av jaktbar mark ur ett jaktvårdsområde. Vill en ägare av sådan mark dra sig ur ett jaktvårdsområde är han hänvisad att begära områdets upplösning i den ordning som gäller för detta, dvs. enligt förslaget vid utgången av löpande femårsperiod.

Kammarkollegiet ifrågasatte, med hänvisning till att avstyckning kan ske "på lager", om inte en förutsättning för automatisk uteslutning bör vara att den avstyckade fastigheten skilts från stamfastigheten i äganderättshänseende. Kollegiet diskuterar också om man bör tala om bostads-, fritids- och industribyggelse i stället för "ändamål". Som tidigare har redovisats ansåg lantmäteriverket att ägare av fastighet som taxerats som annan fastighet än jord- och skogsbruksfastighet inte skall tillerkännas annan jaktutövningsrätt än viss skydds jakt. Verket hänvisade bl.a. till att utredningens förslag inte löser det problem som består i att en helt oreglerad jakt kan bedrivas från de aktuella småfastigheterna inom

områdets gränser. Länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län efterlyste bestämmelser som gör det möjligt att utan samband med områdets upplösning utesluta fastighet som ensam kan utgöra jaktlig enhet. Gävleborgs läns jaktvårdsförening ansåg att automatisk uteslutning skall omfatta alla inom området nybildade fastigheter som taxerats som annan fastighet än jord- och skogsbruksfastighet. Naturvårdsverket ifrågasatte om inte reglerna kan göras enklare.

4.8 Jaktvårdsområdes förvaltning

Jaktmarksutredningens förslag när det gäller jaktvårdsområdes förvaltning syftar till att göra områdena mer ändamålsenliga som grund för en planerad och aktiv viltvård. För att nå det syftet föreslogs bestämmelser som skall ge områdenas ledning och arbetsformer en fastare organisation. Utredningen föreslog att det inom varje område skall finnas en förening som handhar samtliga förvaltningsfrågor. Vid utformningen av de föreslagna förvaltningsbestämmelserna försökte utredningen att så nära som möjligt ansluta sig till de principer som kommer till uttryck i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Enligt utredningen kan inom ett jaktvårdsområde urskiljas två eller i vissa fall tre olika grupper som har intresse av områdets förvaltning. Den första gruppen utgörs av delägare som inte utövar jakt men som på grund av fastighetsinnehavet har intresse av förvaltningen. Den andra gruppen utgörs av jaktarrendatorer och övriga jaktutövare som inte är delägare. Deras intresse av förvaltningen hänför sig i första hand till jaktvården, viltvården och jaktutövningen och därmed sammanhängande frågor. Den tredje gruppen är delägare som också utövar jakt. Förvaltningsreglerna måste enligt utredningen lämna fastighetsägarna utrymme att förvalta fastigheternas jakträtt samordnad med övrig markförvaltning och att utnyttja det ekonomiska värde jakträtten representerar. De jaktutövande måste å andra sidan i förvaltningen ges möjligheter att bedriva en god viltvård och en biologiskt riktig jakt. Utredningen föreslog att delägarna automatiskt skall vara

medlemmar i den förvaltande föreningen och att medlemskap också skall tillkomma jaktarrendatorer. En förutsättning för det sistnämnda medlemskapet är att jakträttsupplåtelsen omfattar minst ett helt jaktår. Annan innehavare av stadigvarande jakträtt inom området får inväljas i föreningen. Fastighetsägare som hyser ideella betänkligheter mot jakt skall vara frikopplad från deltagande i förvaltningen och slippa betala föreningsavgifter. I vissa förvaltningsfrågor - liksom i frågor som sammanhänger med områdets bestånd - skall beslutanderätten endast tillkomma delägarna.

Föreningsmedlemmarnas beslutanderätt skall utövas på jaktstämma. En första konstituerande stämma bör hållas i anslutning till områdets bildande. Kallelse till jaktstämma skall ske genom brev till medlemmarna och genom annonsering i ortspressen. I följande frågor skall beslutanderätten vara förbehållen delägarna: 1. Anslutning av mark till jaktvårdsområde, 2. Uteslutning av mark från sådant område, 3. ombildning av jaktvårdsområde, 4. ändring av jaktvårdsområdes grundstadgar, 5. jaktvårdsområdes upplösning eller fortsatta bestånd, 6. förvaltning av och utdelning från delägarfond, 7. viltvårdsåtgärder som endast åvilar delägarna. När inte annat föreskrivs skall frågorna avgöras med enkel majoritet. Varje delägare har en röst. I övriga förvaltningsfrågor får samtliga föreningsmedlemmar delta i besluten. Även då gäller att varje medlem har en röst. Vid stämmorna skall föras protokoll som upptar de beslut som fattas. För jaktvårdsområdesföreningen skall en styrelse bestående av en eller flera ledamöter utses. Består styrelsen av flera ledamöter skall delägarna vara tillförsäkrade majoritet i denna. Saknas styrelse skall länsstyrelsen ha befogenhet att utse sysslomän som fullgör styrelsens uppgifter intill dess behörig sådan utsetts.

Beträffande den ekonomiska förvaltningen har utgångspunkten för jaktmarksutredningens förslag varit att fastighetsägarna skall få skälig och likformig ersättning för den mark som tas i anspråk. Genom en sådan ordning kan det enligt utredningen antas att områdesbildning främjas och verksamheten i bildade

områden stimuleras. Utredningen beaktade särskilt den lösning man valt inom Valö jaktvårdsförening. Där har fastighetsägare med angränsande marker slutit sig samman i en jaktvårdsförening. Föreningen arrenderar ut all mark till en klubb. Klubbens medlemmar utgörs av de som jagar på markerna dvs. markägare och arrendatorer. Föreningens årliga intäkt utgörs av den arrendeavgift klubben betalar. Av intäkten avsätts 15 % till föreningens löpande utgifter och till viltvård. Återstoden fördelas mellan föreningsmedlemmarna i förhållande till den areal som de låter föreningen disponera. Markägare som tillhör föreningen kan inte arrendera ut sin mark till annan än klubben. Varje klubbmedlem erlägger lika stor årsavgift. Utredningen konstaterade att de redovisade principerna, nämligen att alla fastighetsägare får samma ersättning per hektar och att alla jaktutövare erlägger samma avgift, bör gälla även inom jaktvårdsområdena.

Utredningens förslag innebar följande. Jakt inom jaktvårdsområde skall inte få utövas av annan än den som har jakträttsbevis utfärdat enligt grundstadgarna för området. Varje jägare oavsett om han är delägare eller har jakträtt på annan grund skall erlägga samma avgift för varje jakträttsbevis. Avgiften fastställs av jaktstämman. En del av avgifterna och eventuell ersättning för fällt villebråd skall tillföras en delägarfond. Från den fonden skall det utgå ersättning till samtliga fastighetsägare i förhållande till den areal de har inom området och som där utnyttjas för gemensam jaktutövning. Utredningen förutsatte att avgiften för jakträttsbevis och utdelning från fonden i stor utsträckning kan kvittas mot varandra. Regleringen skall inte utgöra hinder mot att fastighetsägare som arrenderar ut sin mark tar ut en högre ersättning av jaktarrendatorerna än den som svarar mot avgiften för jakträttsbevisen.

Skulle inte delägarfonden räcka till för att täcka beslutade och utförda viltvårdsåtgärder skall efter mönster i lagen om förvaltning av samfälligheter en debiteringslängd upprättas och visst belopp uttaxeras av varje delägare. Vid upprättandet av debiteringslängden bör man tillämpa samma principer

som vid utdelning från delägarfonden.

Av remissinstanserna anförde endast hovrätten för nedre Norrland kritiska synpunkter på den föreslagna förvaltningsorganisationen med en särskilt bildad förening som förvaltande organ. Hovrätten konstaterade att jaktvårdsområde enligt förslaget bara kommer att beteckna området på marken. Härigenom blir den rättsliga innebörden av länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde oklar. Hovrätten ifrågasatte om inte lagstiftningen borde redigeras om och benämnas lag om jaktvårdsområdesföreningar. Länsstyrelsen skulle i stället för att förklara jaktvårdsområdet bildat stadfästa beslutet om föreningsbildning och fastställa grundstadgar för föreningen.

Naturvårdsverket, länsstyrelsen i Västernorrlands län, LRF, länsjaktvårdsföreningarna, Luleå stiftsnämnd och SISU, avstyrkte eller ställde sig tveksamma till att andra än delägare får beslutanderätt i frågor som rör jaktvårdsområdesförvaltning. Enligt länsstyrelsen i Kopparbergs län bör även beslutanderätten rörande avgifter för jakträttsbevis och avsättning till delägarfond förbehållas delägarna.

Kammarkollegiet och flera länsstyrelser ansåg att nuvarande möjlighet att bestämma röstetalet efter arealinnehav bör behållas. Man framhöll att den föreslagna regeln kan komma att innebära att större markägare blir ovilliga att gå med på områdesbildning. Av samma mening var naturvårdsverket. SISU motsatte sig förslaget att varje medlem skall ha en röst. Jägareförbundet hänvisade till att så gott som samtliga länsjaktvårdsföreningar framhållit att den föreslagna bestämmelsen kan minska större markägares intresse för jaktvårdsområdesbildning. Förbundet ansåg, med hänsyn till den nuvarande bestämmelsens tillämpning, att en övergång till regeln "en man en röst" inte skulle innebära någon reell ändring av de olika delägarnas möjligheter att påverka besluten. Länsstyrelsen i Kalmar län menar att man i lagen måste reglera det förhållandet att flera ägare till en fastighet har olika mening.

Naturvårdsverket, länsstyrelsen i Västernorrlands län, jägareförbundet, länsjaktvårdsföreningarna och SISU ställde sig tveksamma till den föreslagna ekonomiska regleringen och vände sig bestämt mot att uttaxering skall kunna ske hos icke jagande medlemmar. Domänverket pekade på att det föreslagna systemet med ersättning till markägarna för anslutna marker kommer att innebära högre avgifter för jakten än vad som nu är fallet. Det bör medföra att föreningen blir intresserad av att sälja jakttillfällen även till utomstående för att nedbringa kostnaderna för den egna jakten. Malungs västra jaktvårdsområde ansåg att regleringen bör lösas på det sättet att jaktvårdsområdet helt övertar jakträttsinnehavarnas skyldigheter och rättigheter mot skäligt arrende.

Flera remissintanser ansåg att kallelse till jaktstämma inte skall behöva ske genom brev till andra medlemmar än sådana som är bosatta utanför kommunen. Lantmäteriverket anförde med hänvisning till 31 § lagen om förvaltning av samfälligheter att det allmänna bör ges tillfälle till insyn och deltagande i områdesförvaltningen.

4.9 Jaktvårdsområdes stadgar

Jaktmarksutredningen framhöll att de grundläggande reglerna beträffande viltvården och jaktutövningen utgör en integrerad del av beslutet att bilda jaktvårdsområde. Enligt förslaget bör länsstyrelsen därför i samband med beslutet att bilda området fastställa grundstadgar för detta. Grundstadgarna bör enligt utredningen innehålla de huvudsakliga reglerna i fråga om jaktutövning och viltvård, om villkoren för rätt till jaktutövning och om ersättning för inom området nyttjad jakt. Vidare skall grundstadgarna innehålla regler om delägars skyldighet att på sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för viltvård och om delägars skyldighet att delta i viltvårdsåtgärder. Delägare som av ideella skäl inte vill tåla jakt på sin mark skall i grundstadgarna tillförsäkras rätt att få sin mark avlyst från jakt.

Beträffande det materiella innehållet i grundstadgarnas regler

förordade utredningen att inte bara viltvårdsarbetet utan även all jakt samordnas över fastighetsgränserna inom området. Enligt utredningen visar forskningsrönen och resultaten av försöken med reglerad älgjakt att en biologiskt anpassad älgjakt måste bedrivas samordnad över relativt stora arealer. En förutsättning för att ett jaktvårdsområde skall fylla sin funktion vad gäller vårien av rikets älgstam är enligt utredningen att älgjakten alltid bedrivs som gemensamhetsjakt. Även i fråga om annat viltbråd än älg gäller enligt utredningen att hänsyn till biologiska anspråk fordrar att jaktvården bedrivs efter ett ensartat program över relativt stora arealer. Detta innebär att - om de krav som en modern jaktvård uppställer skall kunna tillgodoses - även jakt efter annat viltbråd än älg måste samordnas så att jakt kan bedrivas över ägogränserna inom området.

Beträffande viltvårdsarbetet förutsatte utredningen en uppdelning mellan å ena sidan delägarna och å andra sidan jaktutövarna. Delägarna bör enligt utredningen svara för åtgärder som innebär en grundförbättring och jaktutövarna för övriga åtgärder. Som exempel på grundförbättrande åtgärder angavs anläggande av viltvatten och upptagande av viltåkrar.

Utredningen föreslog, som tidigare nämnts, att det nuvarande systemet med jakträttsbevis kommer till användning även i fortsättningen. I vissa fall bör det enligt utredningen komma ifråga att utfärda jakträttsbevis som bara ger rätt till jakt på viss eller vissa fastigheter inom området. Utredningen hänvisade härvidlag till det sätt på vilket jakten och viltvården bedrivs i många områden i syd- och mellansverige. Benägenheten inom dessa områden att bilda och förlänga jaktvårdsområde synes enligt utredningen ofta vara beroende av möjligheterna att få bedriva s.k. enskild jakt.

Enligt utredningen bör en förvaltning som väl tillvaratar jaktvårdsområdets möjligheter att producera jakttillfällen kunna medföra att jakt kan utbjudas till marklösa jägare. Detta kan ske genom jaktarrende eller korttidsupplåtelse. Delägarna bör besluta om de regler som bör gälla för korttids-

upplåtelser och dessa regler bör ingå i grundstadgarna.

Utöver grundstadgar för jaktvårdsområdet skall enligt utredningens förslag stadgar antas för den förvaltande föreningen. Efter mönster av vad som föreslås i lagen om förvaltning av samfälligheter bör föreningsstadgarna enligt utredningen innehålla regler i följande frågor: 1. föreningens namn, 2. den ort där styrelsen skall ha sitt säte, 3. styrelsens sammansättning och hur den skall utses samt grunderna för dess beslutsföret, 4. tid och sätt för hållande av jaktstämma och när stämman är beslutsför, 5. hur räkenskaperna skall föras och revision äga rum.

För ändring av grundstadgarna skall fordras samtycke av minst två tredjedelar av de på jaktstämma röstande delägarna som samtidigt äger mer än hälften av den areal de röstande företräder. Stadgeändringen skall beslutas av länsstyrelsen om den finner att ändringen främjar jaktvården, överensstämmer med lag och författning och inte kränker enskild rätt.

För ändring av föreningsstadgarna skall krävas beslut fattade med enkel majoritet vid två på varandra följande jaktstämmor.

Bland remissinstanserna ansåg jägareförbundet och flera länsjaktvårdsföreningar att grundstadgarna bör innehålla regler för omröstning. Enligt länsstyrelsen i Västernorrlands län borde utredningen ha undersökt förutsättningarna för att införa generell gemensam jaktutövning inom jaktvårdsområdena. Enligt kammarkollegiet bör för ändring av grundstadgarna gälla samma majoritetskrav som för områdets bildande.

4.10 Upplåtelse av jakträtt i jaktvårdsområde

Utredningen konstaterade att antalet upplåtelser av jakträtt i jaktvårdsområde ökat under senare år. Jaktarrendatorerna utgör enligt utredningen ungefär en tredjedel av dem som jagar i jaktvårdsområde.

Enligt utredningen bör strävan vara att bereda en fastighets-

ägare inom ett jaktvårdsområde samma möjligheter att upplåta jakträtten på sin mark som den fastighetsägare har som står utanför området. Det krav som f.n. uppställs i jägareförbundets riksnormalstadgar, att en jaktarrendator måste ha viss minimiareal för att få ut jakträttsbevis för jakt inom hela jaktvårdsområdet bör enligt utredningens förslag kunna undvåras om den av utredningen föreslagna ekonomiska regleringen tillämpas. Denna reglering kan för ägare av mycket små fastigheter innebära skyldighet att erlægga högre avgift för jakträttsbevis än vad som svarar mot andelen i intäkterna. I något fall kan skyldigheten att erlægga högre avgift för jakträttsbevis innebära att en fastighetsägare nödgas avstå från jaktutövning. En sådan tillämpning bör undvikas. Om däremot vederbörande upplåter sin jakträtt till annan bör beträffande de ekonomiska skyldigheterna och rättigheterna gälla vad som generellt gäller inom jaktvårdsområdet. Utredningen föreslog mot bakgrund av den föreslagna ekonomiska regleringen följande ändring av nuvarande bestämmelse. Delägare i jaktvårdsområde skall inte kunna vägras rätt att upplåta sin jakträtt om inte övriga delägare förmår visa att upplåtelsen är uppenbart olämplig med hänsyn till jaktvärden eller eljest är till avsevärt men för dem. Förslaget innebär främst den ändringen att bevisskyldigheten i ökad utsträckning lagts på övriga delägare och att det kravet ställs att upplåtelsen skall vara uppenbart olämplig. Ändringen angavs innebära fördelar främst för ägare till mindre markområden. En sådan markägare har enligt förslaget alltid rätt till minst ett jakträttsbevis. Genom den föreslagna bestämmelsen kan han inte vägras rätt att upplåta sin jaktutövningsrätt om inte den till vilken upplåtelse sker är personligen olämplig. Den som fått jaktutövningsrätten upplåten till sig, tillförsäkras den jaktutövningsrätt som jakträttsbeviset berättigar till.

Ett stort antal remissinstanser, däribland naturvårdsverket, jägareförbundet, LRF och flertalet länsjaktvårdsföreningar riktade kritik mot förslaget att en arrendator skall få möjlighet att utöva jakt över hela området utan att arrendet omfattar viss minimiareal. Förslaget kan, påpekades det, leda till oacceptabelt jakttryck och kraftigt ökade priser på

arrenden. Länsstyrelsen i Gävleborgs län framhöll att frånavaron av en regel om minimiareal kan komma att konservera fastighetsindelningen av skogsmarken på ett för skogsbruket olämpligt sätt. Lantmäteriverket föreslog att den som i samband med rationaliseringsåtgärder för en bättre fastighetsindelning avstår jaktmark skall beredas fortsatt jaktutövningsrätt inom jaktvårdsområde. Vederbörande kunde exempelvis ges rätt att för kortare eller längre tid lösa ett personligt jakträttsbevis. Jägareförbundet förordade att ett alternativt förslag utarbetas som innebär att man, när var och en tillåts jaga över hela området, låter jaktvårdsområdet arrendera all jaktmark inom området. Alla delägare skulle sedan ges rätt att för egen räkning lösa minst ett jakträttsbevis eller det högre antal som arealinnehavet kan motivera. Eventuellt överblivna jakträttsbevis säljs. Priset bestäms så att det täcker kostnaden för upparrenderingen av marken och de viltvårdsåtgärder det åligger jaktvårdsområdet att utföra. Antalet jakträttsbevis ställs i relation till det jakttryck marken tål. Förbundet ansåg till skillnad mot utredningen att jaktvårdsområdet skall ha rätt att både inom och utom området arrendera den mark som har betydelse för viltvården i övrigt inom området.

4.11 Besvär över länsstyrelsens beslut m.m.

Jaktmarksutredningen föreslog i viss mindre utsträckning ändrade regler beträffande rätten att föra talan mot i första hand länsstyrelsens beslut.

Mot vissa av länsstyrelsens underhandsbeslut såsom beslut om förrättning och förordnande av förrättningsman skall efter förebild i annan lagstiftning talan inte få föras. Den nuvarande långa - två månader - klagotiden mot länsstyrelsens beslut att fastställa bildandet inskränks till normal besvärstid. Slutligen föreslås en allmän bestämmelse att länsstyrelsens och kammarrätts beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd talan om inte annat förordnas.

Besvärsrätten över stämмо- och styrelsebeslut föreslogs ut-

vidgad både när det gäller de beslut som får överklagas och besvärstidens längd.

4.12 Övergångsbestämmelser

Utredningen föreslog att äldre bestämmelser skall fortsätta att gälla för de jaktvårdsområden som består när den nya lagen träder i kraft. Sådana områden skall dock få bestå längst till utgången av en övergångsperiod om fem år räknat från den nya lagens ikraftträdande. Under den perioden kan delägarna i de bestående områdena vid ett övergångssammanträde besluta att de nya bestämmelserna skall gälla för området. Beträffande kallelse till och omröstning vid övergångssammanträde skall gälla samma regler som i dag gäller vid förlängningssammanträde. För att ett beslut om övergång till nya regler skall bli giltigt skall det fastställas av länsstyrelsen. Prövningen skall ske enligt de regler som anges i jaktlagen men dessutom skall länsstyrelsen se till att områdesbildningen är förenlig med den planemässiga indelningen av länet i jaktvårdsområden. Beträffande kungörande av länsstyrelsebeslutet och talan mot detta skall nuvarande regler gälla.

Av remissinstanserna förklarade bl.a. naturvårdsverket och jägareförbundet att en längre övergångstid är nödvändig om en för berörda myndigheter orimlig arbetsbelastning skall kunna undvikas.

II MOTSVARANDE LAGSTIFTNING INOM ANDRA OMRÅDEN

1 Inledning

Vid övervägande av vilka regler som bör gälla för bildande och förvaltning av jaktvårdsområden har det sitt intresse att undersöka vilka bestämmelser som i det hänseendet gäller för andra liknande sammanslutningar. Jaktvårdsområde utgör en samfällighet. Av intresse är därför närmast annan lagstiftning för samfälligheter. Samfällighet är emellertid inte ett entydigt begrepp. Det används i första hand som beteckning på egendom eller rättigheter som tillhör flera fastigheter. Dit hör dels marksamfälligheter, d.v.s. mark som tillhör flera fastigheter och dels för flera fastigheter gemensamma rättigheter, t.ex. samfällda fisken. Men med samfällighet förstås ibland också en associationsrättslig sammanslutning. Det är den betydelse begreppet samfällighet har när man talar om att jaktvårdsområde utgör en samfällighet. Till den gruppen samfälligheter hör också fiskevårdsområden. Även en sammanslutning av fastigheter som har del i en gemensam anläggning hör hit. Vattenförbund utgör ytterligare ett exempel på sådana samfälligheter.

2 Fiskevårdsområde

2.1 Nuvarande ordning

Fiskevårdsområde får enligt lagen (1960:130) om fiskevårdsområden bildas för samfällt ordnande av fiskeförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen. Bildandet av fiskevårdsområde inverkar inte på bestående äganderättsförhållanden. När det gäller fiskeutövningen blir emellertid den enskilde delägaren bunden av stadgarna och delägarnas

beslut. Delägare i fiskevårdsområdet är ägarna till det fiske som ingår i området. Under vissa förutsättningar kan nyttjanderättshavare ingå som delägare i fiskerättsägarens ställe. Fiskevårdsområde är juridisk person.

Beslut om bildande av fiskevårdsområde fattas av länsstyrelsen som i samband därmed fastställer stadgar för området. Ansökan om bildande får göras av delägare, myndighet som regeringen bestämmer eller kommun. Är inte alla delägare ense skall bildande frågan handläggas vid förrättning. Vid förrättningen skall undersökas om det föreligger tillräcklig majoritet för bildande. Det krävs samtycke antingen från delägare som företräder mer än hälften av de röstades delaktighetstal och som utgör minst en tredjedel av antalet röstande, eller från delägare som utgör mer än hälften av antalet röstande och som företräder minst en tredjedel av de röstades delaktighetstal. Särskilda regler ges för oskiftade fisken med flera delägare och för vissa skärgårdsfastigheter. Delaktighetstalen kan bestämmas av delägarna själva om de är överens. Annars bestäms de efter andelarna i samfällt fiske och i övrigt efter uppskattning.

För bildande krävs också att områdesbildningen är lämplig med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt. Vid förrättningen sker röstning om de stadgar som skall gälla för området. Förrättningen avslutas med att förrättningsmannen i utlåtande anger om området bör komma till stånd eller inte. Den slutliga prövningen görs av länsstyrelsen som antingen skall fastställa utlåtandet eller hänskjuta ärendet till fortsatt förrättning.

Fiskevårdsområde bildas för viss tid, minst 10 och högst 25 år. Tiden förlängs automatiskt om inte delägare som företräder minst en tiondel av delaktighetstalet begär upplösning.

Beträffande förvaltningen av fiskevårdsområde ges i lagen bestämmelser om styrelse, rösträtt, upplåtelse av fiske inom området och om fördelning av inkomster och ansvar för skulder. Varje delägare skall ha en röst. Delägarna kan emellertid besluta om annan beräkning av rösttalet. Inkomster som inte fon-

deras skall fördelas mellan delägarna efter delaktighetstal. Delägarna svarar gentemot fiskevårdsområdet för områdets förbindelser och tillskott kan uttaxeras hos dem efter delaktighet eller annan fördelningsgrund.

2.2 1973 års fiskevattensutredning

I betänkandet Fiske på fritid (SOU 1978:75) lägger fiskevattensutredningen fram bl.a. ett förslag till ny lag om fiskevårdsområden. Innebörden av förslaget är i huvudsak följande.

Fiskevårdsområde skall ha till syfte att främja ett ändamålsenligt nyttjande av fisket och en god fiskevård. Det skall kunna bildas för samfällt fiske eller annat fiske som tillhör flera fastigheter. Fiskevårdsområde skall dessutom, om särskilda skäl föreligger, kunna bildas av en fastighet med flera delägare. Fiske som blivit anvisat till samernas uteslutande begagnade skall kunna ingå i fiskevårdsområde.

Fiskevårdsområde skall bildas vid förrättning. Sådan förrättning skall kunna påkallas av fiskerättsägare, fiskenämnd och kommun. Länsstyrelsen utser förrättningsman efter att genom ett remissförfarande ha konstaterat att det ansökta området står i överensstämmelse med den kommunala och regionala planläggningen på fiskets område och att området är ändamålsenligt.

Vid förrättningsammansatrade skall bl.a. undersökas vilken inställning fiskerättsägarna har till bildandefrågan. Fiskevårdsområdet skall, om övriga förutsättningar är uppfyllda, bildas om inte fiskerättsägarna mera allmänt motsätter sig områdesbildningen och har beaktansvärda skäl för det. Vid prövningen skall främst beaktas uppfattningen hos de fiskerättsägare vars fiskeutövningsrätt påverkas mest. Är det synnerligen angeläget från allmän synpunkt att området bildas behöver det angivna opinionsvillkoret inte vara uppfyllt. Vid förrättningsammansatradet skall interimsstyrelse utses.

Finner förrättningsmannen att fiskevårdsområdet skall bildas skall han meddela beslut om detta och fastställa grundregler

för området. Grundreglerna skall innehålla uppgift om det fiske som ingår i fiskevårdsområdet, områdets ändamål samt grundläggande bestämmelser om fiskets nyttjande. Förrättningsmannens beslut om bildande skall kunna överklagas hos länsstyrelsen. Över länsstyrelsens beslut skall man kunna besvära sig hos regeringen

Endast delägare skall kunna vara medlem i fiskevårdsområde. Delägarna skall ha möjlighet att på fiskestämma utöva sin rätt att delta i förvaltningen. På första fiskestämma skall styrelse utses och stadgar antas.

Vid omröstning på fiskestämma skall i normalfallet varje delägare ha en röst. Om minst en fjärdedel av de närvarande röstberättigade delägarna begär det skall dock omröstning ske efter delaktighetstal i vissa för områdets verksamhet väsentliga frågor. Delägare skall kunna utöva sin rösträtt genom ombud. Ett ombud skall emellertid inte få företräda mer än en delägare.

Anslutning av fiske till bestående fiskevårdsområde och uteslutning av fiske från området skall ske vid förrättning efter i huvudsak samma regler som gäller för bildande av fiskevårdsområde.

Fiskevårdsområde skall kunna upplösas om länsstyrelsen efter en lämplighetsprövning finner att området inte bör bestå längre. Upplösning skall, om inte särskilda skäl föreligger, kunna ske först tio år efter bildandet och därefter vid tioårsintervaller.

3 Gemensamhetsanläggning

Anläggningslagen (1973:1149) innehåller bestämmelser om för fastigheter gemensamma anläggningar, t.ex. vägar, parkeringsutrymmen, gemensamma gårdsutrymmen, lekplatser, värmeanläggningar, tvättstugor.

Anläggningslagen anger förutsättningarna för och förfarandet vid bildandet av den samfällighet som en gemensamhetsanläggning och de i anläggningen delaktiga fastigheterna utgör. Som villkor för samfällighetsbildningen gäller att anläggningen skall

ha väsentlig betydelse för de fastigheter för vilka den inrättas och att fördelarna överväger kostnaderna och olägenheterna. Vidare gäller att gemensamhetsanläggningen inte får inrättas om ägarna till de fastigheter som skall delta i anläggningen mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Vid opinionsprövningen skall främst deras mening beaktas som har störst nytta av anläggningen. Opinionsvillkoret gäller inte om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget.

Det är fastighetsbildningsmyndigheten som handlägger bildande-frågan och det sker vid förrättning. För förrättningen gäller i stor utsträckning fastighetsbildningslagens bestämmelser.

I anläggningslagen finns inte några bestämmelser för samfällighetsförvaltningen. Där gäller i stället en särskild lag, lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter. Den lagen anvisar två olika former för förvaltning av gemensamhetsanläggningar och vissa andra samfälligheter. Antingen kan förvaltningen handhas av delägarna direkt eller också kan det bildas en särskild förening för förvaltningen. Detaljerade regler ges för föreningsbildningen och föreningens verksamhet.

4 Vattenförbund

Vattenförbund kan enligt lagen (1976:997) om vattenförbund bildas för vattenvårdande åtgärder av olika slag inom ett bestämt verksamhetsområde. Den som fått tillstånd att inverka på vattenförhållandena inom området skall vara medlem i förbundet. Kommun och sammanslutning av fiskerättsägare får gå in som medlemmar. För att vattenförbund skall få bildas gäller i stort sett samma villkor som för gemensamhetsanläggning. Opinionsvillkoret är utformat på samma sätt.

Bildande av vattenförbund prövas vid förrättning. Ansökan görs hos länsstyrelsen som förordnar förrättningsman. För förrättningen gäller i stor utsträckning vattenlagens bestämmelser. Beslut om bildande fattas i utlåtande av förrättningsmannen och två gode män.

När beslut om bildande har fattats skall stadgar antas och styrelse utses. Beträffande förvaltningen hänvisas i stor utsträckning till bestämmelserna i lagen om förvaltning av samfälligheter.

III BEREDNINGENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

1 Inledning

Beredningens överväganden grundas i enlighet med beredningens uppdrag på det förslag jaktmarksutredningen lagt fram och remissyttrandena över detta förslag. För sammanhangets skull återges i det följande vissa huvudpunkter i utredningens förslag och i anslutning därtill vissa av de synpunkter som förts fram vid remissbehandlingen. En mera uttömmande redovisning av såväl utredningsförslaget som remissinstansernas uppfattning har lämnats i den inledande redogörelsen.

1.1 Motiven för jaktvårdsområden

Rätten att jaga och den därmed förenade skyldigheten att genom åtgärder i övrigt sörja för viltvården är knuten till markägandet. Emellertid omfattar ägandet i mycket stor utsträckning enheter som med hänsyn till storlek och form inte är lämpliga för jakt och övrig viltvård. Det är därför angeläget, att när det gäller viltvården få till stånd en samverkan över ägo gränserna. Med viltvård avser beredningen vad som i jaktlagen kallas jaktvård, dvs. dels viltvårdsåtgärder i traditionell mening, dels en jakt som bedrivs på ett så biologiskt riktigt sätt som möjligt.

Jaktvårdsområdena tillgodoser ett samhällsintresse genom att de ökar möjligheterna att bedriva en jakt som väl fyller de krav som kan ställas från biologisk synpunkt. Intensivare viltvårdsåtgärder är också ett allmän-

intresse. Ökade insatser på det området är angelägna både av allmänna naturvårdsskäl och med hänsyn till att miljöförändringar i vissa hänseenden försämrat betingelserna för viltet.

Bildandet av jaktvårdsområden kan emellertid också innebära stora fördelar för jägarna. De positiva effekterna av en bättre viltvård kommer också jägarna till del. En intensivare viltvård är dessutom ett inslag i de åtgärder som krävs för att möta en allt större efterfrågan på jakttillfällen. För ägarna av små fastigheter medför ett jaktvårdsområde påtagliga fördelar när fastighetsägarna får möjlighet att utöva jakt inom hela området eller inom flera fastigheter som utgör en sektion av området.

Värdet och behovet av jaktvårdsområden har med instämmanden från remissinstanserna understrukits av både 1949 års jaktutredning och jaktmarksutredningen. Enligt den förstnämnda utredningen¹ finns det exempel på att jaktvårdsområden medfört goda förutsättningar för jakt där jakträttsinnehavarna tidigare knappast kunnat utnyttja sin jakträtt på grund av ägosplittringen. I andra fall har områdesbildningen möjliggjort ett ökat utbyte av jakten utan att viltstammarnas fortbestånd äventyrats. Jaktmarksutredningen har framhållit att både forskningsrön och praktiskt utövad jakt visar att en biologiskt anpassad älgjakt måste bedrivas samordnad över relativt stora arealer. Även när det gäller annat villebråd än älg fordrar enligt utredningen hänsynen till biologiska anspråk, att jaktvården bedrivs efter ett ensartat program över relativt stora arealer.

¹ Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen (SOU 1950:40).

1.2 Sambandet med övrigt pågående utredningsarbete

I beredningens uppdrag ingår förutom frågan om jaktvårdsområden även frågan om formerna för utövning av praktisk viltvård, eventuellt inom ramen för de av jaktmarksutredningen diskuterade viltvårdsområdena. Frågan om hur viltvården skall utövas kan kräva att ställning tas till hur ansvaret skall fördelas mellan markägare, jaktutövare och samhälle och till vilken innebörd begreppet viltvård skall ges. Utöver traditionell viltvård, exempelvis i form av vinterutfodring, uppsättning av saltstenar och liknande, kan ifrågakomma krav på att annan markanvändning i större utsträckning än hittills skall anpassas med hänsyn till viltets villkor. Det kan i det sammanhanget också finnas anledning att diskutera om viltvården bör ges en med avseende på djurarterna bredare inriktning och snarare benämnas faunavård.

Det har inom beredningen diskuterats om det är lämpligt att behandla frågan om jaktvårdsområden utan att beredningen samtidigt tar slutlig ställning till ansvar och innehåll när det gäller viltvårdens bedrivande.

Som framhållits i det föregående är en samverkan nödvändig för den viltvård som jakträttsinnehavarna förutsätts bedriva enligt gällande jaktlagstiftning. Denna samverkan kan knappast vara mindre betydelsefull eller behöva ske i annan form om det blir aktuellt att ställa andra eller vidgade krav på viltvården. Även med en ändrad ansvarsfördelning när det gäller viltvården får det förutsättas att betydelsefulla roller kommer att tilldelas markägare och jaktutövare. Det förslag till organisationsform som beredningen nu lägger fram kan knappast innebära någon lösning av en senare prövning av ansvarsfördelningen.

Beredningen har också i uppgift att behandla jaktarrendatorerernas ställning, prisfrågorna när det gäller

arrenden och frågan om korttidsupplåtelser för jakt. Även i förhållande till dessa frågor har beredningen valt att behandla jaktvårdsområdena med förtur. Ett skäl till detta är det från flera håll framförda önskemålet om en snar lösning av jaktvårdsområdesfrågan. Härtill kan framhållas att redan det förhållandet att jaktvårdsområden bildas bör inverka positivt på förutsättningarna för jaktarrenden och korttidsupplåtelser.

1.3 Begreppet viltvård

Beredningen har i det föregående talat om jaktvårdsområde som en samverkansform för bedrivande av viltvård. Med begreppet viltvård avses då alla de åtgärder, inklusive jakten, som utförs i syfte att vidmakthålla eller skapa individrika viltstammar. Viltvård i den här angivna betydelsen bör innebära en klokushållning med den resurs som viltet utgör. För denna verksamhet gäller vad i jaktlagen föreskrivs om jaktvård, nämligen att den alltid skall bedrivas med hänsyn till jordbrukets, skogsskötselns och andra näringsars intressen.

Beredningen har alltså valt att tala om viltvård i stället för jaktvård. Detta aktualiserar frågan om ett byte av benämning på institutet jaktvårdsområde. Beredningen har emellertid avstått från att föreslå något namnbyte med hänsyn bl.a. till begrepps användningen i den nuvarande jaktlagen. Det kan finnas anledning att återkomma till frågan vid en mera genomgripande omarbetning av jaktlagstiftningen.

1.4 Jaktvårdsområdes ändamål

Jaktmarksutredningen har framhållit att det främsta syftet med att bilda jaktvårdsområde är att främja jaktvården och att skapa möjligheter till positiv samverkan mellan fastighetsägarna. Någon ändring av jaktlagens ändamålsbeskrivning är inte avsedd. Den av

utredningen föreslagna regleringen av jaktvårdsområdes förvaltning nödvändiggör emellertid enligt utredningen en klarare precisering av ändamålet med områdesbildningen. Den förening som enligt utredningsförslaget skall handha områdets förvaltning skall inte ha rätt att driva någon verksamhet som är främmande för det ändamål för vilket området bildats.

Enligt utredningens förslag bör ändamålet vara att gemensamt för flera fastigheter handha jaktutövning, viltvård och andra frågor av betydelse för jaktvårdens främjande. Utredningen slår fast att en förvaltning inriktad på att från ekonomisk synpunkt tillvarata ett områdes jaktliga värde inbegrips i ändamålet och kan utgöra grund för områdesbildningen. Det understryks emellertid att endast sådana förvaltningsåtgärder som främjar jaktvården faller inom ändamålets ram.

Beredningen delar utredningens uppfattning att det är angeläget att avgränsa den verksamhet som får bedrivas inom ett jaktvårdsområde. Jaktvårdsområdets uppgift kan med beredningens begreppsanvändning lämpligen anges vara att för flera fastigheter eller delar av fastigheter samordna jaktutövningen och andra åtgärder till främjande av viltvården. Bildandet och förvaltningen av ett jaktvårdsområde bör följaktligen alltid ha till syfte att främja viltvården i den betydelse som nyss angivits. Så länge det syftet inte äventyras kan åtgärder vidtas för att jakten skall kunna ge såväl ekonomisk avkastning som möjligheter till avkoppling.

1.5 Frågan om obligatorisk indelning

Jaktmarksutredningen har övervägt frågan om en obligatorisk indelning av landets jaktmark i jaktvårdsområden, men stannat för ett förslag som innebär områdesbildning efter i huvudsak samma principer som gäller i dag.

Beredningen delar utredningens grundläggande syn på jaktvårdsområdesbildningen. Sålunda skulle enligt beredningens mening visserligen vissa fördelar kunna vinnas genom införandet av en obligatorisk områdesbildning. Samtidigt skulle emellertid en sådan ordning otvivelaktigt innebära betydande nackdelar. Det är i hög grad tveksamt om obligatoriskt bildade områden skulle gagna de syften jaktvårdsområdesbildningen skall tillgodose. Det kan långt ifrån alltid förutsättas att sådana områden medför en positiv samverkan mellan fastighetsägarna. Tvärtom finns det risk för att en obligatorisk områdesbildning i många fall skulle leda till allvarliga motsättningar.

2 Jaktvårdsområdet

Jaktvårdsområde är enligt gällande lagstiftning en sammanslutning av fastigheter eller fastighetsdelar till en jaktlig samfällighet. Jaktmarksutredningen föreslog i det hänseendet ingen ändring.

Det nuvarande institutet jaktvårdsområde har utformats med hänsyn till att samverkan i önskvärd utsträckning inte kan uppnås på helt frivillig grund. Till skillnad från flera andra associationsformer, exempelvis ideella eller ekonomiska föreningar, förutsätter en samfällighetsbildning inte en frivillig anslutning. Betydelsefullt i sammanhanget är också att fastighets-samverkan på flera andra områden sker inom ramen för en samfällighet. Inte minst en naturlig strävan till samordning av reglerna för närbesläktade rättsinstitut talar för att den grundkonstruktion jaktvårdsområdet har bör behållas oförändrad.

Vad som nu sagts och i fortsättningen sägs om samfällighet syftar på en sammanslutning för att få till stånd en samverkan i något hänseende. Man brukar skilja mellan marksamfälligheter, anläggningssamfälligheter och övriga samfälligheter. Jaktvårdsområden hör till

den sistnämnda gruppen. Dit räknas också fiskevårdsområde, bildat enligt lagen (1960:130) om fiskevårdsområden. Samfällighetsbildningar av det slaget inverkar inte på de bestående fastighetsförhållandena.

3 Förfarandet vid bildande av jaktvårdsområden

I syfte att underlätta bildandet av jaktvårdsområde har jaktmarksutredningen föreslagit ett förfarande som innebär att bildande i allmänhet skall kunna ske utan förretning. Efter ett förberedande sammanträde skall s.k. teckningsbevis upprättas och insamlas. Teckningsbeviset utgör en bindande förklaring från fastighetsägarens sida att han är villig att ansluta sin mark till det föreslagna jaktvårdsområdet. Enligt förslaget skall det ankomma på länsstyrelsen att pröva och fatta beslut om områdesbildningen. Finner länsstyrelsen vid sin granskning av teckningsbevisen att en tillräckligt stor majoritet av fastighetsägarna biträder förslaget och är övriga villkor för områdesbildningen uppfyllda skall förslaget kungöras. I kungörelsen skall anges att den som är missnöjd skall inge påminnelser till länsstyrelsen inom viss tid. Inkommer inga påminnelser eller kan framställda erinringar tillgodoses genom att området jämkas skall länsstyrelsen förklara området bildat.

Beredningen har i det föregående understrukt det angelägna i att en samverkan på jaktens område kommer till stånd. Ett led i strävandena att åstadkomma detta är att så långt möjligt underlätta bildandet av jaktvårdsområden. Det arbete som måste utföras innan ett jaktvårdsområde kan bildas är i huvudsak att finna en lämplig avgränsning av området på marken, att noggrant förteckna de fastigheter som skall ingå i området och att utarbeta de huvudsakliga reglerna för jaktutövningen och viltvården i övrigt. I detta arbete ingår de ansträngningar som måste till för att så långt möjligt förankra förslaget till jaktvårdsområde hos de

blivande delägarna. En stor del av detta arbete måste liksom hittills utföras av jakträttsinnehavarna själva med biträde av länets jaktvårdspersonal. Det har emellertid visat sig att den myndighetsmedverkan som krävs vid bildandet ofta inte kan inskränka sig till enbart en kontroll- och prövningsfunktion. Kompletteringar och justeringar måste göras inte minst när det gäller delägarförteckningen, dvs. förteckningen över de i området ingående fastigheterna och deras ägare. När enligt jaktmarksutredningens förslag en förrättning inte är nödvändig kommer detta arbete att läggas på länsstyrelserna. Flera remissinstanser har föreslagit att en sådan utveckling skall motverkas genom föreskrifter som innebär att delägarförteckningen skall upprättas eller granskas av fastighetssakkunnig person eller myndighet.

Beredningen gör följande bedömning. Förfarandet vid bildande av jaktvårdsområde bör självfallet inte tyngas med ett förrättningssammanträde om det underlag som finns tillgängligt är så genomarbetat och fullständigt att handläggningen vid förrättningen uppfattas som en ren formalitet. Å andra sidan bör de fördelar ett förrättningsförfarande innebär inte underskattas. Det sammanträde inför en kvalificerad sammanträdesledare som förrättningen utgör ger möjlighet till upplysningar och klarlägganden som kan lösa upp eller förhindra motsättningar. Ofullkomligheter i det föreliggande förslaget, exempelvis en olämplig gränsdragning eller brister i de grundläggande reglerna för verksamheten, kan diskussionsvägen rättas till. Genom förrättningsmannens förberedelsearbete och den genomgång som görs vid förrättningen kan en korrekt och aktuell delägarförteckning åstadkommas. Ett förrättningsförfarande tillgodoser också högt ställda krav på rättssäkerhet.

Enligt beredningens mening bör förfarandet vid bildande av jaktvårdsområde utformas på följande sätt. Förberedelsearbetet bör bedrivas i de former som nu tilläm-

pas och inom vilka, som nämnts, jaktvårdspersonalen i länet har en viktig uppgift. Det kan förutsättas att fastighetsägarna kommer att samlas till ett eller flera sammanträden och där redovisa sin inställning till bildandefrågan. Arbetet med sammanställning av de för bildandet nödvändiga handlingarna kan lämpligen - liksom hittills varit vanligt - anförtros åt en av fastighetsägarna utsedd kommitté. Beredningen anser det inte vara nödvändigt att i lagstiftningen ge särskilda regler för hur förberedelsearbetet skall bedrivas.

Ansökan om bildande av jaktvårdsområde bör göras hos länsstyrelsen av ägare till fastighet som ingår i det tilltänkta jaktvårdsområdet. Till ansökan bör fogas ett förslag som bl.a. anger områdets omfattning, delägarförteckning och stadgar med de huvudsakliga reglerna för den verksamhet som avses bedrivas inom området. Dessutom bör fastighetsägarnas inställning till bildandefrågan redovisas. Det kan lämpligen ske på det sätt jaktmarksutredningen föreslagit, dvs. genom en skriftlig förklaring i vilken vederbörande förbinder sig att ansluta sin mark till ett jaktvårdsområde i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

Vad beträffar delägarförteckningen tyder en genomförd undersökning på att betydande tids- och kostnadsbesparingar kan göras om förteckningen upprättas på data-maskinell väg. I koordinatregistrerade län har centralnämnden för fastighetsdata underlag för förteckning och i övriga län kan länsstyrelsens dataenhet utnyttjas. Vid den maskinella behandlingen kan fastigheterna sorteras såväl efter storlek som efter skattenatur.

Finner länsstyrelsen att det är uppenbart att förutsättningar för områdesbildning saknas bör länsstyrelsen omedelbart kunna avslå eller avvisa ansökningsen. I övrigt bör länsstyrelsen ges möjlighet att välja den för det enskilda fallet lämpligaste handläggningsordningen.

Länsstyrelsen bör ha möjlighet att antingen ta upp frågan om områdets bildande till omedelbar prövning eller förordna förrättningsman med uppgift att handlägga frågan vid ett förrättningsammansammanträde. Den förstnämnda ordningen kommer främst i fråga då fastighetsägarna är eniga om att ett jaktvårdsområde bör bildas i enlighet med förslaget. Även då fullständig enighet inte råder bör i vissa fall förrättning kunna undvaras. Som närmare utvecklas i ett följande avsnitt skall vid förrättningsammansammanträdet fastighetsägarnas inställning fastställas genom omröstning. När det av ansökningshandlingarna framgår att ansökan biträds av fastighetsägarna i en så stor utsträckning att det inte kan råda någon tvekan om att det föreligger tillräcklig majoritet för bildande kan ett förrättningsammansammanträde innebära en onödig omgång. Det kan å andra sidan, även när fastighetsägarna är ense, visa sig nödvändigt att göra sådana jämkningar eller kompletteringar i förhållande till det ansökta förslaget att ett förrättningsförfarande är den lämpligaste handläggningsformen. Vidare bör bildandefrågan hänskjutas till förrättning om en fastighetsägare begär det och har vägande skäl för sin begäran. Handläggs bildandefrågan vid förrättning bör fastighetsägarna vara obundna av de skriftliga förklaringar som kan ha avgetts. Avgörande bör vara de meningsyttringar som tillkännages vid förrättningsammansammanträdet. Vad som nu sagts gäller självfallet inte om den skriftliga förklaringen också innehåller en fullmakt att företräda fastighetsägaren vid en eventuell förrättning. Den kan enligt vanliga fullmaksregler åberopas så länge den inte har återkallats.

Enligt jaktmarksutredningens förslag skulle kommun och vissa myndigheter ges rätt att ta initiativ till områdesbildning. Remissinstanserna har ställt sig ganska tveksamma till förslaget. I vissa speciella fall kan förhållandena vara sådana att det från allmän synpunkt är angeläget att ett jaktvårdsområde bildas och att denna uppfattning delas av huvudparten av fastighets-

ägarna men något försök till områdesbildning ändå inte görs. Exempelvis kan bildandet av ett jaktvårdsområde för vissa tätortsnära marker göra det möjligt att samordna jakten med markernas utnyttjande för annat friluftsliv. Som ytterligare exempel kan nämnas jaktvårdsområdesbildning för ägosplittrade marker med en speciell viltförekomst. Ett visst mindre utrymme för myndighetsinitiativ finns följaktligen. Enligt beredningens mening bör det vara tillräckligt om vederbörande kommun ges rätt att initiera en områdesbildning. Innan en kommun ansöker om bildande av ett jaktvårdsområde måste givetvis förslaget i största möjliga utsträckning förankras hos fastighetsägarna. Samråd bör också äga rum med jägarorganisationerna och jaktvårdspersonalen i länet.

Beträffande förrättningsmannens förberedelsearbete bör i huvudsak gälla samma regler som i dag med den anpassning som föranleds av de villkor som föreslås gälla för områdesbildning. Dessa redovisas i efterföljande avsnitt.

För förrättningsförfarandet gäller i dag att ett förslag till områdesbildning görs till föremål för omröstning varefter förrättningsmannen har att förklara området bildat om förslaget röstas igenom. I det här avseendet föreslår beredningen den ändringen att förrättningen bör avslutas med ett utlåtande huruvida området bör komma till stånd eller inte. Ändringen kan förväntas stärka förrättningsmannens ställning. Förrättningsmannens möjligheter att inverka på områdets detaljutformning torde öka om underlaget för länsstyrelsens prövning kommer att utgöras av hans sammanfattande bedömning. Tämligen stora krav kommer att ställas på förrättningsmannen. Beredningen anser dock inte att några formella behörighetskrav bör föreskrivas. Områdets omfattning och inte minst fastighetsförhållandena kan förutsättas bli avgörande för valet av förrättningsman. I många fall torde en lantmätare

eller annan person med fastighetsrättsliga kunskaper vara mest skickad för uppgiften.

Den slutliga prövningen av frågan om jaktvårdsområdets bildande bör alltså företas av länsstyrelsen. Med det av beredningen föreslagna förfarandet bör lämpligen den nuvarande ordningen med möjlighet till påminnelser efter avslutad förrättning behållas. Däremot bör något påminnelseförfarande inte vara nödvändigt i de fall länsstyrelsen väljer att fatta beslut om bildandet utan föregående förrättning. Länsstyrelsen får ju då förutsättas ha gjort den bedömningen att ansökningshandlingarna utgör ett tillräckligt beslutsunderlag. Förtydliganden och smärre kompletteringar bör kunna göras genom informella kontakter eventuellt i den formen att länsstyrelsen samlar fastighetsägarna till ett sammanträde.

Oavsett om länsstyrelsens beslut grundar sig på ansökningshandlingarna eller på ett utlåtande av en förrättningsman kan beslutet sägas ha karaktär av en överprövning och fastställelse av fastighetsägarnas beslut i bildandefrågan. Som kommer att framgå av efterföljande avsnitt blir nämligen områdesbildningen helt beroende av att en majoritet av fastighetsägarna ställer sig bakom bildandet. Deras beslut kommer till uttryck i ansökan till länsstyrelsen eller vid ett eventuellt förrättningssammanträde. I samband med att fastighetsägarna ger sitt beslut till känna tar de också ställning till innehållet i de stadgar som bör gälla för området. Även om det sker med det underförstådda förbehållet att deras beslut i stadgefrågan är beroende av att området kommer till stånd bör det inte föreligga något hinder mot att länsstyrelsen fastställer stadgarna i samband med att styrelsen beslutar om bildandet av jaktvårdsområdet. Även styrelseval bör - med det angivna förbehållet - kunna ske redan vid förrättningssammanträdet.

De villkor som skall gälla för bildande av jaktvårdsområde och som skall göras till föremål för prövning i förrättningsmannens utlåtande och länsstyrelsens överprövning redovisas här nedan.

4 Villkor för bildande av jaktvårdsområde

4.1 Hänsyn till den framtida områdesbildningen

Enligt jaktmarksutredningens förslag skall en av prövningsgrunderna vara i vad mån det tilltänkta jaktvårdsområdet kan inordnas i en långsiktig plan över länets ändamålsenliga uppdelning i jaktvårdsområden. Remissinstansernas reaktion på förslaget visar en splittrad bild. Från flera håll har det understrukits att prövningsmyndigheten inte bör vara alltför hårt bunden av en upprättad plan.

En ökad jaktvårdsområdesbildning är i högsta grad angelägen för att undanröja det hinder ägosplittringen utgör för jakten och viltvården i övrigt. Det målet kan i full utsträckning uppfyllas endast om en aktuell områdesbildning inte sker på ett sådant sätt att bildandet av framtida jaktvårdsområden motverkas. Vid prövningen av frågan om bildande av ett jaktvårdsområde bör följaktligen en bedömning göras av möjligheterna att på sikt få till stånd nya och lämpligt avgränsade områden. Vidare bör vid prövningen så långt möjligt beaktas att områdesbildningen inte sker på sådant sätt att vissa fastigheter inte kommer att kunna inordnas i något område när ytterligare områden skall bildas i framtiden. Det sagda gäller självfallet främst sådana fastigheter som inte själva utgör en lämplig jakt- och viltvårdsenhet. En prövning i de hänseenden som nu berörts skulle underlättas om länsstyrelserna hade tillgång till planer för den framtida jaktvårdsområdesbildningen. Förutsättningarna för en långsiktig planering kan dessutom antas vara bättre nu än tidigare. Det finns i dag en större allmän förståelse för pla-

neringsinsatser för en bättre hushållning med naturresurserna. Av stor betydelse i sammanhanget är de ändringar som skett beträffande älgjaktens bedrivande med tillkomsten av älgvårdsdistrikt och en långtgående samordning av älgjakten genom att denna bedrivs gemensamt inom älgjaktionsområden. Av betydelse är vidare kretsindelningen inom jägareförbundets länsjaktvårdsföreningar som skapar förbättrade möjligheter till lokalkontakter.

Trots det anförda är beredningen inte beredd att som villkor för bildande av jaktvårdsområde föreslå att bildandet skall ske i enlighet med upprättade planer. Med hänsyn till att områdesbildningen även i fortsättningen görs beroende av främst de enskilda markägarnas insatser och intresse för frågan kan någon absolut bundenhet till en länsplan inte komma i fråga. En föreskrift om planmässigt bildande av jaktvårdsområden måste utformas så att betydande avsteg från uppgjorda planer blir tillåtna. Syftet med sådana planer bör lika väl kunna uppnås med en allmän regel som innebär att en aktuell områdesbildning inte bör tillåtas om den försvårar framtida områdesbildning. Strävan bör vara att för varje område finna en avgränsning som är naturlig inte bara för det aktuella området utan också för framtida områden på anslutande marker. En regel som fordrar hänsynstagande till möjligheterna att i framtiden bilda ytterligare jaktvårdsområden ställer krav på förutseende såväl i det arbete som initiativtagarna till ett jaktvårdsområde utför som vid förrättningsmännens och länsstyrelsernas handläggning.

4.2 Opinionsvillkor

Den samverkansform ett jaktvårdsområde utgör och även i fortsättningen bör utgöra innebär att ett jaktvårdsområde kan bildas även om fullständig enighet om bildandet inte föreligger. Frågan om i vilken utsträckning det skall krävas att fastighetsägarna ställer sig

bakom bildandet är avgörande för inte bara i vilken takt nya områden kan bildas utan även för hur pass väl verksamheten inom området kommer att fungera. Enligt gällande regler och enligt jaktmarksutredningens förslag fordras för bildande att ett precist angivet majoritetskrav skall vara uppfyllt. Utredningen har föreslagit ett i förhållande till vad som nu gäller sänkt sådant krav, innebärande att minst två tredjedelar av hela antalet delägare, dvs. ägarna till fastigheter som ingår i området, skall biträda bildandet. En ytterligare förutsättning är att de som önskar bilda jaktvårdsområdet företräder mer än hälften av hela områdets areal. Hänskjuts frågan om bildande av jaktvårdsområde till förrättning skall majoritetskravet gälla de fastighetsägare som är närvarande vid förrättningen.

I modernare samfällighetslagstiftning - anläggningslagen (1973:1149) och lagen om vattenförbund (1976:997) - uppställs inte ett fixerat majoritetskrav som villkor för samfällighetsbildningen. I stället föreskrivs ett opinionsvillkor av innebörd att bildningen inte får ske om sakägarna mera allmänt motsätter sig denna och har beaktansvärda skäl för sin inställning. Opinionsvillkoret i de nämnda lagarna är hämtat från fastighetsbildningslagens bestämmelser om fastighetsreglering. Någon fullständig parallellitet föreligger inte lagarna emellan. Syftet med opinionsmätningen i alla de nämnda sammanhangen är dock i huvudsak detsamma. Avsikten med att klarlägga sakägarnas inställning och kräva viss opinion för den tilltänkta åtgärden är främst att säkerställa en positiv medverkan från sakägarnas sida. Syftet är följaktligen inte i första hand att genom villkoret skydda sakägarna mot att tvångsvis dras in i ett företag som kan medföra rättsförluster. Det skyddet åstadkoms med andra regler.

Enligt gällande lagstiftning får en områdesbildning inte kränka enskild rätt - en regel som bör upprätt-

hållas även i fortsättningen. Vissa inskränkningar i självbestämmanderätten får emellertid fastighetsägare räkna med. Inom jaktvårdsområdet kan särskilda bestämmelser komma att gälla för jaktutövningen. Fastighetsägaren kan få tåla att vissa anläggningar för viltvården utförs på mark som tillhör honom. Dessutom kan hans möjligheter att upplåta jakträtten på fastigheten påverkas. Rådighetsinskränkningarna måste dock betraktas som måttliga särskilt om de ställs mot de fördelar jaktvårdsområdet innebär för berörda fastighetsägare. Det är därför inte hänsynen till fastighetsägarna som i första hand bör vara avgörande för i vilken grad tvångsanslutning skall vara möjlig. Avgörande bör främst vara dels det allmänna intresset av att jaktvårdsområden bildas och dels utsikterna att få till stånd ett positivt samarbete mellan fastighetsägarna. Förutsättningarna i det sistnämnda avseendet kan skifta från fall till fall. De till områdesbildningen negativa fastighetsägarna kan, trots att de utgör en minoritet, ha sådana skäl för sin inställning att utsikterna till en positiv verksamhet är obefintlig. Det kan i andra fall förhålla sig på det sättet att ett lojalt samarbete kan förväntas trots att en relativt stor grupp fastighetsägare ställer sig avoga till eller ointresserade av områdesbildningen.

Väljer man att fixera opinionsvillkoret till ett visst majoritetstal kan jaktmarksutredningens förslag som i stor utsträckning stöddes av remissinstanserna innebära en väl avvägd lösning. Som påpekats vid remissbehandlingen bör emellertid majoritetsberäkningen ske på samma sätt oberoende av hur bildandefrågan handläggs.

Fördelen med ett opinionsvillkor utformat som ett visst majoritetstal ligger främst i att villkorsföreskriften är lätt att tillämpa. Vidare kan utgången av bildandefrågans prövning tämligen säkert förutses.

De mest vägande skälen för att välja en mera allmän utformning av opinionsvillkoret är främst följande. Som framhållits i det föregående kan förutsättningarna för ett väl fungerande jaktvårdsområde vara mera beroende av styrkan i de skäl som anförs för och emot områdesbildningen än av antalet representanter för den ena eller andra ståndpunkten. Ett fixerat majoritetskrav lämnar inte något utrymme för en bedömning i det enskilda fallet av de skäl som meningsmotståndarna för fram. Lämnar man det fixa majoritetskravet till förmån för ett mera allmänt villkor uppnås vidare likformighet med annan jämförlig lagstiftning.

Vid överväganden av dessa alternativ finner beredningen att fördelarna med ett precist angivet majoritetskrav överväger. Det innebär att beredningen i huvudsak ansluter sig till jaktmarksutredningens förslag. Det majoritetskrav utredningen föreslagit får anses väl avvägt. Beredningen föreslår följaktligen ett i förhållande till vad som gäller i dag sänkt majoritetskrav. Det bör krävas att minst två tredjedelar av hela antalet fastighetsägare, som representerar mer än hälften av hela områdets areal, ställer sig positiva till områdesbildningen för att denna skall komma till stånd. Som tidigare nämnts bör kravet vara detsamma oavsett i vilken ordning bildandefrågan handläggs. Kravet bör emellertid inte gälla undantagslöst. När det föreligger särskilda skäl bör länsstyrelsen kunna besluta om bildande även om de angivna majoritetstalen eller något av dem inte uppnåtts fullt ut. Särskilda skäl bör anses föreligga i följande fall.

- Det kan vara alldeles särskilt angeläget att ett jaktvårdsområde bildas med hänsyn till att det är fråga om marker som är synnerligen dåligt arronderade eller är belägna i närheten av en större tätort eller hyser en speciell viltart. Några mera betydande avsteg från det ovan nämnda majoritetskravet bör dock inte få göras.

- Den röstövertvikt som uppnås understiger obetydligt de angivna majoritetsvillkoren eller endera av dem samtidigt som det finns en stark opinion för bildandet bland de på orten bosatta fastighetsägarna. Vid bedömningen bör hänsyn också kunna tas till om det föreläggat svårigheter att få besked om vissa fastighetsägars inställning eller om bara en av flera ägare till en fastighet motsätter sig att området bildas.

Sammanfattningsvis innebär beredningens förslag att ett jaktvårdsområde får bildas bara om en majoritet bestående av minst två tredjedelar av fastighetsägarna och som företräder minst hälften av områdets areal är villig att bilda området. Endast i vissa undantagsfall och då i mycket begränsad utsträckning skall avsteg få göras från dessa krav.

4.3 Övriga förutsättningar för bildande av jaktvårdsområde

Vissa allmänna krav bör vara uppfyllda för att jaktvårdsområde skall få bildas. Trots att syftet med områdesbildningen är att få till stånd en samverkan över fastighetsgränserna kan enligt gällande lagstiftning jaktvårdsområde bildas av en enda fastighet, nämligen om denna utgörs av en skärgårdsfastighet. Möjligheten att bilda jaktvårdsområde av en enda fastighet bör behållas. En förutsättning bör vara att det föreligger särskilda skäl för områdesbildningen. Ett uttalat behov av att använda jaktvårdsområdesinstitutionen för att få till stånd ordnade jaktliga förhållanden på fastigheten bör alltså föreligga. Fastigheter som kommer i fråga kan antingen vara sådana som har flera ägare eller som ägs av dödsbo med flera delägare.

Som framhållits av kammarkollegiet i yttrande över jaktmarksutredningens förslag bör samfällighet kunna ingå i jaktvårdsområde och detta oavsett om samfällig-

heten står under särskild förvaltning eller inte.

De särskilda jaktliga förhållandena inom samernas åretruntmarker föranledde att dessa marker undantogs från den försöksvisa nyordningen av älgjakten. Diskussioner i den frågan pågår. Resultatet av dessa bör avvaktas innan man tar ställning till bildande av jaktvårdsområden på åretruntmarkerna.

Vissa fastigheter bör liksom hittills lämnas utanför områdesbildningen. Det gäller främst fastigheter som används för bostads-, industri- eller fritidsändamål. Enligt beredningens mening bör som huvudregel gälla att en fastighet för att tas med i ett jaktvårdsområde skall vara så beskaffad och användas på ett sådant sätt att det är förenligt med områdesbildningens syfte att fastigheten ingår i området. Det innebär att fastigheten för att tas med skall ha betydelse för jaktutövningen eller viltvården i övrigt inom området. Som regel torde så vara fallet när en fastighet är taxerad som jordbruksfastighet. Det bör emellertid inte vara uteslutet att ta med också andra fastigheter. En bedömning får ske från fall till fall.

5 Verkan av beslutet om bildande av jaktvårdsområde

En väsentlig konsekvens av beslutet att bilda jaktvårdsområde är att beslutet blir gällande även för nya ägare av de fastigheter som ingår i området. Jaktvårdsområdet blir härigenom, till skillnad från en föreningsbildning, en stabil samverkansform.

Jakträtten på en fastighet som tas in i ett jaktvårdsområde kan på en eller annan grund tillkomma annan än ägaren. Två lösningar är möjliga. Antingen skall en sådan jakträttsinnehavare bli bunden av bildandebeslutet, vilket kan innebära förändringar i hans jaktutövningsrätt. Beslutar jaktvårdsområdet att var och en

skall ha rätt att jaga över hela området får jakträttsinnehavaren en sådan jaktutövningsrätt men får å andra sidan underkasta sig de särskilda restriktioner som kan komma att beslutas beträffande jakten inom området. Den andra möjligheten är att låta jakträttsinnehavaren vara obunden av bildandebeslutet och låta honom fortsätta sin jaktutövning oberoende av de särskilda regler som bestäms för jakten inom området.

Beredningen föreslår följande.

När det gäller innehavare av sådana rättigheter som anges i 7 § första stycket jaktlagen, dvs. bl.a. boställshavare och vissa åbor, och 8 § jaktlagen, dvs. främst servitutshavare, föreslås inte någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag. Det innebär att bildandebeslutet inte får innebära någon inskränkning i dessa rättsinnehavares jakträtt om fastighetsägaren biträder beslutet. Frågan bör, som jaktmarksutredningen föreslagit, lämpligen regleras i en övergångsbestämelse. Enligt beredningens mening, saknas det anledning att, som jaktmarksutredningen föreslagit, genom en särskild regel jämställa vissa servitutshavare med fastighetsägare. Jaktservitut torde knappast förekomma eller i varje fall vara mycket sällsynta.

När det gäller vanliga nyttjanderättshavare, dvs. jaktarrendatorer och jordbruksarrendatorer, ansluter sig beredningen till jaktmarksutredningens förslag. Dessa nyttjanderättshavare bör alltid bli bundna av bildandebeslutet. Det kan som nämnts innebära både fördelar och nackdelar för jakträttsinnehavarna. Anser jakträttsinnehavaren att förutsättningarna för upplåtelsen rubbats genom att fastigheten tagits in i ett jaktvårdsområde bör han ha möjlighet att påkalla ändring av arrendevillkoren eller att säga upp avtalet. Innebär områdesbildningen att nyttjanderättens värde ökas får fastighetsägaren säga upp avtalet om inte jakträttsinnehavaren går med på en skälig höjning av

ersättningen. På sätt jaktmarksutredningen föreslagit bör jaktvårdsområdesbildning i det här hänseendet jämställas med en ändring i fastighetsindelningen.

6 Jaktvårdsområdes bestånd

Beredningen förordar en lösning i huvudsaklig överensstämmelse med jaktmarksutredningens förslag. Jaktvårdsområdet bör följaktligen bildas för att bestå tills vidare. Varje enskild fastighetsägare bör emellertid ges möjlighet att få frågan om områdets fortbestånd prövad. Visar det sig att det inte går att bedriva avsedd samverkan bör området upplösas. Frågan om områdets upplösning bör behandlas på medlemsstämma. I jaktvårdsområdets stadgar bör regler ges som garanterar att fastighetsägarna i området i god tid före stämman får vetskap om att frågan skall behandlas. Har på medlemsstämma flertalet fastighetsägare uttalat sig för en upplösning bör länsstyrelsen förklara området upplöst. Finns det anledning att anta att stämmobeslutet inte speglar den mening flertalet fastighetsägare har bör länsstyrelsen hänskjuta frågan till förrättningen. För förrättningen bör gälla samma regler som vid nybildning med den skillnaden att som villkor för upplösning bör gälla att en enkel majoritet av fastighetsägarna uttalar sig för en sådan. Både vid medlemsstämman och vid förrättningsammansträdet bör det vara tillräckligt om flertalet av de personligen eller genom ombud röstande fastighetsägarna vill upplösa området. För varje fastighetsägare bör räknas endast en röst.

En relativt lång tid kan krävas för att delägarna inom ett jaktvårdsområde skall kunna bilda sig en välgrundad uppfattning om jaktvårdsområdets fortbestånd. Beredningen delar uppfattningen att frågan om upplösning bör få väckas först vid utgången av en tioårsperiod efter bildandet. Efter en sådan period bör frågan få väckas på jaktstämma vid utgången av varje femårsperiod.

Överföring av en fastighet från ett jaktvårdsområde till ett annat, sammanföring av flera jaktvårdsområden till ett och uppdelning av ett jaktvårdsområde i flera bör behandlas på samma sätt som frågan om jaktvårdsområdes fortbestånd. Frågan bör följaktligen först behandlas på ordinarie medlemsstämma i de jaktvårdsområden som berörs. Om flertalet av de fastighetsägare som deltar i stämman uttalar sig för åtgärden får frågan överlämnas till länsstyrelsen för slutligt avgörande. Länsstyrelsen, som har att pröva om den ändrade områdesbildningen uppfyller de allmänna villkoren för bildande av jaktvårdsområde, bör även i dessa fall ha möjlighet att förordna att frågan skall handläggas av förrättningsman. Beträffande omröstningen och erforderlig majoritet bör gälla samma regler som för upplösning av området.

För anslutning av mark som inte ingår i jaktvårdsområde bör krävas ansökan från markägaren. Biträds anslutningen av flertalet fastighetsägare vid ordinarie medlemsstämma får länsstyrelsen besluta om denna. Länsstyrelsen har då att pröva om det utökade jaktvårdsområdet uppfyller de allmänna villkoren för områdesbildning.

I likhet med jaktmarksutredningen anser beredningen att de fastigheter som under beståndstiden bildas för bostads-, industri- och fritidsändamål automatiskt skall vara uteslutna ur jaktvårdsområdet. För att en sådan fastighet skall ingå i området bör krävas beslut av länsstyrelsen efter ansökan av fastighetens ägare eller områdets styrelse. Det kan finnas anledning att också i andra fall utesluta en fastighet ur ett jaktvårdsområde. Det gäller fastigheter som fått en ändrad användning och därför inte längre har betydelse för jakten och övrig viltvård inom området. Beslut om sådan uteslutning bör fattas av länsstyrelsen på ansökan av områdesstyrelsen.

En tillfredsställande handläggning av frågor om förändring av jaktvårdsområdets omfattning kräver liksom områdets förvaltning att områdets styrelse håller förteckningen över områdets fastigheter aktuell.

7 Jaktvårdsområdets organisation och förvaltning

7.1 Behovet av föreningsbildning

Jaktvårdsområde enligt nu gällande lagstiftning är en sammanslutning av fastigheter eller fastighetsdelar till en jaktlig samfällighet. Jaktmarksutredningen föreslog i det hänseendet ingen ändring. För att ge jaktvårdsområdenas ledning och arbetsformer en fastare organisation föreslog utredningen bestämmelser som innebär att förvaltningen av jaktvårdsområdet anförtros åt en särskilt bildad juridisk person, nämligen en intresseförening. Förslaget, som bygger på vad som f.n. tillämpas inom flertalet jaktvårdsområden, har i allmänhet godtagits av remissinstanserna men har också mött viss kritik. Hovrätten för Nedre Norrland konstaterade att jaktvårdsområde enligt förslaget bara kommer att beteckna området på marken. Härigenom blir den rättsliga innebörden av länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde oklart.

Enligt beredningens mening bör det vara möjligt att meddela organisations- och förvaltningsregler som har direkt tillämpning på den samfällighet jaktvårdsområdet utgör. Några egentliga fördelar synes inte stå att vinna med en särskild föreningsbildning. Otydligheter undviks och en förenkling uppnås om organisationsbestämmelserna meddelas för själva jaktvårdsområdet. Med jaktvårdsområde kommer därmed att avses inte bara området på marken utan också den jaktliga samfälligheten som juridisk person. Lagstiftningen kommer därmed att utformas enligt de principer som gäller för fiskevårdsområde och vattenförbund.

7.2 Medlemmar och röstetal

Ägarna till den mark som ingår i jaktvårdsområdet skall vara medlemmar i området. Den medlemskrets som utgörs av markägarna är samtidigt områdets delägare. Bestämmanderätten i flertalet frågor som rör områdets förvaltning bör tillkomma delägarna. Sammanträden för utövande av denna bestämmanderätt kan lämpligen benämnas jaktstämma. Den valda organisationsformen hindrar emellertid inte att andra än delägarna ges vissa möjligheter att påverka verksamheten inom jaktvårdsområdet. Jaktarrendatorerna, lämpligen med begränsning till sådana arrendatorer som tillförsäkrats en upplåtelse av längre varaktighet, bör kunna få bli medlemmar i jaktvårdsområdet. Dessa medlemmar bör ges förslags- och yttranderätt men också rätt att delta i besluten rörande vissa frågor. Det är rimligt av bl.a. det skälet att jaktarrendatorerna ofta i samband med upplåtelsen åtagit sig att svara för viltvårdsåtgärder. Rätten till medbestämmande kan lämpligen begränsas till frågor rörande den praktiska jaktutövningen och frågor rörande vissa viltvårdsåtgärder. När det gäller viltvårdsåtgärder som är av betydelse för en fastighets nyttjande bör bestämmanderätten vara förbehållen delägarna. Exempel på sådana åtgärder är anläggande av viltvatten och upptagande av viltåkrar. Vad nu sagts om jaktarrendatorers medlemskap och beslutanderätt bör också gälla jordbruksarrendatorer med jakträtt. Sådana arrendatorer får därigenom vidgade möjligheter att påverka jaktutövningen och viltvården i övrigt. Beslutanderätten för de olika medlemskategorierna bör preciseras i stadgar. De personer som vid sidan av medlemmarna har jaktutövningsrätt inom området bör ges närvaro- och yttranderätt vid jaktstämmorna.

Enligt jaktmarksutredningens förslag skall varje delägare i jaktvårdsområdet ha en röst. Förslaget har mött kritik. Beredningen delar dock den principiella

uppfattning som ligger till grund för jaktmarksutredningens förslag. Det borde följaktligen föreskrivas att varje delägare skall ha en röst. Den av jaktmarksutredningen föreslagna regeln har emellertid visat sig utgöra hinder mot att jaktvårdsområden bildas. Att så har blivit fallet sammanhänger med jakträttens starka anknytning till markägandet, ett förhållande som beredningen inte haft att diskutera. Med hänsyn till det angelägna i att jaktvårdsområden kommer till stånd har beredningen ansett sig böra frångå den princip som egentligen bort vara bestämmande för utformningen av röstningsreglerna. Jaktvårdsområde bör följaktligen även i fortsättningen ha möjlighet att besluta om en rösträtt graderad efter arealinnehav. Följande föreslås gälla beträffande omröstningen i förvaltningsfrågor.

I frågor som rör den praktiska jaktutövningen och viltvårdsåtgärder som inte har betydelse för en fastighets nyttjande bör alla medlemmar få delta i röstningen. Varje medlem bör ha endast en röst. Det kan knappast innebära någon olägenhet att både markägaren och hans arrendator får rösta i dessa frågor och kanske också ger uttryck för olika meningar. Ett avgörande inflytande bör tillförsäkras dem som tar aktiv del i området förvaltning. För rösträtt bör därför krävas personlig närvaro vid jaktstämman.

Beträffande övriga frågor rörande jaktvårdsområdets förvaltning bör endast fastighetsägarna ha rösträtt. Var och en bör ha endast en röst om inte annat har bestämts i jaktvårdsområdets stadgar. I dessa frågor bör röstning med stöd av fullmakt vara tillåten. Ingen bör få utöva rösträtt för mer än en fjärdedel av de närvarandes sammanlagda röstetal.

När det gäller annat än förvaltningen, d.v.s. frågor om jaktvårdsområdets bestånd och om förändringar i området omfattning eller stadgar bör som tidigare har framhållits endast fastighetsägarna ha rösträtt och varje fastighetsägare endast ha en röst.

7.3 Den ekonomiska förvaltningen

Enligt beredningens mening är det varken nödvändigt eller lämpligt att i detalj reglera under vilka ekonomiska villkor jakten skall utövas och hur områdets inkomster skall fördelas och i övrigt användas. Det kan emellertid inte accepteras att området beslutar sig för sådana regler att någon medlems enskilda rätt kränks. Huvuddragen av hur den ekonomiska förvaltningen är tänkt att bedrivas bör framgå av områdets stadgar. De grundläggande bestämmelserna för vad som skall gälla beträffande upplåtelse av jakträtt inom området bör också framgå av stadgarna. När varje medlem ges rätt att bedriva all jakt eller jakt efter visst slags villebråd över hela området kan den ekonomiska regleringen tänkas ordnad enligt ettdera av flera olika alternativ.

Gemensamt för de alternativ beredningen skisserar i det följande är att det som villkor för rätt att utöva jakt inom området ställs krav på innehav av jakträttsbevis utfärdade av områdets styrelse. Jakträttsbevisen kan fylla flera funktioner.

Jaktvårdsområdet kan få till stånd en med hänsyn till vilttillgången inom området lämplig dimensionerad jakt dels genom att maximera antalet jakträttsbevis, dels genom att begränsa den jakt bevisen skall berättiga till. Enligt beredningens mening är det angeläget att jaktvårdsområdet fortlöpande prövar om jakträttsbevisens antal och innehåll stämmer överens med områdets jaktliga förutsättningar.

Vidare ger jakträttsbevisen möjlighet att fördela jaktutövningsrätten mellan medlemmarna på ett sådant sätt att fördelningen uppfattas som rättvis. Fördelningen kan liksom hittills lämpligen ske med arealinnehavet som fördelningsgrund. Den principen måste dock gälla att varje delägare oavsett arealinnehav skall ha rätt att få ut minst ett jakträttsbevis eller - om jakten är uppdelad på flera olika slags bevis - minst ett bevis av varje slag. Har fastighetsägaren redan före områdesbildningen genom jordbruksarrende eller jaktarrende upplåtit jakträtten bör samma princip gälla i fråga om arrendatorn. Utöver jakträttsbevis som fördelas till de som mera varaktigt har

jakträtt inom området kan sådana bevis också komma i fråga för inbjudna jaktgäster eller för tillfälliga upplåtelser till närstående och anställda. Tillvaratas inte jaktvårdsområdets jaktliga möjligheter fullt ut genom den jakt medlemmarna bedriver är det önskvärt att utomstående ges tillfälle att jaga inom området. En form för detta kan vara att jaktvårdsområdet tillhandahåller jakträttsbevis för korttidsupplåtelser.

Slutligen kan jakträttsbevisen ingå som en viktig del i den ekonomiska regleringen genom att avgifter tas ut för bevisen. Här kan man som nämnts tänka sig olika lösningar. En möjlighet är att avgifterna för jakträttsbevisen bestäms så att de tillsammans med eventuella avgifter för fällt viltvård endast täcker kostnaderna för den gemensamma viltvården och förvaltningen.

Emellertid kan också, på sätt beskrivs i de av Svenska jägareförbundet fastställda riksnormalstadgarna, sådana avgifter tas ut för jakträttsbevisen att en viss fondering blir möjlig. Från fonden sker utdelning till delägarna i förhållande till vars och ens arealinnehav.

Den lösning jaktmarksutredningen har föreslagit kan sägas vara en påbyggnad av den ordning som har redovisats i föregående stycke. Avgifterna för jakträttsbevisen bestäms med hänsyn till att markägarna skall få en skälig ersättning för den jakt rätt som tas i anspråk inom området. Avgifterna tillförs en delägarfond och från denna fond utdelas ersättning till varje markägare med visst belopp per hektar.

7.4 Upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområdet

Väljs det sistnämnda alternativet bör det åtminstone i vissa områden vara möjligt att i ett hänseende ha en annan ordning än den jaktmarksutredningen tänkt sig. Det gäller frågan om upplåtelse av jakträtt inom området. Om antalet jakträttsbevis och avgifterna för dessa bevis kan bestämmas så, att varje markägare får en rimlig ersättning för sin jakträtt

borde det vara möjligt att låta jaktvårdsområdets styrelse ombesörja all upplåtelse av jakträtt inom området. Delägarna skall alltså inte ha rätt att själva upplåta sin jakträtt till annan. Utrymme bör dock finnas för delägarna att bereda exempelvis anställda tillfälle till jakt. Konsekvenserna av en sådan reglering blir desamma som om jaktvårdsområdet skulle ha arrenderat all mark inom området av delägarna. Systemet kräver självfallet att en balans kan uppnås med avseende på ett lämpligt jakttryck inom området, medlemmarnas önskemål när det gäller jakten, efterfrågan på jakttillfällen från utomstående och en rimlig avgift på jakt-rättsbevisen.

En klar fördel med det sistnämnda alternativet är att man undgår de problem som kan vara förknippade med att delägare arrenderar ut sin jakträtt inom området. När medlemskapet i ett jaktvårdsområde ger rätt till jaktutövning inom hela området innebär områdesbildningen betydande fördelar särskilt för ägare av mindre fastigheter. De konsekvenser som en jakt över fastighetsgränserna får, kan överblickas så länge den bedrivs av de fastighetsägare och de jaktarrendatorer som finns inom området när detta bildas. Ägarna till små fastigheter kan emellertid komma att utnyttja den vunna jaktutövningsrätten genom upplåtelser till nya jägare. Sådana upplåtelse kan innebära inskränkningar i övriga medlemmars möjligheter att jaga och leda till spekulation i arrenden till oskäligen priser. Det bidrar inte till en sund arrendemarknad att arrendet för en fastighet kan komma att bestämmas, inte med hänsyn till jaktens värde på den utarrenderade fastigheten, utan till den jakt fastigheten berättigar till inom området. Väljer man ett system som innebär att delägarna behåller sin rätt att avtala om jakträttsupplåtelser bör det ges utrymme för jaktvårdsområdet att begränsa olägenheterna med sådana upplåtelser. Beredningen föreslår följande.

I områdets stadgar bör liksom hittills kunna föreskrivas att en tillkommande arrendator för att upplåtelsen skall godkännas skall disponera viss minimiareal. Å andra sidan bör, som nu är fallet, till skydd för markägaren finnas en regel som innebär att en upplåtelse får vägras bara om den kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller jaktutövningen eller på annat sätt

är till avsevärt men för övriga delägare. Stadgebestämmelsen om minimiareal skall alltså kunna prövas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. En föreskrift om minimiareal måste vara grundad på viltvårdshänsyn. Den får alltså inte utformas enbart med syfte att jakten skall vara förbehållen en viss krets jägare. Minimiarealens storlek bör korrespondera mot den areal som kan vara föreskriven som beräkningsgrund för utfående av jakträttsbevis.

Vid bedömningen av om en föreskrift om minimiareal skall få göras gällande mot en fastighetsägare bör särskild vikt fästas vid om jaktvårdsområdet sökt begränsa de olägenheter föreskriften kan innebära för fastighetsägaren. De åtgärder jaktvårdsområdet kan vidta är att antingen erbjuda fastighetsägaren ersättning för jakträtten på hans mark eller att förmedla upplåtelse av ytterligare mark till den tilltänkta arrendatorn. Beredningen förutsätter att en föreskrift om minimiareal inte kommer att tillämpas på ett sätt som uppfattas som en rättskränkning av den enskilde delägaren.

En föreskrift om minimiareal får betydelse bara för upplåtelser som sker efter det att ett jaktvårdsområde kommit till stånd. De regler jaktvårdsområdet tillämpar vid fördelningen av jakträttsbevis får däremot betydelse för alla arrendatorer, även de som finns inom området när detta bildas. Jakträtten på en fastighet kan ha upplåtits till flera jägare. Fördelas jakträttsbevisen i förhållande till arealinnehavet kan dessa jägare inte göra anspråk på flera jakträttsbevis än det antal som fastighetens areal berättigar till¹. Är arrendatorerna missnöjda med detta förhållande återstår möjligheten att påkalla ändring av arrendevillkoren eller att säga upp avtalet².

¹Jfr Kungl. Maj:ts beslut 1968-06-28 i besvärssärende (Dnr 2580/65) angående arrendeavtal inom Trödje jaktvårdsområde.

²Se avsnittet om verkan av beslutet om bildande av jaktvårdsområde.

7.5 Frågan om uttaxering

Ett jaktvårdsområde som har bildats i enlighet med beredningens förslag blir med avseende på ansvaret för de skulder området kan ådra sig helt jämförbart med den intresseförening som vanligen förvaltar de nuvarande jaktvårdsområdena. Något ansvar för sådana skulder kommer följaktligen inte att åvila områdets medlemmar. I annan motsvarande lagstiftning har till skydd för borgenärerna föreskrivits att uttaxering i vissa fall skall ske från medlemmarna. Jaktmarksutredningens förslag om en sådan ordning även för jaktvårdsområdenas del mötte stark kritik från remissinstanserna. Man hänvisade till att icke jagande delägare hittills varit tillförsäkrade frihet från ekonomiska pålagor i anledning av jaktvårdsområdet. En ändring härvidlag skulle komma att försvåra områdesbildning.

Enligt beredningens mening bör möjligheten till uttaxering kunna undvaras eftersom ett jaktvårdsområde endast i mycket begränsad omfattning torde komma att utforma sin verksamhet på sådant sätt att några skulder uppkommer.

7.6 Jaktvårdsområdets stadgar

Innehållet i jaktvårdsområdets stadgar blir även i fortsättningen avgörande för om området står i överensstämmelse med gällande bestämmelser och inte innebär kränkning av någons enskilda rätt. Stadgarna bör fastställas av länsstyrelsen och länsstyrelsens godkännande bör krävas för stadgeändringar. För jaktstämans beslut om ändring av stadgarna bör krävas en kvalificerad majoritet - minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Som tidigare nämnts bör beslutanderätten i en sådan fråga vara förbehållen delägarna och varje delägare ha endast en röst.

Med beredningens organisationsförslag är det tillräckligt med bara ett slags stadgar, nämligen de för jaktvårdsområdet. Denna ordning innebär visserligen att även den del av stadgarna som rör organisationsfrågor och som annars skulle ha tagits in i föreningsstadgarna inte kan ändras utan länsstyrelsens godkännande. Dessa olägenheter kan dock bedömas vara mindre än de

problem en uppdelning av stadgarna i en "bunden" och en "fri" del kan orsaka.

Jaktvårdsområdets stadgar bör lämpligen innehålla

1. områdets namn,
2. de huvudsakliga reglerna för viltvården
och avlysning av jakt på sådan mark, vars ägare har ideella betänkligheter mot jakt,
3. grunderna för förvaltningen,
4. hur styrelsen skall vara sammansatt och hur den skall utses samt grunderna för dess beslutförhet,
5. den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
6. hur räkenskaperna skall föras och hur revision skall ske,
7. hur ofta ordinarie jaktstämma skall hållas,
8. hur kallelse till jaktstämma skall ske och hur
andra meddelanden skall komma till medlemmarnas kännedom
samt när kallelse senast skall ske.

Beträffande jaktutövningen inom området bör följande ordning eftersträvas. Älgjakten men också jakten efter annat klöv- vilt än rådjur bör som regel bedrivas utan hänsyn till fastighetsgränserna inom området och som en gemensam angelägenhet. I undantagsfall kan för den jakten en uppdelning av området i sektioner vara en godtagbar lösning. Beträffande rådjursjakten och småviltjakten måste i stor utsträckning accepteras att den jakten bedrivs bara på den egna eller arrenderade fastigheten eller brukningsenheten. Ett ökat gemensamt utnyttjande bör emellertid eftersträvas i första hand genom att rätten att jaga vidgas till att omfatta sektioner av området.

Jaktmarksutredningen har framhållit att hänsynen till biologiska anspråk fordrar att jaktvården bedrivs efter ett samordnat program över relativt stora arealer. Beredningen delar denna uppfattning. Det bör framgå av stadgarna hur jakten i det här hänseendet avses bedrivas.

Som tidigare nämnts bör i stadgarna anges hur beslutanderätten beträffande olika viltvårdsåtgärder skall vara fördelad mel-

lan delägare och övriga medlemmar. Av stadgarna skall också framgå i vilken utsträckning en delägare måste tåla viltvårdsanläggningar på sin mark. En stadgebestämmelse i det hänseendet kan lämpligen utformas efter mönster av riksnormalstadgarna. Det innebär att en markägare blir skyldig att tåla åtgärder som med hänsyn till förhållandena i orten behövs för tillgodoseende av viltvården inom jaktvårdsområdet och som inte medför skada eller olägenhet av betydelse.

8 Specialmotivering till författningsförslagen

8.1 Förslaget till lag om jaktvårdsområden

I likhet med jaktmarksutredningen har beredningen ansett att reglerna för jaktvårdsområde bör brytas ut ur jaktlagen (1938:274) och jaktstadgan (1938:279) och ersättas med bestämmelser i en särskild lag. I syfte att få en så överskådlig lagstiftning som möjligt har strävnan varit att ge lagen ett sådant innehåll och en sådan utformning att verkställighetsföreskrifter inte skall behövas.

Av den allmänna motiveringen framgår att jaktvårdsområde utgör en samfällighetsbildning. När det i den föreslagna lagen talas om jaktvårdsområde avses i vissa fall samfälligheten och i andra fall det område på marken som omfattas av samfällighetsbildningen. Några missförstånd eller oklarheter torde inte orsakas av den begrepps användningen.

Vissa av de föreslagna lagreglerna har tämligen ingående behandlats i den allmänna motiveringen. I det följande görs vissa kompletterande kommentarer.

1 §

Enligt denna lag kan för flera fastigheter eller delar därav bildas sammanslutning (jaktvårdsområde) med uppgift att samordna jakten och andra åtgärder till främjande av viltvården.

Om särskilda skäl föreligger, får ett jaktvårdsområde bildas för en enda fastighet.

I paragrafen anges det ändamål för vilket jaktvårdsområde kan bildas. F.n. gäller enligt 10 § 1 mom. jaktlagen att jaktvårdsområde får bildas för att befrämja jaktvården på de i området ingående fastigheterna. Som redovisats i den allmänna motiveringen har beredningen valt att tala om viltvård som liktydigt med det i jaktlagen använda begreppet jaktvård. Någon ändring i sak när det gäller det syfte för vilket jaktvårdsområde skall få bildas är följaktligen inte avsedd.

Beträffande paragrafens andra stycke hänvisas till vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.3).

3 §

Den som äger en fastighet som ingår i ett jaktvårdsområde skall vara medlem i området. Sådan medlem är också delägare i jaktvårdsområdet.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att jaga på en fastighet som ingår i jaktvårdsområde skall på begäran antas som medlem i området, om upplåtelsestiden omfattar minst ett jaktår.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke syftar närmast på jordbruksarrendatorer och jaktarrendatorer men bör också kunna åberopas av innehavare av sådan rätt som avses i 7 § första stycket och 8 § första stycket jaktlagen. I likhet med jaktmarksutredningen föreslår beredningen i en övergångsbestämmelse att sådana rättighetsinnehavare skall kunna vara obundna av beslutet om bildande av jaktvårdsområde om fastighetsägaren biträtt bildandet. Väljer vederbörande att med stöd av den bestämmelsen stå utanför samarbetet inom jaktvårdsområdet bör självfallet medlemskap inte komma i fråga.

4 §

Ett jaktvårdsområde får bildas endast om

1. området med hänsyn till storlek, läge och övriga förutsättningar är varaktigt lämpat för sitt ändamål,
2. enskild rätt inte kränks,
3. framtida områdesbildningar inte kan antas bli försvårade.

I punkterna 1 och 3 anges de krav som bör gälla beträffande jaktvårdsområdets avgränsning på marken. Beträffande områdets storlek kan några generella regler inte ställas upp. Förhållandena i det enskilda fallet får bli avgörande. Det kan förutsättas att storleksvariationerna liksom hittills kommer att bli avsevärda. Gränsdragningen mot omgivande marker får betydelse både för en väl fungerande verksamhet inom området och möjligheterna att i framtiden bilda nya jaktvårdsområden. Den hänsyn som enligt punkt 3 skall tas till den framtida områdesbildningen har närmare behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.1).

5 §

Ett jaktvårdsområde får bildas endast om en majoritet av fastighetsägarna är villiga att bilda området. Majoriteten skall utgöra minst två tredjedelar av fastighetsägarna och dessa skall äga sammanlagt minst hälften av områdets areal. Föreligger särskilda skäl får området bildas även om dessa majoritetskrav inte är helt uppfyllda.

Paragrafen anger den opinion som skall föreligga bland fastighetsägarna för att ett jaktvårdsområde skall få bildas. I den nuvarande lagen har bestämmelsen sin motsvarighet i 10 § 3 mom. jaktlagen. Rösträkningen för att konstatera om villkoret är uppfyllt bör ske enligt hittills tillämpade principer. För den som äger flera fastigheter och för fastighet som ägs med samäganderätt räknas endast en röst. Beträffande sämjedelningar bör i den mån de äger giltighet gälla att varje delägare tillerkänns en röst.

De särskilda skäl som kan föranleda avsteg från de angivna majoritetskraven har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.2).

6 §

En fastighet får ingå i ett jaktvårdsområde endast om det med hänsyn till fastighetens beskaffenhet och användning är förenligt med det syfte för vilket området bildas.

Som framgår av den allmänna motiveringen torde i regel endast fastigheter taxerade som jordbruksfastighet ha sådan betydelse för jaktvårdsområdet att de bör tas in i detta. Undantag kan dock förekomma.

7 §

En fastighet som med hänsyn till storlek, läge och övriga förutsättningar lämpligen kan utgöra ett särskilt område för jakt och viltvård får inte tas in i ett jaktvårdsområde utan ägarens samtycke.

Paragrafen motsvarar i sak 10 § 3 mom. andra punkten jaktlagen.

10 §

I ett jaktvårdsområde får rätten till all jakt inom området inte upplåtas till annan, om inte samtliga delägare är överens om detta. Detsamma gäller all jakt efter en viss djurart.

11 §

Ägaren till en fastighet som ingår i ett jaktvårdsområde får upplåta jakträtt till annan, om inte upplåtelsen kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller jaktutövningen eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för övriga delägare.

Paragraferna överensstämmer till sitt innehåll med bestämmelserna i 13 § 3 mom. jaktlagen.

14 §

Ansökningshandlingen skall innehålla

1. förslag till vilka fastigheter eller delar därav som bör ingå i området, uppgift om deras areal och ägarnas namn och adresser samt karta över området,
2. förslag till namn på området,
3. förteckning över de personer som enligt 3 § andra stycket får bli medlemmar i området,
4. förslag till stadgar för området,
5. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om områdets bildande.

Enligt punkt 1 skall ansökan vara åtföljd av en delägarförteckning. Vid remissbehandlingen av jaktmarksutredningens förslag ansåg flera länsstyrelser att förteckningarna borde upprättas eller granskas av lantmätare eller annan fastighetsakkunnig. Något sådant krav uppställs inte enligt beredningens förslag. Skall en kanske annars onödig förrättning undvikas har emellertid sökandena anledning att upprätta delägarförteckningen med största omsorg. I den allmänna motiveringen har berörts möjligheten att göra förteckningen på datamaskinell väg.

Beträffande förteckningen enligt punkt 3 bör kraven kunna ställas lägre än när det gäller delägarförteckningen. Undersökningar för att få en absolut fullständig arrendatorförteckning bör inte krävas.

Utredningen enligt punkt 5 bör om möjligt omfatta alla fastighetsägares inställning till bildandefrågan. Genom en sådan utredning får länsstyrelsen ett underlag som kan möjliggöra ett omedelbart beslut om bildandet.

15 §

Sedan ansökan har gjorts skall länsstyrelsen förordna en lämplig person till förrättningsman att handlägga frågan om jaktvårdsområdets bildande, om det inte är uppenbart att förutsättningar härför saknas.

Länsstyrelsen får dock omedelbart pröva frågan, om samtliga fastighetsägare är överens om att området skall bildas eller omständigheterna annars är sådana att en förrättning inte kan anses nödvändig.

Förutsättningarna för ett omedelbart beslut av länsstyrelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3). För en omedelbar prövning fordras att beslut kan fattas utan att några avsteg görs från det förslag ansökningshandlingarna innehåller.

Av 43 § andra stycket framgår att länsstyrelsens beslut skall delges genom att meddelande om beslutet införs i ortstidning.

17 §

Förrättningsmannen skall kalla den som kan bli medlem i området till sammanträdet. Kallelsen skall innehålla en kort beskrivning av den avsedda områdesbildningen och uppgift om tid och plats där ansökningshandlingarna finns tillgängliga.

Kallelsen skall i god tid före sammanträdet delges den som kan bli medlem i området. Kallelse till fortsatt sammanträde får ske genom meddelande vid första sammanträdestillfället.

Delgivningen av kallelse till förrättningsammansammanträde skall ske enligt bestämmelserna i delgivningslagen (1970:428). Ordinär delgivning skall enligt lagen ske på det sättet att handlingen skickas i ett vanligt brev med en begäran om skriftligt erkännande av mottagandet. Medför en sådan personlig delgivning större kostnad och besvär än vad som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen, får i stället kungörelsedelgivning ske. Meddelande om kallelsen och dess huvudsakliga innehåll skall då införas i Post- och Inrikes Tidningar och ords-

tidning eller endera av dessa. Enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. skall annonseringen i ortstidning ske i alla lokala dagstidningar som har en spridning av någon betydelse bland dem inom orten till vilka kungörandet riktar sig. I lagen anges närmare vad som skall förstås med en sådan spridning. Vid kungörelsedelgivning skall vidare meddelande skickas med posten till någon eller några av de personer som skall kallas för att vara tillgängligt för de övriga kallade. Sådant meddelande skall alltid skickas till statlig myndighet och kommun som skall kallas.

Skyldigheten att kalla nyttjanderättshavare som kan bli medlemmar bör självfallet inte sträcka sig längre än skyldigheten att i ansökningshandlingarna förteckna sådana nyttjanderättshavare. En ofullständighet i ansökan som leder till att någon nyttjanderättshavare inte kallas bör följaktligen inte betraktas som hinder mot handläggningen.

21 §

Anser sig länsstyrelsen inte kunna fatta beslut på grundval av utlåtandet och eventuella erinringar får ärendet hänskjutas till förrättningsmannen för ny handläggning.

I länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområdet skall stadgarna för området fastställas.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke gäller oavsett om länsstyrelsen fattar beslut omedelbart eller först efter det att bildandefrågan behandlats vid förrättning.

22 §

Länsstyrelsens beslut gäller mot en ny delägare i jaktvårdsområdet.

Har någon jakträtt på mark som tas in i ett jaktvårdsområde, på grund av avtal om jordbruksarrende eller jakträttsupplåtelse, får han med de inskränkningar som kan följa av avtalet utöva den jakt som tillkommer markägaren.

Har sådan jakträttsinnehavares rätt undergått förändring av någon betydelse för hans jaktutövning gäller 7 kap. 30 § andra och tredje styckena jordabalken. Talan om nedsättning av utgående ersättning skall väckas vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen.

Paragrafens andra stycke ger nyttjanderättshavaren rätt till ned-sättning av arrendet med skäligt belopp om värdet av nyttjande-rätten minskat till följd av att jaktvårdsområdet bildats. Inne-bär bildandet en förändring som inte är av ringa betydelse kan nyttjanderättshavaren i stället välja att säga upp avtalet. Om å andra sidan nyttjanderättens värde ökas får fastighetsägaren säga upp avtalet om arrendatorn inte går med på en skälig höjning av arrendeavgiften. Bestämmelsen överensstämmer med vad jakt-marksutredningen föreslagit.

28 §

Vid omröstning på jaktstämma har varje medlem en röst. För en fastighet som ägs med samäganderätt räknas endast en röst utom i de fall som avses i 1 § andra stycket.

I områdets stadgar får dock föreskrivas att omröstning skall ske efter delaktighet i andra frågor än som avses i 27 § 1 och 2, 29 § andra stycket eller 32 och 35 §§.

På jaktstämma får inte någon utöva rösträtt för mer än en fjärde-del av de närvarandes sammanlagda röstetal. Vid omröstning i frågor som avses i 27 § 1 och 2 får bara de medlemmar som är personligen närvarande delta.

Paragrafens andra stycke ger stöd för att i stadgarna föreskriva röstetal efter arealinnehav för omröstning i andra frågor än om jaktens bedrivande, om viltvårdsåtgärder som saknar betydelse för en fastighets nyttjande och om stadgeändring, upplösning och förändring av jaktvårdsområdets omfattning.

Av tredje stycket följer att röstning med stöd av fullmakt är tillåten i andra frågor än de som rör jaktutövningen och de nyss-nämnda viltvårdsåtgärderna.

38 §

Vid upplösning av ett jaktvårdsområde gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

I den bestämmelse till vilken paragrafen hänvisar ges föreskrif-ter om hur skulder eller överskott skall regleras vid områdets upplösning.

39 §

Länsstyrelsen får enligt föreskrifter som meddelas av statens naturvårdsverk med medel ur jaktvårdsfonden betala kostnaderna för bildande av jaktvårdsområden, ändring av områdets omfattning och upplösning av områden.

F.n. finns regler om ersättning för kostnader vid bildande och förlängning av jaktvårdsområde dels i 42 § jaktstadgan, dels i naturvårdsverkets föreskrifter och anvisningar 12 juni 1970 med anledning av vissa bestämmelser i jaktstadgan. Reglerna innebär i huvudsak att kostnaderna för förrättningsman, kungörelse och liknande samt för fastighetsutredning kan betalas med medel ur jaktvårdsfonden enligt beslut av länsstyrelsen. Bestämmelser med motsvarande innehåll bör i fortsättningen meddelas samlat av naturvårdsverket.

40 §

Bryter den som har rätt att jaga inom ett jaktvårdsområde mot de för jaktutövningen inom området gällande reglerna döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1938:274) om rätt till jakt eller i jaktstadgan (1938:279).

Av böterna tillfaller hälften jaktvårdsfonden.

41 §

Villebråd som dödsats, fångats eller tillvaratagits vid sådan gärning som avses i 40 § eller värdet därav, skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Paragraferna motsvarar 29 § 2 mom. andra stycket och 30 § först. och andra styckena jaktlagen.

43 §

Länsstyrelsens beslut ifråga om bildande av jaktvårdsområde eller ändring av områdets stadgar och beslut enligt 32 § om upplösning, överföring, sammanföring eller uppdelning eller enligt 35 § om anslutning får överklagas inom fyra veckor hos regeringen genom besvär.

Meddelande om länsstyrelsens beslut enligt första stycket skall införas i ortstidning. Tiden för överklagande skall räknas från dagen för sådant meddelande.

Ett av de främsta skälen till att målen om jaktvårdsområden fördes till administrativ domstol när förvaltningslagen (1971:290)

infördes var att andra mål om förrättningar ansetts böra prövas av sådan domstol. Det ansågs väsentligt att mål av lika eller närbesläktad beskaffenhet prövades av samma myndighet i sista instans. Målen om jaktvårdsområdes bildande och bestånd innebär emellertid i så stor utsträckning avvägningar i lämplighetsfrågor när det gäller jaktutövning och viltvård i övrigt att de enligt beredningens mening bör handläggas av antingen naturvårdsverket eller regeringen. Beredningen har, i valet mellan dessa instanser, i sitt förslag stannat för att besvärstalan bör få föras hos regeringen.

Enligt jaktmarksutredningens förslag skulle bl.a. länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär. Beredningen föreslår inte någon motsvarande regel. Om verksamheten påbörjas innan bildandefrågan slutligt avgjorts kan komplikationer uppstå om beslutet rivs upp i överinstans. Fördelarna med att omedelbart påbörja verksamheten torde också vara begränsade.

44 §

Anser den vars rätt berörs av beslut på jaktstämma eller beslut av jaktvårdsområdets styrelse att beslutet inte har tillkommit i behörig ordning eller att det strider mot denna lag eller annan författning eller mot stadgarna eller kränker hans enskilda rätt, får han överklaga beslutet hos länsstyrelsen genom besvär.

Besvären skall inges till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet.

Jaktstämmans eller styrelsens beslut får tillämpas trots att det har överklagats, om inte länsstyrelsen förordnar annat.

45 §

Länsstyrelsens beslut i annat fall än som anges i 42 eller 43 § får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Länsstyrelsens beslut får tillämpas trots att det har överklagats, om inte kammarrätten förordnar annat.

Till skillnad från prövningen av de beslut som avses i 43 § rör beslutsprövningen enligt förevarande paragrafer uteslutande eller främst rättsliga frågor. Prövningen bör följaktligen även i fortsättningen ske vid administrativ domstol. Beredningen förut-

sätter därvid att domstolen i mål som rör jaktutövning och viltvård i övrigt inhämtar naturvårdsverkets yttrande.

För att ge en klagande tillgång till protokoll över fattade beslut bör i jaktvårdsområdets stadgar finnas en bestämmelse om att protokoll från jaktstämma skall vara tillgängliga senast två veckor efter dagen för stämman.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

2. För jaktvårdsområde som består vid ikraftträdandet skall äldre bestämmelser gälla under den tid för vilken jaktvårdsområdet har bildats, dock längst till utgången av år 1990.

Före utgången av den tid som anges i första stycket får fastighetsägarna vid sammanträde besluta att bestämmelserna i lagen () om jaktvårdsområden skall tillämpas på området. I fråga om kallelse till och omröstning vid sådant sammanträde skall 10 § 5 mom. jaktlagen (1938:274) tillämpas.

Beslut enligt andra stycket skall fastställas av länsstyrelsen, som skall se till att beslutet är förenligt med 4, 6 och 7 §§ lagen () om jaktvårdsområden.

3. Efter utgången av den tid som anges i 2 första stycket skall lagen () om jaktvårdsområden tillämpas på de bestående jaktvårdsområden, för vilka beslut enligt 2 andra stycket inte har fattats. För sådant jaktvårdsområde skall länsstyrelsen fastställa stadgar.

4. I fråga om talan mot fastställelsebeslut enligt 2 eller 3 skall gälla vad i lagen () om jaktvårdsområden föreskrivs om länsstyrelsens beslut om bildande av jaktvårdsområde.

5. Den omständigheten att fastighetens ägare biträder förslag till bildande av jaktvårdsområde enligt lagen () om jaktvårdsområden skall inte medföra inskränkning i den rätt som tillkommer jakträttsinnehavare enligt 7 § första stycket eller 8 § första stycket jaktlagen (1938:274).

De föreslagna övergångsbestämmelserna innebär för äldre jaktvårdsområden följande. När som helst men senast när förlängningssammanträde skall hållas enligt de äldre bestämmelserna eller, om beståndstiden löper ut senare, före utgången av år 1990 kan fastighetsägarna vid ett sammanträde besluta att ombilda det äldre jaktvårdsområdet till ett jaktvårdsområde en-

ligt den nya lagen. För detta sammanträde skall beträffande kallelse och omröstning gälla de nuvarande reglerna för förlängningssammanträde. För beslut om ombildning skall följaktligen fordras att beslutet biträds av flertalet av de röstande och att inte nejroster avgetts av mer än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äger mer än en fjärdedel av marken inom området.

Enligt jaktmarksutredningens förslag skulle de jaktvårdsområden som före utgången av 1990 inte ombildats till jaktvårdsområden enligt den nya lagen anses upplösta. Enligt beredningens mening är en sådan ordning otillfredsställande. Det är emellertid inte heller önskvärt att efter en så lång övergångstid fortfarande ha kvar två olika regelsystem för jaktvårdsområden. För att tillgodose intresset av att behålla jaktvårdsområdena och samtidigt få till stånd en enhetlig reglering föreslås de nya reglerna efter utgången av 1990 bli tillämpliga på samtliga då bestående jaktvårdsområden. En sådan lösning är enligt beredningens mening försvarbar med hänsyn till de regler som föreslås gälla för upplösning av ett jaktvårdsområde. De aktuella områdena kommer att vara äldre än tio år och frågan om områdenas upplösning kommer därför att kunna väckas omedelbart.

9 Särskilt yttrande av Bernt Lindqvist

I anslutning till beredningens förslag beträffande jaktvårdsområden vill jag dels ta upp vissa frågor rörande tillämpningen av de nuvarande reglerna, dels anmäla skiljaktig mening på några punkter i det avgivna förslaget.

Nuvarande tillämpning

I syfte att förbättra förutsättningarna för jakten och viltvården har landets jägare och markägare i stor omfattning inlett samarbete över ägogränserna. Samarbetet sker mestadels som en helt frivillig samverkan. Ett samarbete som till alla delar bygger på frivilligt deltagande torde leda till de från viltvårdssynpunkt bästa resultaten.

Även när det gäller den lagbundna samverkansform som ett jaktvårdsområde utgör bör strävan vara att uppnå en allmän enighet om samarbete. Gällande regler gör det emellertid möjligt att bilda ett jaktvårdsområde även om inte alla markägare biträder bildandet. Ett visst mått av tvång kan vara nödvändigt när en samverkan av hänsyn till viltvården är angelägen. Emellertid har de nuvarande reglerna för bildande och förvaltning av jaktvårdsområde ofta tillämpats på ett sådant sätt att den enskildes rätt åsidosatts. Vid tvångsbildning av jaktvårdsområde är det vanligt förekommande att jägare förlorar sin rätt eller möjlighet att jaga. Jaktarrendatorer skiljs från sin jakträtt eller hindras från att teckna nytt arrende. Markägare eller jaktarrendatorer hindras från att under jakt ta med familjemedlem eller annan närstående. Vid varje tvångsbildning av jaktvårdsområde försvinner ett stort antal jakttillfällen för de marklösa jägarna. Denna förlust av jakttillfällen kan aldrig ersättas av sporadiskt förekommande korttidsupplåtelser.

Ett motiv som ofta åberopas för en tvångsbildning av jaktvårdsområde är att jakttrycket behöver minskas. Resultatet blir emellertid mestadels bara en omfördelning av jakten som gynnar vissa jägare på bekostnad av mindre markägare och marklösa jägare som saknar ekonomiska möjligheter att arren-

dera stora markområden. Därtill kommer att en minskning av jaktrycket inte kan anses utgöra ett bärande skäl för att med tvång bilda ett jaktvårdsområde. Det är från samhällets synpunkt angeläget att älgstammen minskas. Även hjort- och rådjursstammarna är under stadig tillväxt. Småviltstammarnas storlek påverkas överhuvudtaget inte i någon märkbar utsträckning av jakten.

När det gäller jakten och viltvården är ett fortsatt och ökat samarbete önskvärt. Det gäller alla förekommande samarbetsformer. Jaktvårdsområde kan många gånger vara en god lösning för samverkan. Även om många jaktvårdsområden fungerar bra förekommer det, som jag nyss har framhållit, inom vissa områden att den enskildes rätt åsidosätts på ett sätt som innebär grova rättskränkningar. Jag vill i sammanhanget också peka på det märkliga förhållandet att länsstyrelsen endast kan upphäva ett beslut som ett jaktvårdsområde har fattat men däremot inte sätta ett annat beslut i det oriktiga beslutets ställe. Detta kan innebära att jaktvårdsområdet fattar nya likalydande beslut och därigenom hindrar den enskilde från att få rättelse. Vidare vill jag framhålla det olämpliga i att fastigheter och deras innehavare på sätt som nu sker kollektivt ansluts till en ideell organisation. Denna kollektiva anslutning sker i stor utsträckning tvångsvis genom beslut vid förrättning och genom länsstyrelsens fastställelsebeslut. Det är uppenbart att många upplever det som mycket kränkande att mot sin vilja tvångsanslutas till en ideell organisation som hon eller han inte vill tillhöra.

Beredningens förslag

Beträffande beredningens förslag till nya regler för jaktvårdsområden vill jag till en början framhålla att jag helst hade sett att frågan om jaktvårdsområden hade behandlats samtidigt med frågorna om viltvårdsområden, jaktarrändan och andra upplåtelse av jakträtt.

När det gäller förslaget innehåll delar jag i stor utsträckning de uppfattningar som kommer till uttryck i de föreslagna reglerna. Vid beredningens arbete med frågan om jaktvårdsområden har full enighet rått inom beredningen och den till beredningen knutna referensgruppen om önskvärdheten av utökat samarbete inom jaktens och viltvårdens område. Det har samstämmigt framhållits att detta samarbete så långt det är möjligt skall framskapas på frivillig väg. Grundsynen är således likartad bland samtliga i beredningen medverkande. På några punkter, som delvis hänför sig till erfarenheter från tillämpningen av nuvarande regler, har jag emellertid en skiljaktig mening.

1. Enligt min mening borde förslaget ha inneburit att nuvarande regler för bildande och förlängning av jaktvårdsområde behålls oförändrade.

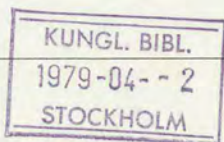
Som framgår av vad jag tidigare har anfört anser jag det varken vara befogat eller lämpligt att vidga möjligheterna att tvångsvis bilda jaktvårdsområden. Jag kan följaktligen inte godta förslaget att sänka majoritetskraven och dessutom i vissa fall tillåta avsteg från dessa krav. Vidare bör liksom hittills förrättning alltid hållas då samtycke från samtliga fastighetsägare inte föreligger. Ges inte sakägarna möjlighet att bevaka sina intressen vid en förrättning kan de komma att lida rättsförluster. Som exempel kan nämnas att en sakägares möjlighet att påverka innehållet i områdets stadgar och regler i övrigt förhindras eller i varje fall försvåras om det inte hålls någon förrättning.

2. Förslaget borde vidare ha inneburit att en delägare i ett jaktvårdsområde alltid skall ha rätt att vid jaktutövning sätta annan i sitt ställe. Skälen för min ståndpunkt i den frågan framgår av vad jag tidigare har anfört.

Statens offentliga utredningar 1979

Kronologisk förteckning

1. Utbyggt skydd mot höga vård- och läkemedelskostnader. S.
2. Naturmedel för injektion. S.
3. Regional laboratorieverksamhet. Jo.
4. Avskildhet och gemenskap inom kriminalvården. Ju.
5. Konsumentinflytande genom insyn? H.
6. Polisen. Ju.
7. Tandvården i början av 80-talet. S.
8. Löntagarna och kapitaltillväxten 1. Löntagarfonder – bakgrund och problemanalys. E.
9. Löntagarna och kapitaltillväxten 2. Den svenska förmögenhetsfördelningens utveckling. Löntagarfonder och aktiemarknaden – en introduktion. Internationella koncerner och löntagarfonder. E.
10. Löntagarna och kapitaltillväxten 3. Löner, lönsamhet och soliditet i svenska industriföretag. Vinstbegreppet. Den lokala lönebildningen och företagets vinster – en preliminär analys. E.
11. Löntagarna och kapitaltillväxten 4. Lantbrukskooperationen – ideologi och verklighet. E.
12. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 4, Evangelieboken. Kn.
13. Konkurs och rätten att idka näring. Ju.
14. Naturvård och täktverksamhet. Jo.
15. Naturvård och täktverksamhet. Bilagor. Jo.
16. Ökad sysselsättning. Finansiella effekter i offentliga sektorn. A.
17. Kulturhistorisk bebyggelse – värd att värda. U.
18. Musejärnvägar. U.
19. Jaktvårdsområden. Jo.

Statens offentliga utredningar 1979

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Avskildhet och gemenskap inom kriminalvården. [4]

Polisen. [6]

Konkurs och rätten att idka näring. [13]

Socialdepartementet

Utbyggt skydd mot höga vård- och läkemedelskostnader. [1]

Naturmedel för injektion. [2]

Tandvården i början av 80-talet. [7]

Ekonomidepartementet

Utredningen om löntagarna och kapitaltillväxten. 1. Löntagarna och kapitaltillväxten 1. Löntagarfonder-bakgrund och problemanalys. [8]

2. Löntagarna och kapitaltillväxten 2. Den svenska förmögenhets-

fördelningens utveckling. Löntagarfonder och aktiemarknaden- en

introduktion. Internationella koncerner och löntagarfonder. [9]

3. Löntagarna och kapitaltillväxten 3. Löner, lönsamhet och soliditet i

svenska industriföretag. Vinstbegreppet. Den lokala lönebildningen

och företagets vinster - en preliminär analys. [10]

4. Löntagarna och kapitaltillväxten 4. Lantbrukskooperationen - ideologi och verklig-

het. [11]

Utbildningsdepartementet

Kulturhistorisk bebyggelse - värd att värda. [17]

Museijärnvägar. [18]

Jordbruksdepartementet

Regional laboratorieverksamhet. [3]

Naturvårdskommittén. 1. Naturvård och täktverksamhet. [14]

2. Naturvård och täktverksamhet. Bilagor. [15]

Jaktvårdsområden. [19]

Handelsdepartementet

Konsumentinflytande genom insyn? [5]

Arbetsmarknadsdepartementet

Ökad sysselsättning. Finansiella effekter i offentliga sektorn. [16]

Kommundepartementet

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 4. Evangelieboken. [12]

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-04779-9

ISSN 0375-250X